

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

«ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ»

της
ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ ΜΠΟΚΑΡΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: Χρήστος Νεγκάκης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Στρατηγική Διοικητική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση

Νοέμβριος 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	9
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	13
2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	29
3. ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ.....	29
3.1 Εννοιολογική Προσέγγιση.....	29
3.2 Η Δημιουργία Του Φαινομένου Των Φορολογικών Παραδείσων.....	30
3.3 Ιστορική Εξέλιξη Των Υπεράκτιων Εταιριών Στην Ευρώπη	34
3.4 Φορολογικοί Παράδεισοι	36
3.5 Δομές Υπεράκτιων Εταιριών	41
3.6 Σύσταση Υπεράκτιων Εταιριών.....	55
3.6.1 Κριτήρια Σύστασης Υπεράκτιων Εταιριών.....	55
3.6.2 Χαρακτηριστικά Λειτουργίας Υπεράκτιων Εταιριών	56
3.7 Τα Σημαντικότερα Προνόμια Και Οι Λόγοι Δημιουργίας Των Υπεράκτιων Εταιριών	58
3.8 Τα Μειονεκτήματα Των Εξωχώριων Εταιριών	62

3.9 Συνέπειες Από Την Εκτεταμένη Χρήση Υπεράκτιων Εταιριών.....	64
3.10 Υπεράκτιες Εταιρίες Και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ.....	68
4. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ ΜΕΣΩ ΕΞΩΧΩΡΙΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΟΣΑ.....	68
4.1 Ο Ενέργειες Του ΟΟΣΑ Για Την Αντιμετώπιση Των Φορολογικών Παραδείσων	68
4.2 Οι Συμβάσεις Για Την Αποφυγή Της Διπλής Φορολόγησης.....	70
4.3 Η Αντιμετώπιση Των Φορολογικών Παραδείσων Στα Πλαίσια Του Επιζήμιου Φορολογικού Ανταγωνισμού	74
4.4 Η Αντιμετώπιση Της Φοροδιαφυγής Στο Πλαίσιο Συναλλαγών Ελληνικών Εταιριών Με Υπεράκτιες Εταιρίες.....	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	79
ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ	79
5.1 Η Έννοια Των Ενδοομιλικών Συναλλαγών	79
5.2 Οι Ενδοομιλικές Συναλλαγές Ως Μέσο Μεταφοράς Αφορολόγητων Κεφαλαίων.	82
5.2.1 Στόχοι Ενδοομιλικών Συναλλαγών	82
5.3 Νομοθετικό Πλαίσιο	85
5.3.1 Η Αρχή Των Ίσων Αποστάσεων	86
5.4 Τρόποι Ενδοομιλικής Τιμολόγησης-Μέθοδοι Προσδιορισμού Της Τιμής Των Ενδοομιλικών Συναλλαγών.....	88
5.4.1 Παραδοσιακές Μέθοδοι.....	88
5.4.1.1 Μέθοδος της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής (Comparable Uncontrolled Price Method)	88

5.4.1.2 Μέθοδος Της Τιμής Μεταπώλησης (Resale Price Method).....	89
5.4.1.3 Μέθοδος Του Κόστους Συν Κέρδους (Cost Plus Method).....	90
5.4.2 Εναλλακτικές Μέθοδοι.....	91
5.4.2.1 Μέθοδος του επιμερισμού κέρδους (Profit Split Method)	92
5.4.2.2 Μέθοδος Του Καθαρού Κέρδους Συναλλαγής (Transactional Net Margin Method).....	93
5.5 Αξιοποίηση Υπεράκτιων Εταιριών Για Ενδοομιλική Τιμολόγηση στην Ελλάδα. .	93
5.5.1 Εικονικές Συναλλαγές Με Offshore Εταιρίες	94
5.5.2 Κατοχή Και Μεταβίβαση Ακινήτων Ή Περιουσιακών Στοιχείων Μεγάλης Αξίας.....	95
5.5.3 Παράνομες Συναλλαγές.....	95
5.5.4 Εταιρίες Ναυτιλιακών Συμφερόντων	96
5.6 Τεκμηρίωση Ενδοομιλικών Συναλλαγών	96
5.7 Η Χρήση Των Ενδοομιλικών Συναλλαγών Για Αθέμιτους Σκοπούς	98
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ.....	101
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ.....	101
6.1 Οι Περιπτώσεις Των Εταιριών Google, Starbucks και Fiat.....	102
6.2 Παράδειγμα Εμπορικής Εταιρίας-Τριγωνική Συναλλαγή/Τιμολόγηση.....	106
6.3 Παραδείγματα Τριγωνικών Συναλλαγών Στα Πλαίσια Ενδοκοινοτικού Εμπορίου	107
6.4 Το «Ριφιφί» Της Eldorado Gold: Από Την Ελλάδα Στα Μπαρμπέντος Μέσω Ολλανδίας	112
6.5 Η Cosco, Ο Ο.Λ.Π. Και Τα Panama Papers	116
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ	120

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	120
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	126
ΞΕΝΟΓΛΩΣΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ.....	128
ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ	131
ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ	132

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1:Το Top 30 Των Αμερικάνικων Πολυεθνικών Που Κατέχουν Offshore	31
Πίνακας 2: Χώρες Που Δεν Συνεργάζονται Με Τις Ελληνικές Φορολογικές Αρχές	38
Πίνακας 3: Κράτη Με Προνομιακό Φορολογικό Καθεστώς.....	39
Πίνακας 4: Παρουσίαση Φορολογικών Δηλώσεων Των Υπεράκτιων 2003 -2012.....	40
Πίνακας 5: Κατηγορίες & Είδη Ενδοομιλικών Συναλλαγών προς Τεκμηρίωση	97

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Φτάνοντας, πλέον, στο τέλος αυτής της μελέτης, όντας ένα βήμα πριν την απόκτηση του ΠΜΣ, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ανθρώπους που με οδήγησαν να φτάσω μέχρι εδώ. Δε θα μπορούσα παρά να ξεκινήσω από τον καθηγητή μου κύριο Χρήστο Νεγκάκη γιατί με εμπιστεύτηκε με την ανάθεση αυτής της μελέτης και για την αποτελεσματική καθοδήγηση του και την άριστη συνεργασία που είχαμε κατά την εκπόνηση της. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Κύριο Ανέστη Λαδά και τον κύριο Παναγιώτη Ταχυνάκη για τις ουσιαστικές παρατηρήσεις τους λόγω συμμετοχής τους στην τριμελή επιτροπή αξιολόγησης μου καθώς και όλους τους διδάσκοντες καθηγητές του ΠΜΣ για τον ενδιαφέρον τους και τη διάθεσή τους για τη μεταλαμπάδευση της γνώσης.

Συνεχίζοντας θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους συναδέλφους μου στην εταιρία Χ.Δ. Κωνσταντινίδης και ιδιαιτέρως την προϊσταμένη μου κ. Κουτλεμάνη, τον κ. Παπαγεωργίου και τον κ Χρονόπουλο αλλά και όλους τους υπόλοιπους αγαπητούς συναδέλφους γιατί πραγματικά με στήριξαν, με βοήθησαν και με εμπύχωσαν κατά τη διάρκεια εκπόνησης αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Επίσης δε θα μπορούσα να ξεχάσω να ευχαριστήσω, όλους τους δικούς μου ανθρώπους για την αγάπη και τη δύναμη που μου έδωσαν όλο αυτό το διάστημα και στήριξαν όλη την προσπάθεια μου και εμένα την ίδια με κάθε τρόπο και μέσο. Τελειώνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω ξεχωριστά το Σπύρο για την ανοχή και τη βοήθεια του....

Αφιερώνεται στο Νι.....

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παγκοσμιοποίηση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, η εξέλιξη του διεθνούς εμπορίου με γεωμετρική πρόοδο καθώς και η τμηματική απεμπόληση των περιορισμών στη διακίνηση κεφαλαίων και συναλλάγματος, στο σύνολο σχεδόν των αναπτυγμένων χωρών που χαρακτήρισε τη μεταπολεμική περίοδο, είχαν ως αποτέλεσμα την εκθετική αύξηση των συναλλαγών μεταξύ των εξωχώριων εταιριών. Οι υπεράκτιες εταιρίες γνωρίζουν άνθηση τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και στην Ελλάδα, τις τελευταίες δεκαετίες. Η υπεράκτια εταιρία είναι ένα νομικό ευφύημα διεθνούς εφαρμογής, που παρέχει τη νομότυπη ευχέρεια στον ιδιοκτήτη της, να υποθάλπει πίσω της περιουσία οιασδήποτε προέλευσης και είδους. Είναι αποδεκτή από όλα τα κράτη του κόσμου και χρησιμοποιείται από κυβερνήσεις και ιδιώτες. Ο ιδιοκτήτης της μπορεί να μην είναι ορατός, αφού τίποτα δεν τον υποχρεώνει να εμφανίζεται ως φυσικό πρόσωπο, ενώ μπορεί να εμφανίζεται ως κάτοχο μία άλλη υπεράκτια, ή ένα δικηγόρο, ή οιοδήποτε πρόσωπο της απόλυτης εμπιστοσύνης του με την προϋπόθεση να ελέγχεται απ' αυτόν. Λόγω των ιδιαιτεροτήτων και των πλεονεκτημάτων που προσφέρουν οι εξωχώριες όλο και περισσότεροι επιχειρηματίες προσφεύγουν στην ίδρυση τους, και είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια στατιστικά στοιχεία δεικνύουν ότι ένα ποσοστό περίπου 50% των κεφαλαίων διακινούνται διεθνώς μέσω υπεράκτιων εταιριών και κατέχουν ένα ποσοστό του 5% του παγκόσμιου πλούτου. Στη συγκεκριμένη μελέτη γίνεται μια παρουσίαση του φαινομένου των υπεράκτιων εταιριών καθώς και της πρωτεύουσας φορολογικής εφαρμογής, στην οποία εμπίπτουν, τις ενδοομιλικές συναλλαγές. Οι ενδοομιλικές συναλλαγές είναι ένα φαινόμενο που απασχολεί ιδιαίτερα επιχειρήσεις και κυβερνήσεις. Οι επιχειρήσεις προσπαθούν να επιτύχουν άριστη ενδοομιλική τιμολόγηση όσον αφορά τα αγαθά και τις υπηρεσίες που ανταλλάσσονται εντός του ομίλου. Η στρατηγική που ακολουθούν εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, οι σημαντικότεροι εκ των οποίων είναι το είδος της αγοράς και το κόστος. Οι κυβερνήσεις από την άλλη, προσπαθούν κατά καιρούς να νομοθετήσουν κάποια μέτρα για να ελαχιστοποιήσουν τις επιπτώσεις των ανεξέλεγκτων ενδοομιλικών συναλλαγών πετυχαίνοντας κάποιες σποραδικές νίκες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έννοια της υπεράκτιας - offshore εταιρίας βρίσκεται τα τελευταία χρόνια στο προσκήνιο της δημοσιότητας και του δημοσίου διαλόγου. Τόσο η εμπλοκή αυτών των εταιρικών μορφών στα μεγαλύτερα οικονομικοπολιτικά σκάνδαλα της νεότερης ελληνικής μεταπολιτευτικής ιστορίας¹, όσο και η συνεχής συσχέτιση της δραστηριοποίησης τους με τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής, και του "ξεπλύματος μαύρου χρήματος" τις έχουν τοποθετήσει στο επίκεντρο του δημοσίου διαλόγου. Στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη πραγματικότητα, που χαρακτηρίζεται από ταχύτατες συναλλαγές, οι ευέλικτες επενδυτικές εταιρικές μορφές με μηδενικούς σχεδόν περιορισμούς και με δυνατότητα διαμόρφωσής τους κατά τις απόλυτες ανάγκες των ιδιωτών, γνωρίζουν μεγάλη επιτυχία. Οι εξωχώριες ή υπεράκτιες εταιρίες έγιναν ένας νομικός μύθος.

Αιτία² δημιουργίας των υπεράκτιων κέντρων ήταν η ανάγκη επιβίωσης και γρήγορης οικονομικής ανάπτυξης των κρατών αυτών, τα οποία στην πλειονότητά τους ήταν μικρού μεγέθους, χωρίς οικονομικούς πόρους και δεν μπορούσαν εύκολα να διατηρήσουν την εθνική και οικονομική αυτοτέλειά τους, καθώς επίσης, και η αποφυγή της φορολογίας ή η εξασφάλιση πολύ ευνοϊκής φορολογίας κερδών ή άλλων περιουσιακών στοιχείων. Σε όλες τις σύγχρονες κοινωνίες υπάρχουν θεσμοί οι οποίοι προσδιορίζουν το ύψος των φορολογικών συντελεστών για κάθε κατηγορία περιουσιακού στοιχείου, είτε αυτό είναι προσωπικό είτε αποτελεί μέρος της περιουσίας μιας εταιρίας. Όταν αυξάνεται η κερδοφορία μιας εταιρίας ταυτόχρονα αυξάνονται και οι φόροι που πρέπει να πληρώσει

¹ Παμπούκης Π. Χ., (2001), Οι υπεράκτιες (offshore) εταιρίες στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, ανάπτυπο από το ΔΕΕ (Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών), τεύχος 10, Αθήνα

² <http://www.accountancygreece.gr/> Δημητρίου Δ. (2014) Υπεράκτιες (offshore) εταιρίες και φορολογία

ενώ η αύξηση της φορολογίας οφείλεται πολλές φορές και στα διαφορετικά φορολογικά καθεστώτα που επικρατούν στα κράτη φιλοξενίας, επηρεάζοντας σημαντικά την ανάληψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Έτσι η μεγαλύτερη εξέλιξη στον κόσμο των επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια είναι η επιθυμία μικρών και μεγάλων εξ αυτών να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους διεθνώς. Αυτό το φαινόμενο εκθέτει τις επιχειρήσεις σε φορολογικό κίνδυνο δεδομένου ότι αναγκάζονται να λειτουργούν σε διάφορα και πολλές φορές όχι σταθερά φορολογικά καθεστώτα. Ένας από τους πιο προσδιοριστικούς παράγοντες της κερδοφορίας είναι η επίπτωση των φόρων τόσο για τη νέα επιχείρηση όσο και για τη μητρική. Σε ορισμένες περιπτώσεις η ασυμφωνία στον τρόπο φορολόγησης μεταξύ των επικρατειών ίσως να ελλοχεύει κινδύνους στην ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε μια τρίτη χώρα λόγω φορολογικού κόστους. Επειδή, όμως, η φορολογική επιβάρυνση πλήττει άμεσα την κερδοφορία των οικονομικών μονάδων, είτε με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές είτε με την έλλειψη εναρμόνισης μεταξύ των φορολογικών συστημάτων διαφορετικών χωρών, το διεθνές κεφάλαιο ανέπτυξε το θεσμό των υπεράκτιων εταιριών παρακάμπτοντας τις χώρες όπου πραγματικά δραστηριοποιούνταν και εμφανίζοντας ως οικονομική έδρα χώρες «φορολογικούς παραδείσους» με ελάχιστους ή μηδενικούς φορολογικούς συντελεστές για τα εκτός της έδρας αποκτηθέντα κέρδη. Η ελληνική νομοθεσία³ ήδη από το έτος 2002, και ιδίως από το έτος 2010 και έπειτα δείχνει σαφή βούληση αντιμετώπισης των συνεπειών που έχει η χρήση αυτών των εταιρικών μορφών στο επίπεδο της διάβρωσης της εθνικής φορολογικής βάσης, αλλά και του «ξεπλύματος μαύρου χρήματος». Το φαινόμενο των εξωχώριων εταιριών αναπτύχθηκε στην Ελλάδα, κυρίως, την τελευταία δεκαετία.

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στην παρουσίαση του φαινομένου των υπεράκτιων εταιριών και της χρήσης τους από εταιρικούς ομίλους στα πλαίσια της ενδοομιλικής τιμολόγησης. Κατά συνέπεια, οι επιμέρους στόχοι που τίθενται είναι α) η βιβλιογραφική ανασκόπηση της έννοιας των υπεράκτιων εταιριών, των χρησιμοποιούμενων μεθόδων ενδοομιλικής τιμολόγησης και κυρίως του τρόπου αξιοποίησής τους με ταυτόχρονη σύσταση εξωχώριων καθώς και β) η ανάδειξη πραγματικών παραδειγμάτων εφαρμογής

³ Μπώλος Π.Α, (2013) Οι εξωχώριες (offshore companies) και Ελληνική Έννομη τάξη, Νομικό Βήμα.

του παραπάνω φαινομένου. Πιο συγκεκριμένα, τα κύρια ερευνητικά αντικείμενα που προσπαθεί να προσεγγίσει αυτή η μελέτη είναι:

- Ο εννοιολογικός προσδιορισμός των υπεράκτιων εταιριών, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους καθώς και οι μορφές, η σύσταση και η διοίκησή τους.
- Ο ορισμός των φορολογικών παραδείσων, τα προνόμια, οι διευκολύνσεις που προσφέρουν, ποιοι είναι οι πιο δημοφιλείς και για ποιους λόγους προτιμώνται από τους περισσότερους ενδιαφερόμενους.
- Η ανάπτυξη του θέματος της ενδοομιλικής δραστηριότητας, ποια είναι η λειτουργία της και πως μια εταιρία υπερτιμολογεί τα εμπορεύματά της δια μέσου ενδοομιλικών συναλλαγών κατασκευάζοντας υπεράκτιες εταιρίες.
- Οι επιπτώσεις της υπεράκτιας βιομηχανίας στην παγκόσμια οικονομία και στην κοινωνία.

Ειδικότερα το δεύτερο κεφάλαιο καλύπτει την επισκόπηση της βιβλιογραφίας, με αναφορές σε δημοσιευμένες έρευνες και μελέτες που παρουσιάζουν τον τρόπο εκμετάλλευσης των υπεράκτιων για σκοπούς ενδοομιλικής τιμολόγησης και αποτελούν το έναυσμα για περαιτέρω διερεύνηση των εξωχώριων εταιριών και των ενδοομιλικών συναλλαγών.

Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφεται η έννοια της υπεράκτιας εταιρίας, ο ορισμός που δίδεται από την ελληνική νομοθεσία και μια ιστορική αναδρομή των υπεράκτιων εταιριών που συμβάλει στην ευκολότερη κατανόηση των λόγων δημιουργίας τους, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και της λειτουργίας τους. Παρουσιάζονται οι βασικές μορφές τους και πως αυτές χρησιμοποιούνται για λόγους υπερτιμολόγησης των προϊόντων, απόκρυψης της ταυτότητας του ιδιοκτήτη και επαναπατρισμό κεφαλαίων. Επιπροσθέτως, γίνεται περιγραφή των φορολογικών παραδείσων και κατονομάζονται οι επικράτειες που ανήκουν σε αυτούς σύμφωνα με την ελληνική κυβέρνηση και τον ΟΟΣΑ και τα κριτήρια με τα οποία οι ενδιαφερόμενοι τους επιλέγουν. Ακολουθεί η διαδικασία σύστασης μιας υπεράκτιας εταιρίας, τα πλεονεκτήματα που προσφέρει και τα μειονεκτήματα που αποτελούν αποτρεπτική αιτία για την ίδρυση της. Τέλος, αναλύεται ο ρόλος του φαινομένου αυτού στην ανάπτυξη και διόγκωση των φαινομένων της φοροδιαφυγής και

φοροαποφυγής αλλά και του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισης τους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφέρονται οι ενέργειες του ΟΟΣΑ για την αντιμετώπιση των φορολογικών παράδεισων και την φοροαποφυγή μέσω εξωχώριων εταιριών. Επίσης, αναφέρονται οι συμβάσεις για την αποφυγή της διπλής φορολόγησης και το πλαίσιο συναλλαγών ελληνικών εταιριών με εξωχώριες εταιρίες.

Κύριο αντικείμενο του πέμπτου κεφαλαίου αποτελούν οι ενδοομιλικές συναλλαγές και οι δυνατοί τρόποι πραγματοποίησής τους. Περιγράφονται οι στόχοι και οι αιτίες χρήσης τους, το νομοθετικό πλαίσιο και τέλος ο τρόπος με τον οποίο αξιοποιούνται για να γίνει ενδοομιλική τιμολόγηση.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται παράθεση παραδειγμάτων ενδοομιλικών συναλλαγών που αφορούν τις εταιρίες Google, Starbucks και Fiat. Επιπροσθέτως, δίδονται παραδείγματα εμπορικών εταιριών και παραδείγματα τριγωνικής συναλλαγής στα πλαίσια ενδοκοινοτικού εμπορίου. Τέλος παρουσιάζονται συνοπτικά δύο περιπτώσεις γνωστών εταιριών που έχουν θυγατρικές στη Ελλάδα όπως η Eldorado Gold και η Cosco και πως έχουν καταφέρει μέσω των offshore να φοροδιαφεύγουν ανεξέλεγκτα.

Ακολουθούν τα Συμπεράσματα της παρούσας μελέτης, οι Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα και η χρησιμοποιηθείσα Βιβλιογραφία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η εξέλιξη και άνθηση των offshore εταιριών έχει προσελκύσει το έντονο ενδιαφέρον συγγραφέων, οικονομικών αναλυτών, νομικών και δημοσιογράφων κυρίως από το διεθνή χώρο. Ταυτόχρονα, οι ενδοομιλικές συναλλαγές αποτελούν ίσως το κεντρικότερο θέμα που απασχολεί το διεθνές φορολογικό σύστημα, θέτοντας αντιμέτωπους τους ομίλους, που τις εκμεταλλεύονται με τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές. Εκατομμύρια δολαρίων υπολογίζεται ότι χάνονται κάθε χρόνο καθώς μέσω των συναλλαγών αυτών, τα κέρδη μεταφέρονται σε επικράτειες όπου δεν φορολογούνται. Ανατρέχοντας στη σχετική βιβλιογραφία, υπάρχει πλήθος συγγραμμάτων και επιστημονικών άρθρων που πραγματεύονται το φαινόμενο και τις επιπτώσεις του στην παγκόσμια οικονομία γιατί πολλοί ερευνητές έχουν ασχοληθεί με τις αιτίες δημιουργίας των υπεράκτιων εταιριών, των φορολογικών παραδείσων καθώς και με το φαινόμενο της διακίνησης “βρώμικου χρήματος” δια μέσου αυτών. Ο σκοπός είναι σχεδόν πάντα ο ίδιος και αφορά τη νομιμότητα αυτών των διαδικασιών και τους τρόπους τελειοποίησης τους. Ωστόσο, δυστυχώς, η ηθική πλευρά των πρακτικών αυτών παραμένει ερευνητικά ελλιπής καθώς η αξιοποίηση των ενδοομιλικών συναλλαγών παρουσιάζεται ως επιχειρηματική ευκαιρία και οι έρευνες, επίσης, στρέφονται προς τους μειωμένους φόρους που εισπράττουν οι κυβερνήσεις μέσω αυτής.

Η βασική αιτία της εγκαθίδρυσης των φορολογικών παραδείσων και της αποδοχής τους από τον επιχειρηματικό κόσμο ήταν η επέλαση της γενικότερης ύφεσης, καθώς έγινε ευρέως γνωστό ότι οι ζώνες άσκησης δικαιοδοσίας διευκόλυναν την οικονομική κρίση. Οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ, Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας και της Γερμανίας

αναγνωρίζουν⁴ πως το κύριο χαρακτηριστικό που μοιράζονται οι φορολογικοί παράδεισοι, η αδιαφάνεια, εξυπηρετεί ολόκληρη τη δομή του αδιόρατου τραπεζικού συμπλέγματος το οποίο με τη σειρά του οδήγησε ουσιαστικά στην αποτυχία του χρηματοπιστωτικού συστήματος το 2008⁵.

Ο Sharman ⁶(2010) διευκρινίζει το τρόπο με τον οποίο οι εταιρίες - “φαντάσματα” συμμετάσχουν στο διεθνές χρηματοοικονομικό έγκλημα παρουσιάζοντας τρεις περιπτώσεις: Η πρώτη πραγματεύεται την έκθεση ενός γερυσιαστή των Η.Π.Α ο οποίος ερεύνησε παραδείγματα φοροδιαφυγής μέσω υπεράκτιων εταιριών. Παρακολουθήθηκαν δύο άτομα τα οποία αναλάμβαναν την ίδρυση υπεράκτιων εταιριών και παρότρυναν τους πελάτες τους να συστήσουν εταιρίες σε φορολογικούς παραδείσους, με τέτοια δομή ώστε να αποκρύπτεται η ταυτότητα του κατόχου τους και επομένως να αποφεύγεται η φορολόγηση των περιουσιακών τους στοιχείων. Ο νομικός διαχωρισμός μεταξύ του προσώπου και της εταιρίας επιτυγχάνονταν μέσω εταιριών και trust τα οποία έδραζαν στη Νεβάδα και στη νήσο Μαν ενώ η μετακίνηση κεφαλαίων γινόταν μέσω πλασματικών συμβουλευτικών υπηρεσιών μεταξύ ατόμου και εταιρίας. Η δεύτερη παρουσιάζει μία έρευνα για διαφθορά από την πώληση οπλικών συστημάτων αξίας 86 δισεκατομμυρίων δολαρίων μεταξύ της Βρετανικής εταιρίας BAE Systems και της Σαουδικής Αραβίας. Το Φεβρουάριο του 2010 η BAE Systems αναγνώρισε την ενοχή της για να περιορίσει τις κατηγορίες περί συνωμοσίας που της αποδόθηκαν. Δήλωσε ότι χρηματοδοτούσε τις κυβερνήσεις των κρατών με 135 εκατομμύρια δολάρια κάθε χρόνο, μέσω υπεράκτιων εταιριών, με την πρόφαση της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών. Με αυτόν τον τρόπο η BAE Systems εξυπηρετούσε τα συμφέροντα της σε τρίτες χώρες αποκρύπτοντας τις συναλλαγές της με τις κυβερνήσεις των κρατών αυτών. Η τρίτη περίπτωση αφορά την εξαγορά πολιτικών προσώπων από τη Gazprom, με τη χρήση εταιριών - βιτρίνες για τη μεταβίβαση κεφαλαίων με υποτιθέμενο σκοπό την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών

⁴ Murphy, R. (2008). Finding the Secrecy World: Rethinking the language of ‘offshore’. London: Tax Research LLP. Retrieved February, 22, 2013.

⁵ Murphy, R. (2011). Tax havens report. PCS.

⁶ Sharman, J. (2010), “Shopping for Anonymous Shell Companies: An Audit Study of Anonymity and Crime in the International Financial System”, Journal of Economic Perspectives, Vol. 24, pp. 127–140.

των πολιτικών προσώπων στις υπεράκτιες εταιρίες. Καταλήγοντας παρουσιάζει την προσπάθεια του να ιδρύσει υπεράκτιες εταιρίες στις οποίες προφανώς θα αποκρυπτόταν η ταυτότητα του και να δημιουργήσει ανώνυμους λογαριασμούς μέσω αυτών. Σκοπός του ήταν να διαπιστώσει το κατά πόσο η ισχύουσα νομοθεσία σύμφωνα με τη οποία απαγορεύεται η ίδρυση ανώνυμων υπεράκτιων εταιριών ισχύει στη πράξη. Προκαλεί εντύπωση το αποτέλεσμα σύμφωνα με το οποίο μόνο στο 10% των περιπτώσεων έγινε δεκτή η αίτηση για ίδρυση υπεράκτιας εταιρίας και ανώνυμου λογαριασμού τραπεζής μέσω αυτής.

Ο Rubin⁷ (2014) ισχυρίζεται ότι έως το έτος 2013 είχαν συσσωρευτεί 1,95 τρισεκατομμύρια δολάρια σε υπεράκτιες εταιρίες των Η.Π.Α με αποκορύφωμα το 2013 που διακινήθηκαν μέσω υπεράκτιων τουλάχιστον 206 δισεκατομμύρια δολάρια. Με τη διέλευση των ετών εμφανίζεται αυξητική τάση ως προς τη συσσώρευση κεφαλαίων σε φορολογικούς παραδείσους. Συγκεκριμένα, οι τεχνολογικές εταιρίες Microsoft, Apple, IBM, μεταφέρουν τα κέρδη τους μέσω ενδοομιλικών συναλλαγών σε επικράτειες με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές διότι το εταιρικό ποσοστό παρακράτησης φόρου στις Η.Π.Α είναι υψηλό (35%), αλλά οι εταιρίες δεν φορολογούνται για τα κέρδη που αποκτήθηκαν εκτός Η.Π.Α σε περίπτωση που αυτά ανήκουν σε άλλες υπεράκτιες. Επιπροσθέτως, βάση έρευνας εκτιμάται ότι οι Η.Π.Α κατέγραψαν απώλειες ύψους 30-90 δισεκατομμυρίων δολαρίων το 2008, λόγω υπέρμετρης χρήσης offshore. Τις εταιρίες εικάζεται ότι διευκολύνει και το ισχύον φορολογικό σύστημα, αφού με τη χρήση κατάλληλων τεχνασμάτων, τα εγχώρια κέρδη φαίνεται να αποκτήθηκαν στους φορολογικούς παραδείσους. Ωστόσο, εκπρόσωποι πολυεθνικών εταιριών είτε αποσιωπούν το συγκεκριμένο θέμα, είτε αρνούνται ότι χρησιμοποιούν τέτοιου είδους «παραθυράκια» και σημειώνουν ότι αλλαγές στο φορολογικό σύστημα ενδεχομένως θα επιβαρύνουν τις εταιρίες. Η κυβέρνηση των Η.Π.Α για να αντιμετωπίσει τη φοροαποφυγή σχεδίαζε να μειώσει τον συντελεστή φορολόγησης των εταιριών, διαμορφώνοντας τον στο 25%-28% και να εγκαταστήσει ένα παγκόσμιο φορολογικό σύστημα που θα εφαρμόζεται στα συνολικά κέρδη της εταιρίας, ανεξαρτήτως του τόπου που αποκτήθηκαν.

⁷ Rubin R. (2014), "Companies' offshore profits keep piling up", Bloomberg

Οι Ana Raposo Ferreira και Joao Paulo Madeira ⁸(2010) διακρίνουν την ιστορία των φορολογικών παραδείσων σε 2 περιόδους. Η πρώτη χρονολογείται στις αρχές του 19^{ου} αιώνα με την ισχυροποίηση του καπιταλισμού και η δεύτερη τοποθετείται τη δεκαετία του 1950 με την εμφάνιση της αγοράς του ευρωδολλαρίου. Εμβαθύνοντας στη μελέτη αυτή εξετάζουν το Σίτυ του Λονδίνου το 1957 όπου χρησιμοποιήθηκε ένα καινοτόμο χρηματοδοτικό μέσο, η αγορά του ευρωδολλαρίου, δηλαδή η επένδυση δολαρίων έκτος της επικράτειας των Η.Π.Α. Το Λονδίνο διατήρησε την πρωτοκαθεδρία του έως τότε και η συνεισφορά των υπεράκτιων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στο ΑΕΠ του Ηνωμένου Βασιλείου, ανέρχεται σε 10-15%.

Η Mary Alice Young⁹ (2013) μελετάει τη χρήση των υπεράκτιων κέντρων για σκοπούς νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες. Επιρρίπτει σημαντικές ευθύνες στον τραπεζικό τομέα, ο οποίος με την αδιαφάνεια που τον χαρακτηρίζει, αποτελεί έναν ισχυρό σύμμαχο της διαδικασίας ξεπλύματος παράνομων εσόδων. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ακόμη και αν υπήρξαν παγκόσμιες προσπάθειες για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος σε υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα, υπάρχει μικρή δέσμευση από τα ίδια τα υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα και τη Δύση, να εφαρμόσουν αποτελεσματικά τους κανονισμούς κατά της διακίνησης παράνομων κερδών.

Η Sorina Botis ¹⁰(2014) συνδέει την εμφάνιση των φορολογικών παραδείσων με την παράνομη διαδικασία του ξεπλύματος μαύρου χρήματος η οποία εξελίσσεται αργότερα υπό διάφορες παράνομες μορφές που σήμερα λειτουργούν κάτω από την προστατευτική ομπρέλα των ευεργετικών δικαιοδοσιών που ανήκουν σε κάποια πολιτικά προστατευμένα κράτη σε όλο τον κόσμο. Αυτά για να είναι ικανά να λειτουργήσουν έχουν δημιουργήσει ειδικούς όρους για την προσέλκυση επενδυτών. Ο σκοπός αυτής της μελέτης

⁸ Ferreira, A and Madeira, J. (2010), "Tax Havens: Politics, Market and Democracy", Working Paper for SGIR Stockholm Conference 2010.

⁹ Mary Alice Young (2013) «The exploitation of offshore financial centers: Banking confidentiality and money laundering» Alice M.Y. (2013), "The exploitation of offshore financial centers", Journal of Money Laundering Control, Vol. 16 Iss 3 pp.198-208

¹⁰ Botis, S. (2014). Features and Advantages of Using Tax Havens. Bulletin of the Transilvania University of Brasov. Economic Sciences. Series V, 7(2), 181.

είναι να αναδείξει τα κύρια χαρακτηριστικά των φορολογικών παραδείσων, της λειτουργίας και του μηχανισμού τους, των ιδιαιτεροτήτων της φορολογικής νομοθεσίας τους και το καθεστώς των υπεράκτιων οντοτήτων. Καταλήγει με το λόγο της εμφάνισης, της ύπαρξης και του πολλαπλασιασμού των φορολογικών παραδείσων, καθώς και τις νομοθετικές προσπάθειες που υποβάλλονται σε όλο τον κόσμο για να εξαλειφθούν στην προοπτική μιας μελλοντικής δικαιότερης παγκόσμιας οικονομίας και ταχύτερων χρηματοοικονομικών εξελίξεων.

Οι Sanjeet Singh et al¹¹ (2016), αναδεικνύουν πως η σύναψη συμβολαίων σε υπεράκτια κέντρα με σκοπό τη βέλτιστη ενδοομιλική τιμολόγηση είναι ιδιαίτερα δύσκολη, για τις πολυεθνικές εταιρίες, τα τελευταία χρόνια. Έτσι προτείνουν για την τεκμηρίωση των ενδοομιλικών συναλλαγών ένα μοντέλο που λαμβάνει υπόψη πολλές μεταβλητές και μία από αυτές είναι ο “πράσινος” φόρος (Φόρος που καταβάλλεται από τους καταναλωτές για προϊόντα ή υπηρεσίες που δεν είναι φιλικές προς το περιβάλλον.). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το μοντέλο που περιγράφουν μια επιχείρηση σε μια ανεπτυγμένη χώρα πωλεί ένα προϊόν στην αγορά της. Το ίδιο προϊόν ταυτόχρονα κατασκευάζεται από μια άλλη επιχείρηση σε μια αναπτυσσόμενη χώρα με χαμηλότερο κόστος κατασκευής. Μετά την πρόβλεψη ζήτησης των καταναλωτών, ο πωλήτρια εταιρία τοποθετεί μια παραγγελία με βάση το τι χρειάζεται η κατασκευάστρια για να κατασκευάσει τη συγκεκριμένη ποσότητα και προσφέρει μια τιμή μεταβίβασης η οποία μεγιστοποιεί τα καθαρά κέρδη της μετά την καταβολή του πράσινου φόρου στη χώρα της. Ενώ καθορίζει την τιμή μεταβίβασης η κατασκευάστρια λαμβάνει υπόψιν το κόστος παραγωγής, τον εξαγωγικό δασμό και το κόστος μεταφοράς του προϊόντος στην ανεπτυγμένη χώρα. Μετά την αγορά του προϊόντος από την κατασκευάστρια στην τιμή μεταβίβασης ο πωλήτρια εταιρία καθορίζει την τιμή λιανικής που μεγιστοποιεί τα καθαρά κέρδη της μετά την καταβολή των εισαγωγικών δασμών στη χώρα της αλλά η λιανική τιμή δεν υπερβαίνει τη μέγιστη τιμή που ισχύει στην αγορά. Έτσι, οι υπεράκτιες συμβάσεις βάσει αυτού του μοντέλου οδηγούν σε βέλτιστα κέρδη μετά φόρων και για τις δύο επιχειρήσεις. Αυτή η μελέτη έχει διεξαχθεί για να

¹¹ Singh, S., Haldar, N., & Bhattacharya, A. (2016). Offshore manufacturing contract design based on transfer price considering green tax: a bilevel programming approach. *International Journal of Production Research*, 1-25.

συζητηθούν οι πρακτικές πτυχές των αποτελεσμάτων κατά την εφαρμογή του μοντέλου αυτού, όπου μια επιχείρηση των ΗΠΑ μετεγκατέστησε την παραγωγική της δραστηριότητα σε μια κινεζική εταιρία, προκειμένου να αντλήσει τα μέγιστα κέρδη.

Οι Onyshko S.V. και Noytskyi V.A.¹² (2015) αξιολογούν τις συνέπειες της χρήσης των offshore στην οικονομία, δεδομένου ότι ενσωματώνουν ένα σύνολο συγκεκριμένων χαρακτηριστικών και αποτελούν τη βάση ρυθμιστικών ενεργειών και αποφάσεων των κυβερνήσεων κατά τη διαδικασία εναρμόνισης των συμφερόντων της κοινωνίας και του κράτους. Συμπεραίνει ότι οι υπεράκτιες εταιρίες είναι ένα ασαφές φαινόμενο για την παγκόσμια οικονομία. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη λειτουργική εξειδίκευση τους έχουν σχεδόν πάντα οφέλη και θετικά οικονομικά αποτελέσματα για τα άτομα και τις επιχειρήσεις που τις χρησιμοποιούν στις οικονομικές συναλλαγές αλλά σε επίπεδο κράτους και κοινωνίας έχουν κυρίως αρνητικό αποτέλεσμα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η απλοποίηση των κανόνων των διεθνών χρηματοοικονομικών ροών και η δυνατότητα αντιστάθμισης δεν καλύπτει πάντα την αρνητική οικονομική επίδραση της απόκρυψης των εισοδημάτων από την εθνική φορολογία. Για το λόγο αυτό αν και οι υπεράκτιες έχουν θετικές πλευρές όσον αφορά τη μη υπεράκτια χώρα, η αρνητική χροιά τους για τις εθνικές οικονομίες ανάγκασε τις κυβερνήσεις να αναπτύξουν και να εκσυγχρονίσουν τις κρατικές πολιτικές για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των offshore στην οικονομία των μη υπεράκτιων χωρών.

Οι Wenxia G et al.¹³ (2016) εξετάζουν την επίδραση των όρων των τραπεζικών δανείων στη λειτουργία των θυγατρικών εταιριών μιας πολυεθνικής εταιρίας σε υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα (offshore financial centers (OFCs)). Διαπιστώνουν ότι οι επιχειρήσεις με θυγατρικές σε OFCs λαμβάνουν λιγότερο ευνοϊκούς όρους δανείων (όπως υψηλότερα spreads δανεισμού, υψηλότερη πιθανότητα απαιτήσεων και εξασφάλισης και περισσότερες δεσμεύσεις) από αυτές χωρίς θυγατρικές σε OFCs. Τα αποτελέσματα τους

¹² Onyshko, S. V., & Novitskyi, V. A. (2015). Evaluation of offshore influence on the economy: general approaches and guidelines. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*, (1), 226-232.

¹³ Ge, W., Kim, J. B., Li, T., & Li, Y. (2016). Offshore operations and bank loan contracting: Evidence from firms that set up subsidiaries in offshore financial centers. *Journal of Corporate Finance*, 37, 335-355.

καταδεικνύουν την αναμενόμενη επίδραση των υπεράκτιων δραστηριοτήτων στους όρους των δανείων και εστιάζοντας σε εταιρίες με θυγατρικές σε OFCs, διαπιστώνουν ότι και ο αριθμός των υπεράκτιων επηρεάζει, δυσμενώς τους δανειακούς όρους. Η αρνητική επίδραση είναι πιο έντονη για τις πιο αδιαφανείς επιχειρήσεις και για αυτές που έχουν την έδρα τους σε χώρες ή δικαιοδοσίες με χαλαρή επιβολή των νόμων. Οι τράπεζες αντιμετωπίζουν τις offshore των δανειοληπτών ως αυξητικό παράγοντα του πιστωτικού κινδύνου. Οι δυσμενείς επιπτώσεις των υπεράκτιων δραστηριοτήτων σε όρους δανείων είναι πιο πιθανό να οφείλονται στον κίνδυνο για ύπαρξη πληροφοριών και προβλήματα διαμεσολάβησης του οργανισμού που σχετίζονται με υπεράκτιες δραστηριότητες από ότι με τον κίνδυνο ρευστότητας της μητρικής εταιρίας. Αυτή η μελέτη είναι η πρώτη που εξετάζει τις οικονομικές συνέπειες των συναλλαγών σε OFC στη δανειοδότηση και δείχνει ότι το νομικό περιβάλλον, τόσο για τη μητρική δανειζόμενη εταιρία όσο και για τις θυγατρικές της είναι σημαντικό στο διεθνή τραπεζικό δανεισμό. Υπάρχουν πρακτικές συνέπειες για τους διαχειριστές, τα διοικητικά συμβούλια και τους φορείς χάραξης πολιτικής. Επιπλέον, δεδομένου ότι εφόσον η υποβολή χρηματοοικονομικών εκθέσεων διαφάνειας θα μπορούσε να αμβλύνει τις ανησυχίες των πιστωτών για τον κίνδυνο των εταιριών που λειτουργούν σε OFC, θα μπορούσαν αυτές να φανερώσουν εθελοντικά περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητές τους σε φορολογικούς παραδείσους για να αυξήσουν την πιστοληπτική τους ικανότητα. Ακόμη, η δύναμη των νομικών θεσμών της χώρας, όπου οι επιχειρήσεις έχουν την έδρα τους, μπορεί να μετριάσει την αρνητική επίδραση των υπεράκτιων δραστηριοτήτων στις δανειακές συμβάσεις και στις δικαστικές μεταρρυθμίσεις που παρέχουν καλύτερη προστασία των επενδυτών στις χώρες προέλευσης τους. Και τελικά, αυτό είναι ένα από τα μέσα που μπορούν να διαλευκάνουν τη σκοτεινή πλευρά της μεταφοράς των συναλλαγών σε OFC.

Οι Sebastian Bustos et al¹⁴ (2015) αξιολογούν τις μεταρρυθμίσεις σχετικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές από ένα πραγματικό πείραμα που έγινε στη Χιλή. Καταγράφουν το βαθμό στον οποίο οι πολυεθνικές εταιρίες που δραστηριοποιούνται στη Χιλή μεταφέρουν τα κέρδη τους σε offshore φορολογικούς παραδείσους και αξιολογούν μια

¹⁴ Bustos, S., Pomeranz, D., & Zucman, G. (2015). Evaluating Transfer Pricing Reform: Evidence from a Natural Experiment in Chile.

σημαντική μεταρρύθμιση που αποσκοπεί στον περιορισμό αυτής της μεταφοράς του κέρδους. Εκμεταλλεύονται τα φορολογικά δεδομένα που περιέχουν πληροφορίες σχετικές με τις διασυνοριακές πραγματικές και λογιστικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται από όλες τις μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις της Χιλής. Από το 2007 έως το 2011, οι επιχειρήσεις της Χιλής που αποτελούν μέρος ενός πολυεθνικού ομίλου αποστέλλουν μεγάλο εισόδημα στις Βρετανικές Παρθένες Νήσους και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το 2011 οι Χιλιανές φορολογικές αρχές αύξησαν σημαντικά τις απαιτήσεις για υποβολή εκθέσεων και την παρακολούθηση των επιχειρήσεων με ξένες θυγατρικές και επέβαλαν αυστηρούς κανόνες σχετικά με το πώς θα πρέπει να τιμολογούνται οι ενδοομιλικές συναλλαγές. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η μεταρρύθμιση αύξησε τις πληρωμές εταιρικών φόρων εισοδήματος και μείωσε τις εκπτώσεις τόκων. Η αύξηση του φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων μειώνεται ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης. Η μεταρρύθμιση φαίνεται να έχει αντίκτυπο στη φορολογική συμμόρφωση και ενώ το αποτέλεσμα είναι μεγαλύτερο σε απόλυτα νούμερα (δολάρια) για τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις σε σχετικούς όρους οι μικρότερες επιχειρήσεις φαίνεται να αντιδρούν περισσότερο. Ως εκ τούτου, οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις μπορεί να επηρεάζονται λιγότερο από αυτή την πρόσθετη ρύθμιση στη Χιλή σε σχέση με τις μικρότερες επιχειρήσεις, οι οποίες μπορεί να εδρεύουν στη Χιλή ή σε άλλες χώρες που δεν έχουν ακόμη υπαχθεί σε αυτό το είδος της ρύθμισης. Επιπροσθέτως, η ρύθμιση των ενδοομιλικών συναλλαγών συνεπάγεται μεγάλες διοικητικές και συμβουλευτικές δαπάνες για τις επιχειρήσεις. Σε τρία χρόνια η Χιλή εισήγαγε νέο κανονισμό ενδοομιλικών συναλλαγών και ο αριθμός των υπάλληλων που ειδικεύθηκαν σε αυτές, αυξήθηκε από 6 σε περίπου 80 στις τέσσερις μεγάλες εταιρίες συμβούλων επιχειρήσεων στο Σαντιάγκο. Αυτό αντιπροσωπεύει ένα μεγάλο κόστος για τις διεθνείς επιχειρήσεις οι οποίες ίσως να μειώσουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Λαμβάνοντας υπόψη το δυνητικά πολύ μεγάλο κόστος συμμόρφωσης είναι σημαντικό να διαπιστωθεί αν οι εν λόγω δαπάνες δικαιολογούνται ή αν εναλλακτικά τα συστήματα θα μπορούσαν να είναι πιο αποτελεσματικά στην επιβολή φόρων και λιγότερο δαπανηρά για τις επιχειρήσεις.

Οι Peter J. Buckley et al¹⁵(2013) μελετούν την περίπτωση των κινεζικών πολυεθνικών εταιριών όσον αφορά την οικονομική ενσωμάτωση των υπεράκτιων εταιριών σε φορολογικούς παραδείσους και υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα. Ένα μεγάλο μέρος των άμεσων ξένων επενδύσεων (foreign direct investment (FDI)) των πολυεθνικών επιχειρήσεων των αναδυόμενων αγορών απευθύνεται προς ένα μικρό αριθμό συγκεκριμένων φορολογικών παραδείσων και υπεράκτιων χρηματοοικονομικών κέντρων. Η εγκαθίδρυση εταιριών επενδύσεων ή χαρτοφυλακίου για σκοπούς φορολόγησης συχνά παρατίθεται ως βασικό κίνητρο για αυτές τις επιχειρήσεις. Αυτή η εξήγηση, όμως, δεν αντιπροσωπεύει ούτε το μέγεθος αυτών των επενδύσεων σε φορολογικούς παραδείσους ούτε τα συγκριτικά μεγάλα εθνικά μερίδια τους που προέρχονται από τις αναδυόμενες αγορές. Η αύξηση των εκροών άμεσων ξένων επενδύσεων από τις αναδυόμενες αγορές έχει γίνει μια σημαντική δύναμη στη διαμόρφωση της διεθνούς οικονομικής γεωγραφίας. Μέχρι το 2013, όμως, οι σχετικά υψηλές συγκεντρώσεις των μετοχών των πολυεθνικών επιχειρήσεων από τις μεγαλύτερες αναδυόμενες αγορές σε συγκεκριμένα OFCs είχαν κάπως αγνοηθεί. Για το λόγο αυτό, ανιχνεύονται τα γεωγραφικά πλεονεκτήματα όσον αφορά το θεσμικό και νομικό πλαίσιο και οι θεσμικές και κοινωνικές σχέσεις της χώρας προέλευσης (Κίνα), των εγγύτερων χώρων υποδοχής (Βρετανικές Παρθένοι νήσοι και Νησιά Κάϊμαν) και των χωρών – στόχων (Κίνα, ΗΠΑ) για αύξηση κεφαλαίου καθώς και τον ενδεχόμενο προορισμό του.

Σε μία από τις πιο σύγχρονες μελέτες για το φαινόμενο της ενδοομιλικής τιμολόγησης, οι John Mckinley και John Owsley¹⁶, τόνισαν τη δυσκολία εφαρμογής της τεκμηρίωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών. Συγκεκριμένα έδωσαν έμφαση στις εγγενείς διαφορές που εμφανίζονται κατά την κρίση και την ερμηνεία των ενδοομιλικών συναλλαγών, λόγω των διαφορετικών συμφερόντων που η τεκμηρίωσή τους εξυπηρετεί, καθώς από μεριάς φορολογούμενου επιδιώκεται η μείωση των φορολογητέων κερδών, ενώ

¹⁵ Buckley, P. J., Sutherland, D., Voss, H., & El-Gohari, A. (2015). The economic geography of offshore incorporation in tax havens and offshore financial centers: the case of Chinese MNEs. *Journal of Economic Geography*, 15(1), 103-128.

¹⁶ CGMA, J. (2013). Transfer pricing and its effect on financial reporting. *Journal of Accountancy*, 216(4), 50.

από μεριάς φορολογικής διοίκησης επιδιώκεται η αύξηση των φορολογητέων εσόδων. Εξετάζουν τη σχέση μεταξύ των τιμών μεταβίβασης και του φόρου μίας επιχείρησης καθώς και την υποβολή χρηματοοικονομικών εκθέσεων. Λόγω των αυξημένων ελεγκτικών διαδικασιών του IRS, η ενδοομιλική τιμολόγηση έχει γίνει μια από τις πιο επικίνδυνες περιοχές για τις πολυεθνικές εταιρίες τόσο από τη συμμόρφωση όσο και την προοπτική φορολογικού σχεδιασμού.

Οι Amazon, AOL, Adobe, Hewlett-Packard, Microsoft και άλλες πολυεθνικές εταιρίες έχουν γίνει πρωτοσέλιδα λόγω των τεράστιων διαφορών των τιμών στις ενδοομιλικές συναλλαγές που κυμαίνεται από δεκάδες εκατομμύρια έως και δισεκατομμύρια δολάρια. Ωστόσο, ο αντίκτυπος της ενδοομιλικής τιμολόγησης θα μπορούσε, επίσης να εφαρμοστεί, για παράδειγμα, σε μια μικρή εταιρία παραγωγής στο Οχάιο, που επιθυμεί να επεκταθεί στο εξωτερικό. Επειδή η ενδοομιλική τιμολόγηση είναι μια περιοχή εξειδικευμένη για τους επαγγελματίες, παρέχεται μια γενική επισκόπηση των σημαντικών ζητημάτων των τιμών μεταβίβασης που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες από χρηματοοικονομικής σκοπιάς και φορολογικής άποψης. Για τις εταιρίες που αποκαλύψαν περισσότερες πληροφορίες στις φορολογικές αρχές, πρόσφατα, αμφισβητείται η ορθότητα των ενδοομιλικών συναλλαγών τους και είναι για χρόνια υπό επιτήρηση, που επιτρέπει στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να ελέγξουν καλύτερα το βαθμό και τη φύση του κινδύνου που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν αυτές. Ανεξαρτήτως του πόσο μικρή ή όχι είναι η εταιρία, οι τιμές μεταβίβασης θα μπορούσαν να έχουν σημαντική επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της. Ως εκ τούτου, όλες οι διοικήσεις θα πρέπει να έχουν επίγνωση του καθορισμού των τιμών μεταβίβασης και των επιπτώσεων που θα μπορούσαν να έχουν στην πελατειακή τους βάση.

Οι ενδοομιλικές συναλλαγές αποτελούν σημαντικό μηχανισμό χρηματοοικονομικής διαχείρισης και επιτρέπουν στις πολυεθνικές εταιρίες να ελίσσουν τα κεφαλαία τους διεθνώς. Η χειραγώγηση των αναφερόμενων κερδών προκαλεί συχνά έρευνες από τις φορολογικές αρχές. Με την αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση των οικονομιών και τις αλλαγές στο επιχειρηματικό περιβάλλον, οι φορολογικές αρχές σε πολλές χώρες έχουν επιβάλλει πιο αυστηρή εφαρμογή στους κανονισμούς των

ενδοομιλικών συναλλαγών. Οι K. Hung Chan, et al ¹⁷(2015) χρησιμοποιούν δεδομένα αρχείων της Κίνας για να εξετάσουν κατά πόσον οι φορολογικές αρχές έχουν αλλάξει την εστίασή τους στον έλεγχο πολυεθνικών εταιριών κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών. Τα αποτελέσματά δείχνουν ότι οι κινεζικές φορολογικές αρχές έχουν μειώσει σημαντικά την εστίαση τους όσον αφορά τον έλεγχο της εξ ολοκλήρου ξένης ιδιοκτησίας των επιχειρήσεων και δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στις δυτικές πολυεθνικές και μεγάλες εταιρίες στα τέλη της δεκαετίας του 2000, σε σύγκριση με τους φορολογικούς ελέγχους στις αρχές του 1990. Οι φορολογικοί έλεγχοι στα τέλη της δεκαετίας του 2000 επικεντρώθηκαν, επίσης, στις εξαγωγικές επιχειρήσεις που εμφάνιζαν ζημιές. Τα ευρήματα, επίσης, φανερώνουν πως οι αλλαγές στο επιχειρηματικό περιβάλλον και στους κανονισμούς και η ελεγκτική εμπειρία των εφοριακών υπαλλήλων μπορεί να οδηγήσει σε αλλαγή της εστίασης των φορολογικών ελέγχων στις ενδοομιλικές συναλλαγές. Η μελέτη παρέχει στοιχεία για το πώς τα σταθερά χαρακτηριστικά μπορούν να επηρεάσουν την εστίαση στους φορολογικούς ελέγχους και πώς η εστίαση των φορολογικών ελέγχων αλλάζει με το περιβάλλον. Αν οι αρχές αφιερώσουν περισσότερους πόρους για την είσπραξη των εσόδων, ευρύτερους ελέγχους και αυστηρότερες ποινές, οι πολυεθνικές MNC (multinational corporations) θα υπάγονται σε αυστηρότερο έλεγχο. Έτσι η συμμόρφωση των ενδοομιλικών συναλλαγών έχει γίνει κορυφαία προτεραιότητα για τις διοικήσεις των πολυεθνικών. Τα ευρήματά παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες για τις πολυεθνικές καθώς και για την αξιολόγηση των διεθνών πρακτικών οικονομικής διαχείρισης υπό το πρίσμα του κινδύνου να υποβληθούν σε φορολογικό έλεγχο. Οι διοικήσεις τους μπορούν να αποκτήσουν καλύτερη κατανόηση σχετικά με τον έλεγχο των φόρων που εστιάζουν στις ενδοομιλικές συναλλαγές και οφείλεται στο μεταβαλλόμενο επιχειρηματικό και επενδυτικό περιβάλλον. Επίσης, οι επιχειρήσεις με διαφορετικά χαρακτηριστικά θα πρέπει να αξιολογούν τον κίνδυνο του να επιλεγούν για έλεγχο των ενδοομιλικών συναλλαγών τους καθώς και των μελλοντικών τάσεων στις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Έτσι, θα μπορούν καλύτερα να σχεδιάσουν τις στρατηγικές για τις

¹⁷ Chan, K. H., Lo, A. W., & Mo, P. L. (2015). An empirical analysis of the changes in tax audit focus on international transfer pricing. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 24, 94-104.

ενδοομιλικές συναλλαγές τους και να προετοιμάσουν την απαραίτητη τεκμηρίωση για να μειώσουν τον κίνδυνο επαχθών κυρώσεων.

Οι Grant Richardson et al¹⁸(2013) εξετάζουν τους σημαντικότερους παράγοντες της επιθετικότητας των τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών. Η ερευνά τους, βασισμένη σε ένα δείγμα 183 εισηγμένων αυστραλιανών επιχειρήσεων το 2009, αποδεικνύει ότι το μέγεθος της επιχείρησης και η πολυεθνικότητα της, η κερδοφορία, η μόχλευση και τα άυλα περιουσιακά στοιχεία σχετίζονται σημαντικά με την επιθετικότητα των τιμών μεταβίβασης. Πρόσθετα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι επιχειρήσεις αυξάνουν την επιθετικότητα των τιμών μεταβίβασης μέσω έκδοσης κοινών αποτελεσμάτων των άυλων περιουσιακών στοιχείων όλων των θυγατρικών τους. Η όσο το δυνατόν καλύτερη τεκμηρίωση σχετικά με τις ρυθμίσεις των τιμών ενδοομιλικών συναλλαγών ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό από τη μία εταιρία στην άλλη λόγω διαφορετικής παροχής των συγκεκριμένων εγγράφων. Όμως, η απαίτηση μιας ιδιαίτερης τεκμηρίωσης από τη διοίκηση όσον αφορά το εύρος των τιμών συμβάλλει σε μια πιο αποτελεσματική φορολογική διαχείριση και μεγαλύτερη διαφάνεια των κανόνων των ενδοομιλικών συναλλαγών για τους αναλυτές, τους μετόχους και πιθανούς επενδυτές. Το δείγμα προέρχεται από εισηγμένες εταιρίες, διότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τις υπόλοιπες ιδιωτικές επιχειρήσεις. Ο δείκτης μέτρησης της επιθετικότητας των τιμών μεταβίβασης προέρχεται από συγκεντρωτικά οικονομικά στοιχεία σε επίπεδο επιχείρησης, έτσι ώστε τα δεδομένα των ενδοομιλικών συναλλαγών μπορεί να κρύβονται μέσα σε ένα ευρύτερο «θόρυβο» των συγκεντρωτικών οικονομικών στοιχείων που θα μπορούσαν να εμποδίσουν την απομόνωση συγκεκριμένων στοιχείων των τιμών μεταβίβασης. Επιπροσθέτως, είναι πιθανό ότι ορισμένες επιχειρήσεις μπορεί να μην έχουν αποκαλύψει πλήρεις λεπτομέρειες των συναλλαγών των συνδεδεμένων μερών επειδή είτε θεωρήθηκαν ασήμαντες είτε η φύση των συναλλαγών δεν συμμορφώνεται με τις ρυθμίσεις χρέους ή επειδή θα μπορούσαν να εμποδίσουν την περαιτέρω ανάληψη κεφαλαίου.

¹⁸ Richardson, G., Taylor, G., & Lanis, R. (2013). Determinants of transfer pricing aggressiveness: Empirical evidence from Australian firms. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 9(2), 136-150.

Ο James S. Henry ¹⁹(2012) αναθεωρεί τις μέχρι τότε εκτιμήσεις του μεγέθους και της κατανομής του αφορολόγητου ιδιωτικού πλούτου που προστατεύεται και εξυπηρετείται από την παγκόσμια υπεράκτια βιομηχανία και προσπαθεί να απαντήσει σε κρίσιμα ερωτήματα όπως ποιο είναι το κόστος και ποια τα οφέλη από την άκρα μυστικότητα που τη διέπουν. Από την ερευνά του προκύπτει ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη να απαιτηθούν από τις κυβερνήσεις πιο δίκαιοι φόροι, κυρίως στις χώρες από όπου προέρχεται αυτός ο πλούτος, και να οδηγηθούν οι αρμόδιες αρχές σε άρση αυτού του απορρήτου.

Η ύπαρξη της παγκόσμιας υπεράκτιας βιομηχανίας, και τα τεράστια αφορολόγητα ποσά που διακινούνται από τους πλούσιους πελάτες της, στηρίζεται στο απόρρητο. Αυτό πραγματικά προσφέρει αυτή η βιομηχανία: να κρύβει και να διαχειρίζεται ιδιωτικά κεφάλαια από όλο τον πλανήτη και όλες τις χώρες - πηγές πλούτου υπό άκρα μυστικότητα. Σύμφωνα με μια συντηρητική εκτίμηση, ένα σημαντικό μέρος του παγκόσμιου ιδιωτικού χρηματοπιστωτικού πλούτου έχει επενδυθεί σχεδόν αφορολόγητα μέσω μιας συνεχώς διευρυνόμενης «μαύρης τρύπας» (τουλάχιστον 21 έως 32 τρισεκατομμύρια δολαρίων) το 2010 σε πάνω από 80 φορολογικούς παραδείσους. Τα νούμερα αυτά αφορούν μόνο κινητές αξίες διότι ακίνητη περιουσία, πλοία, άλογα κούρσας, χρυσός και άλλα περιουσιακά στοιχεία διακινούνται, επίσης, μέσω offshore εταιριών.

Για να διεξάγει την έρευνα του ο Henry χρησιμοποιεί τέσσερις βασικές μεθόδους προσέγγισης και για να ολοκληρώσει τις εκτιμήσεις του, χρησιμοποιεί τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία από την Παγκόσμια Τράπεζα, το ΔΝΤ, τον ΟΗΕ, τις κεντρικές τράπεζες και τους εθνικούς λογαριασμούς μιας ομάδας 139 χωρών που δημοσιεύουν τέτοια δεδομένα. Οι εκτιμήσεις για αυτή την ομάδα καταδεικνύουν το πόσο παραπλανητικό είναι το να θεωρηθούν ως χρεωμένες χώρες κοιτάζοντας μόνο τη μία πλευρά των ισολογισμών τους.

Από τη δεκαετία του 1970 έως το 2010 με τη συνδρομή του διεθνούς ιδιωτικού τραπεζικού κλάδου, φαίνεται ότι μια ιδιωτική ελίτ διαμένουσα στην ομάδα των 139 χωρών είχε συσσωρεύσει 7,3 με 9,3 τρισεκατομμύρια δολάρια του μη καταγεγραμμένου

¹⁹ Henry, J. S. (2012). The price of offshore revisited. Tax Justice Network, http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Price_of_Offshore_Revisited_120722.pdf.

υπεράκτιου πλούτου ενώ πολλοί από τους δημόσιους τομείς των χωρών αυτών οδηγούνταν σε πτώχευση λόγω του συνεχούς δανεισμού τους και υπάχθηκαν σε διαρθρωτική προσαρμογή και χαμηλή ανάπτυξη ξεπουλώντας δημόσια περιουσία. Αυτές οι χώρες είχαν συνολικό ακαθάριστο εξωτερικό χρέος 4,08 τρισεκατομμύρια το 2010. Ωστόσο, αν αφαιρεθούν τα συναλλαγματικά τους αποθέματα, τα περισσότερα από τα οποία είναι επενδεδυμένα σε τίτλους του ανεπτυγμένου κόσμου, το συνολικό καθαρό εξωτερικό χρέος θα ήταν μείον 2.8 τρισεκατομμύρια το 2010. (Αυτή η δραματική εικόνα αυξάνεται σταθερά από το 1998, το έτος που τα εξωτερικά χρέη μείον τα συναλλαγματικά αποθέματα ήταν στο αποκορύφωμά τους για αυτές τις 139 χώρες, στα +1.43 τρισεκατομμύρια). Έτσι, συνολικά, μέσω του υπεράκτιου συστήματος, οι υποτίθεται χρεωμένες χώρες (συμπεριλαμβανομένων όλων των βασικών αναπτυσσόμενων χωρών), δεν είναι δανειζόμενες είναι ξεκάθαρα δανείζουσες με ποσό από 10.1 έως 13.1 τρισεκατομμύρια το 2010. Το πρόβλημα είναι ότι τα περιουσιακά στοιχεία των χωρών αυτών διακατέχονται από ένα μικρό αριθμό πλούσιων ενώ τα χρέη τους επωμίζονται όλοι οι πολίτες τους μέσω της φορολογίας. Η Federal Reserve, ως επίσημη τράπεζα των ΗΠΑ, παρατηρεί ότι στη δεκαετία του 1980 το πραγματικό πρόβλημα δεν ήταν ότι οι χώρες αυτές δεν είχαν περιουσιακά στοιχεία, αλλά το ότι ήταν όλα στο Μαϊάμι (και θα μπορούσαν να προστεθούν, η Νέα Υόρκη, το Λονδίνο, η Γενεύη, η Ζυρίχη, το Λουξεμβούργο, η Σιγκαπούρη και το Χονγκ Κονγκ).

Σήμερα, οι τοπικές ελίτ συνεχίζουν να μην υποστηρίζουν την οικονομία των χωρών τους, ενώ ο δημόσιος τομέας δανείζεται σε μεγάλο βαθμό από το εξωτερικό. Και είναι ο αναπτυσσόμενος κόσμος που δανείζεται τα περισσότερα. Είναι αυτές οι χώρες που συχνά είναι υπερχρεωμένες και η ελίτ τους είναι ο δανειστής τους. Μεγάλο μέρος αυτού του πλούτου φαίνεται να συγκεντρώνεται σε χέρια λίγων που κατοικούν σε ελάχιστες χώρες, πολλές από τις οποίες εξακολουθούν να θεωρούνται επίσημα ως «οφειλέτες». Όμως, περίπου 7,3 με 9.3 τρισεκατομμύρια του υπεράκτιου πλούτου ανήκει στους κατοίκους αυτών των 139 χωρών, με τις 10 πρώτες να κατέχουν το 61% αυτού του πλούτου και τις πρώτες 20 το 81%.

Αν ληφθεί υπόψη η διόγκωση των μεγάλων αφορολόγητων κερδών του υπεράκτιου πλούτου, αποδεικνύεται ότι επί μεγάλο χρονικό διάστημα από το 1970 έως το 2010 η πραγματική αξία από αυτά τα υπεράκτια κέρδη μπορεί να ήταν μέχρι και 3.7

τρισεκατομμύρια δολάρια, που ισοδυναμεί περίπου με το 60% του παγκόσμιου συνόλου όλων των μη καταγεγραμμένων εκροών κεφαλαίων κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Για περιοχές όπως η Λατινική Αμερική, η Υποσαχάρια Αφρική και η Μέση Ανατολή που έχουν μακρά ιστορία συσσώρευσης υπεράκτιου πλούτου και λαθραίων κερδών στο εξωτερικό, η αναλογία φτάνει κοντά στο 100% ή και περισσότερο.

Μια λεπτομερής ανάλυση από τις κορυφαίες 50 διεθνείς ιδιωτικές τράπεζες αποκαλύπτει ότι στο τέλος του 2010 διακινούνταν συνολικά περισσότερα από 12.1 τρισεκατομμύρια δολάρια σε διασυνοριακές επενδύσεις από ιδιώτες πελάτες μέσω καταπιστευμάτων και ιδρυμάτων. Αν συμπεριληφθεί ο ρόλος των μικρότερων τραπεζών, των επενδύσεων σε σπίτια, οι ασφαλιστικές εταιρίες, τα hedge funds, οι ανεξάρτητοι διαχειριστές χρημάτων και τα αυτόδιαχειριζόμενα funds, το ποσοστό αυτό πλησιάζει στη συνολική εκτίμηση του υπεράκτιου πλούτου των 21 με 32 τρισεκατομμυρίων.

Υποστηρίζεται πως η οικονομική ανισότητα υποτιμάται σε μεγάλο βαθμό τόσο σε εγχώριο όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Για τις περισσότερες χώρες, αυτή η ανισότητα δεν είναι μόνο πολύ μεγαλύτερη από ότι πιστεύεται, αλλά αυξάνεται εκθετικά. Δεδομένου ότι το συντριπτικό μερίδιο των μη καταγεγραμμένων υπεράκτιων περιουσιακών στοιχείων που εντοπίζονται ανήκουν σε μια μικρή ελίτ, οι επιπτώσεις στην κοινωνικό-οικονομική ανισότητα είναι εκπληκτικές. Εκτιμάται, για παράδειγμα, ότι λιγότερο από 100.000 άνθρωποι δηλαδή το 0.001% του παγκόσμιου πληθυσμού, ελέγχουν σήμερα πάνω από το 30% του παγκόσμιου πλούτου. Επιπλέον, δεδομένου ότι η υπεράκτια βιομηχανία γνώρισε μια απογείωση στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και αυξήθηκε σε σχέση με την υπόλοιπη παγκόσμια οικονομία έως το 2010, φαίνεται η εγχώρια οικονομική ανισότητα να έχει αυξηθεί κατά την περίοδο αυτή. Τέλος, από τη σκοπιά των τραπεζιτών, αυτό που είναι ίσως πιο ενδιαφέρον για το νέο τοπίο της παγκόσμιας ανισότητας και που δεν έχει ανακαλυφθεί είναι η πρόσφατη εμφάνιση μιας πραγματικής διακρατικής ιδιωτικής ελίτ, ένα σχετικά μικρό κλάσμα του παγκόσμιου πληθυσμού, που μοιράζεται παρόμοιες ανάγκες και κυρίως αυτή της οικονομικής αδιαφάνειας και της φοροαποφυγής. Αν υποθεθεί ότι ο παγκόσμιος υπεράκτιος χρηματοπιστωτικός πλούτος των 21 τρισεκατομμυρίων προσφέρει μια συνολική απόδοση μόλις 3% το χρόνο ενώ θα έπρεπε να φορολογείται με ένα μέσο φορολογικό συντελεστή 30% στη χώρα προέλευσης του, διαπιστώνεται ότι θα μπορούσε να δημιουργεί φορολογικά έσοδα 189 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως, ποσό

περισσότερο από το διπλάσιο των 86 δισεκατομμυρίων το 2012, που οι χώρες του ΟΟΣΑ δαπάνησαν για εξωχώρια αναπτυξιακή ενίσχυση.

Ωστόσο υπάρχουν και καλά νέα. Πρώτον, το ότι έχει εντοπιστεί ένα τεράστιο ποσό, τουλάχιστον 21 τρισεκατομμυρίων, ανεκμετάλλευτου πλούτου που θα μπορούσε έστω και τώρα να κληθεί να συμβάλει στην επίλυση των περισσότερων παγκόσμιων οικονομικών προβλημάτων και δεύτερον ότι ένα σημαντικό μέρος του πλούτου αυτού διακινείται από τις 50 κορυφαίες ιδιωτικές τράπεζες. Ο συνδυασμός αυτών των δύο γεγονότων ίσως προλάβει τις καταχρήσεις που θα οδηγούν στη συσσώρευση πλούτου «εκτός βιβλίων» στο μέλλον, όπως μέσω της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών από χώρα σε χώρα με την υποβολή εκθέσεων καθώς και με την καταγραφή της ιδιοκτησίας. Ακόμη, ίσως συμβάλει στην καλύτερη δυνατή χρήση του τεράστιου αποθέματος αφορολόγητου πλούτου και των σταθερών αφορολόγητων κερδών που αυτός παράγει. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με την είσπραξη μιας μικρής παρακράτησης φόρου επί των ανώνυμων υπό διαχείριση στοιχείων του ενεργητικού των 50 τραπεζών και τα έσοδα να διατίθενται για την αναπτυξιακή ενίσχυση και την κλιματική αλλαγή.

Η διαχωριστική γραμμή μεταξύ υπεράκτιας και εγχώριας φοροοαποφυγής είναι ασαφής λόγω της ανόδου των φορολογικών παραδείσεων του ανεπτυγμένου κόσμου, όπως το Ντέλαγουερ, η Νεβάδα και η Σιγκαπούρη εκτός από τις παραδοσιακούς υποψηφίους για «μαύρη λίστα» όπως η Ελβετία ο Αγ. Μαυρίκιος, το Λιχτενστάιν και οι Μπαχάμες. Προκειμένου να περιοριστεί το είδος των παγκόσμιων «κακών» θα είναι ζωτικής σημασίας ο περιορισμός του εγχώριου απορρήτου που τους αφορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ

3.1 Εννοιολογική Προσέγγιση

Στη συναλλακτική πρακτική ο όρος «υπεράκτια εταιρία» έχει καθιερωθεί και αποτελεί πιστή μετάφραση του όρου «offshore company». Ο όρος αυτός χρησιμοποιείται για την περιγραφή μιας εταιρίας η οποία έχει έδρα σε έναν από τους φορολογικούς παραδείσους, χωρίς κατά κανόνα οι μέτοχοί της ή το αντικείμενο της δραστηριότητάς της να σχετίζονται με οποιονδήποτε τρόπο με τον τόπο αυτό. Σύμφωνα με τον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και την Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ),²⁰ «φορολογικός παράδεισος» θεωρείται το κράτος που επιβάλλει χαμηλό ή μηδενικό ονομαστικό φόρο, φορολογεί ευνοϊκά ορισμένες κατηγορίες εισοδημάτων, προσφέρει σε κατοίκους τρίτων χωρών φορολογική αμνηστία, δεν διευκολύνει την παροχή και ανταλλαγή πληροφοριών και δεν θέτει ως απαραίτητη προϋπόθεση την άσκηση ουσιαστικής επιχειρηματικής δράσης των εταιριών που βρίσκονται εγκατεστημένες στο έδαφος του. Σύμφωνα με τον ν. 3091/2002 (άρθρο 5, παρ. 7) στην Ελλάδα ως εξωχώρια νοείται η εταιρία που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης. Θεωρείται η πρώτη ουσιαστική νομοθετική τοποθέτηση, η οποία κρίθηκε πλέον απαραίτητη, καθώς το

²⁰ <http://taxcoach.gr/wp-content/uploads/2014/03/%CE%A6%CE%95%CE%9A-570%CE%92-07-03-2014.pdf>

φαινόμενο της ραγδαίας εξάπλωσης των εξωχώριων εταιριών (ελληνικών επιχειρηματικών συμφερόντων) είχε λάβει εξωπραγματικές διαστάσεις.

Το αν μια συγκεκριμένη περιοχή ή χώρα θεωρείται διεθνές υπεράκτιο οικονομικό κέντρο είναι θέμα πολλών παραμέτρων. Πολλές χώρες οι οποίες θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι, λόγω των πολλών φορολογικών προγραμμάτων που παρέχουν, μπορούν και χαρακτηρίζονται από όλους σχεδόν τους οικονομολόγους ως διεθνή υπεράκτια οικονομικά κέντρα (International Offshore Financial Centre). Υπάρχουν, ωστόσο, και χώρες οι οποίες έχουν πολύ λιγότερα χαρακτηριστικά πάνω σε θέματα φορολογικής οργάνωσης για τις οποίες υπάρχει διαφωνία σχετικά με το αν θα πρέπει αυτές να ενταχθούν στην κατηγορία αυτή.

Πολλά I.O.F.C. μπορεί δικαιωματικά να χαρακτηρίζονται φορολογικοί παράδεισοι λόγω των πολύ χαμηλών συντελεστών φορολόγησης που επιβάλουν στα εισοδήματα. Τέτοιοι φορολογικοί παράδεισοι, συνήθως, είναι πολύ μικρές χώρες με λίγους κατοίκους ή με μικρής δυναμικότητας οικονομίες. Αυτές οι χώρες για να επιτύχουν ανάπτυξη της οικονομίας τους προσελκύουν υπεράκτιες εταιρίες φτιάχνοντας για αυτές φορολογικούς παραδείσους. Υπάρχουν πάντως διεθνή υπεράκτια οικονομικά κέντρα τα οποία είναι μεγάλα εμπορικά κέντρα με αναπτυγμένη οικονομία, μεγάλα επίπεδα φορολογίας και εξελιγμένα φορολογικά συστήματα.

3.2 Η Δημιουργία Του Φαινομένου Των Φορολογικών Παραδείσων

Το φαινόμενο των φορολογικών παραδείσων ευνοήθηκε από την απελευθέρωση της παγκόσμιας κίνησης κεφαλαίων, η οποία συντελέστηκε κατά τη δεκαετία του 1970 με την κατάρρευση του συστήματος του Bretton Woods. (Σύμφωνα με το σύστημα αυτό, κάθε χώρα που συμμετείχε αναλάμβανε την υποχρέωση να ασκήσει τέτοια νομισματική πολιτική που να διατηρεί την συναλλαγματική της ισοτιμία σταθερή σε μια καθορισμένη τιμή, συν/πλην 1%, σε σχέση με το χρυσό). Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τον Vito Tanzi, πρώην διευθυντή του Τμήματος Δημοσιονομικών Υποθέσεων του Διεθνούς Νομισματικού

Ταμείου (ΔΝΤ), οι τεχνολογικές εξελίξεις από τη δεκαετία του 1980 και έπειτα, κατέστησαν ευκολότερη και φτηνότερη τη διασυνοριακή μεταφορά χρημάτων, προκαλώντας την άνθηση των υπεράκτιων τραπεζικών υπηρεσιών, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ελκυστικότητα των φορολογικών παραδείσων.

Πίνακας 1: Το Top 30 Των Αμερικάνικων Πολυεθνικών Που Κατέχουν Offshore²¹

Το top 30 των αμερικανικών πολυεθνικών που αποθηκεύουν κεφάλαια offshore							
	Ποσό σε υπεράκτια κέντρα (εκατ. \$)	Αριθμός θυγατρικών σε φορολογικούς παράδεισους		Ποσό σε υπεράκτια κέντρα (εκατ. \$)	Αριθμός θυγατρικών σε φορολογικούς παράδεισους		
1	Apple	181.100	3	17	Coca-Cola	33.300	12
2	General Electric	119.000	18	18	J.P. Morgan Chase & Co	31.100	4
3	Microsoft	108.300	5	19	Amgen	29.300	8
4	Pfizer	74.000	151	20	United Technologies	28.000	28
5	International Business Machines	61.400	15	21	Eli Lilly	25.700	27
6	Merck	60.000	121	22	Qualcomm	25.700	3
7	Johnson & Johnson	53.400	58	23	Goldman Sachs Group	24.880	20
8	Cisco Systems	52.700	59	24	Bristol-Myers Squibb	24.000	22
9	Exxon Mobil	51.000	37	25	Wal-Mart Stores	23.300	75
10	Google	47.400	2	26	Intel	23.300	14
11	Procter & Gamble	45.000	38	27	AbbVie Inc.	23.000	35
12	Citigroup	43.800	41	28	Abbott Laboratories	23.000	91
13	Hewlett-Packard	42.900	25	29	Dow Chemical	18.037	92
14	Oracle	38.000	5	30	Caterpillar	18.000	72
15	PepsiCo	37.800	132				
16	Chevron	35.700	12				
				ΣΥΝΟΛΟ	1.402.117	1.225	

Πηγή: <http://www.efsyn.gr/>

Η πραγματική εκτόξευση, ωστόσο, των υπεράκτιων κεφαλαίων ιδιωτών πραγματοποιήθηκε κατά την προηγούμενη δεκαετία. Σύμφωνα με στοιχεία του ΔΝΤ, το 2001, η συνολική αξία των συγκεκριμένων κεφαλαίων ανερχόταν σε 5 τρισ. δολάρια. Το 2008, το μέγεθος αυτό υπερδιπλασιάστηκε, προσεγγίζοντας τα 11,5 τρισ. δολάρια. Παρόλα αυτά, το Tax Justice Network (TJN), βρετανικό ίδρυμα ερευνών για φορολογικά ζητήματα, επισημαίνει πως αυτά τα ποσά δεν αποδίδουν πλήρως την εικόνα του φαινομένου, καθώς είναι δύσκολος ο ακριβής προσδιορισμός του ύψους των κεφαλαίων που έχουν μεταφερθεί στους φορολογικούς παράδεισους. Ως αιτίες σημειώνονται, ο εκτεταμένος κατακερματισμός των κεφαλαίων, η απουσία κοινώς αποδεκτού ορισμού για το τι συνιστά

²¹ <http://www.efsyn.gr/arthro/i-ypokrisia-ton-forologikon-paradeison> Μπάμπης Μ. (2015)

φορολογικό παράδεισο, καθώς και η έντονη μυστικότητα που περιβάλλει τους φορολογικούς παράδεισους και τα εισερχόμενα σε αυτούς κεφάλαια. Έτερο σημείο αμφισβήτησης αυτών των δεδομένων από το TJN, είναι πως δεν συμπεριλαμβάνονται σε αυτά, τα ρευστά κεφάλαια ιδιωτών αξίας χαμηλότερης του ενός εκατομμυρίου δολαρίων, τα κεφάλαια που μεταφέρονται στους φορολογικούς παράδεισους από εταιρίες, όπως επίσης και τα κέρδη που προέρχονται από τη μη σωστή τιμολόγηση (mispricing) εμπορικών συναλλαγών και εμπλέκουν τις χώρες αυτές. Παράλληλα ²²με την ανάπτυξη των φορολογικών καταφυγίων, εγέρθηκαν και ορισμένες επιφυλάξεις για τη σκοπιμότητά τους. Φορείς όπως το TJN και το Global Financial Integrity (GFI) πρόγραμμα του Center for International Policy για την καταπολέμηση των παράνομων οικονομικών ροών, υπογραμμίζουν ότι το χαλαρό θεσμικό καθεστώς αυτών των χωρών, αλλά και η έλλειψη διαφάνειας που τις χαρακτηρίζει, ενθαρρύνουν τη μεταφορά κεφαλαίων προερχόμενων από εγκληματικές δραστηριότητες, διαφθορά και φοροδιαφυγή. Η παγκόσμια τράπεζα υπολογίζει μάλιστα πως το ύψος των σχετικών διασυνοριακών ροών κεφαλαίων κυμαίνεται μεταξύ 1 και 1,6 τρισ. δολαρίων, εκ των οποίων το 60% αφορά κεφάλαια από φοροδιαφυγή. Παρόλα αυτά, δεν απουσιάζει και η αντίθετη άποψη. Τόσο το Center for Freedom and Prosperity (CFandP), αμερικάνικο think tank για τη φιλελευθεροποίηση των αγορών, όσο και το επίσης αμερικάνικο, Cato Institute υποστηρίζουν πως οι επιθέσεις εναντίον των φορολογικών παραδείσων είναι αβάσιμες και υποκρύπτουν το γεγονός ότι προωθούν την οικονομική ανάπτυξη, την εξυγίανση της δημοσιονομικής πολιτικής και την προαγωγή των ατομικών ελευθεριών. Το CFandP μάλιστα επισημαίνει πως το πρόβλημα έγκειται στην υψηλή φορολογία που επιβάλλουν ορισμένες χώρες. Όταν αυτή μειωθεί, δεν θα υπάρχει ανάγκη εκροής κεφαλαίων προς τους φορολογικούς παράδεισους.

Ο Daniel J. Mitchell, έμπειρος ερευνητής του Cato Institute για φορολογικά θέματα, τονίζει πως η μείωση των φορολογικών συντελεστών εισοδήματος στις αναπτυγμένες οικονομίες κατά την τελευταία τριακονταετία οφείλεται στο ρόλο που διαδραμάτισαν οι φορολογικοί παράδεισοι. Εντούτοις, τα στοιχεία δείχνουν πως η συμπεριφορά των φορολογικών παραδείσων δημιουργεί εξωτερικότητες, οι οποίες

²² Γκόρτσος Χ., (2011) Εισαγωγή στο διεθνές χρηματοπιστωτικό δίκαιο: το διεθνές τραπεζικό δίκαιο μέσα στο σύστημα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη

επηρεάζουν αρνητικά τις χώρες προέλευσης των υπεράκτιων κεφαλαίων. Σύμφωνα με την αμερικάνικη Γερουσία, οι Ηνωμένες Πολιτείες χάνουν ετησίως 100 δισ. δολάρια σε φόρους από την εναπόθεση κεφαλαίων σε φορολογικούς παράδεισους. Οι απώλειες για τις αναπτυσσόμενες χώρες, σύμφωνα με την Oxfam, διεθνή συννομοσπονδία μη κυβερνητικών οργανισμών για την καταπολέμηση της φτώχειας, κυμαίνονται μεταξύ 64 και 124 δισ. δολαρίων, την ίδια στιγμή που οι χώρες αυτές λαμβάνουν ετησίως εξωτερική βοήθεια ύψους 103 δισ. δολαρίων. Συνολικά, κεφάλαια ύψους 6,2 τρισ. δολαρίων από αναπτυσσόμενες χώρες βρίσκονται σε υπεράκτιες καταθέσεις φυσικών προσώπων.

Ο τομέας της διακίνησης κεφαλαίων²³, παρότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των υπηρεσιών συγκέντρωσης επενδυτικών κεφαλαίων στις υπεράκτιες αγορές, έχει αποκτήσει ιδιαίτερη βαρύτητα τα τελευταία χρόνια, καθώς οι σύγχρονες τεχνολογίες αυξάνουν τις δυνατότητες τάχιστα διακίνησης κεφαλαίων και άμεσης παρακολούθησής τους από τους επενδυτές. Ενδεικτική είναι η χρήση ψηφιακού χρήματος ή πιστωτικών καρτών που επιτρέπουν την ασφαλή μεταφορά κεφαλαίων εκτός των φορολογικών παράδεισων. Στην περίπτωση των υπεράκτιων διαδικασιών υπάρχει πολυπλοκότητα και η αντιμετώπιση θα πρέπει να είναι κατά περίπτωση. Οι υπεράκτιες επιχειρήσεις αποτελούν μια πραγματικότητα και τα προβλήματα τα οποία αυτές προκαλούν στην εθνική οικονομία δεν αντιμετωπίζονται με αφορισμούς. Η σύσταση μιας υπεράκτιας εταιρίας κατά κύριο λόγο αποβλέπει στη μείωση αν όχι στην εξάλειψη των φορολογικών επιβαρύνσεων. Κρίνεται αναγκαίο σε αυτό το σημείο να παρατεθεί η διαφορά μεταξύ των εννοιών της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής. Η φοροδιαφυγή (tax evasion) είναι το σύνολο των παράνομων ενεργειών των φορολογουμένων με τις οποίες αποβλέπουν στη μείωση ή την εξάλειψη της φορολογικής τους υποχρέωσης. Η φοροδιαφυγή προϋποθέτει κατάχρηση ή καταστρατήγηση των φορολογικών νόμων. Για να επιτευχθεί αυτό, είτε χρησιμοποιούνται οικονομικά δεδομένα τα οποία δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, είτε αποκρύπτονται στοιχεία που δείχνουν τα πραγματικά οικονομικά δεδομένα που συνδέονται με την επιβολή και τον προσδιορισμό του μεγέθους του φόρου. Φοροαποφυγή (tax avoidance) είναι το σύνολο των νόμιμων ενεργειών των φορολογουμένων οι οποίες αποβλέπουν στη μείωση ή την εξάλειψη της φορολογικής τους επιβάρυνσης με την

²³ <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/18495>

επιλογή λύσεων που στηρίζονται σε λάθη ή κενά της φορολογικής νομοθεσίας.

3.3 Ιστορική Εξέλιξη Των Υπεράκτιων Εταιριών Στην Ευρώπη

Η προέλευση των υπεράκτιων εταιριών, εντοπίζεται χρονικά στα τέλη του 19ου αιώνα και τοπικά στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και ειδικότερα σε αυτές του Νιου Τζέρσεϋ και του Ντέλαγουερ. Η Πολιτεία του Νιου Τζέρσεϋ είχε θεσπίσει ένα νομοθετικό πλαίσιο που προέβλεπε ευκολίες σύστασης και εγκατάστασης εταιριών στην περιοχή της, οι οποίες θα επιβαρύνονταν μόνο με έναν ευνοϊκό φόρο εγκατάστασης, με σκοπό την προσέλκυση εταιριών από άλλες πολιτείες και την κατ' αυτόν τον τρόπο ενίσχυση των δημοσίων ταμείων της. Η επιτυχής αυτή πορεία της πολιτείας του Νιου Τζέρσεϋ οδήγησε και αυτή του Ντέλαγουερ στη μετέπειτα υιοθέτηση ενός παρόμοιου θεσμικού πλαισίου προσέλκυσης εταιριών. Εν συνεχεία, στις απαρχές του 20ου αιώνα μετά την απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων αναπτύχθηκαν τα κίνητρα για τη δημιουργία φορολογικών παραδείσων και στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Η αύξηση του αριθμού των βιομηχανικών χωρών και η ταυτόχρονη διόγκωση της φορολογικής επιβάρυνσης που υφίσταντο οι πιο εύρωστοι οικονομικά ιδιώτες με σκοπό τη δημιουργία κράτους πρόνοιας σε αρκετά ευρωπαϊκά κράτη, αύξησε κατακόρυφα το ενδιαφέρον για τη δημιουργία offshore δικαιοδοσιών και εταιριών προς αποφυγή φορολογικών υποχρεώσεων και κανόνων ακόμη και εντός της ευρωπαϊκής ηπείρου. Επιπροσθέτως, σε ακολουθία της αύξησης του ενδιαφέροντος περί αποφυγής φορολογικών υποχρεώσεων, η ταυτόχρονη έντονη ανάγκη επιβίωσης και ταχύτατης οικονομικής ανάπτυξης συγκεκριμένων χωρών, οι οποίες στην πλειονότητά τους ήταν χώρες με μικρή έκταση και πληθυσμό, χωρίς ιδιαίτερους οικονομικούς πόρους και αδυναμία διατήρησης της εθνικής τους κυριαρχίας και της οικονομικής τους ανεξαρτησίας, οδήγησε στη δημιουργία υπεράκτιων κέντρων εντός της ευρωπαϊκής ηπείρου. Ήδη από τη δεκαετία του 1920, εμφανίστηκαν στην Ευρώπη, στο Μονακό, στην Ελβετία και στο Λιχτενστάιν οι πρώτες offshore εταιρίες. Ιδιαίτερο δε ενδιαφέρον παρουσιάζουν αυτές που αναπτύχθηκαν στην επικράτεια της

Ελβετίας ²⁴καθώς η θέσπιση του πολύ αυστηρού τραπεζικού απορρήτου το έτος 1934 αποτέλεσε πόλο έλξης για αρκετές εταιρίες καταπιστευματικής διαχείρισης κεφαλαίων ενώ το νομοθετικό αυτό πλαίσιο αποτέλεσε παράδειγμα και για άλλα κράτη που θέλησαν εν συνεχεία να προσελκύσουν κεφάλαια από ολόκληρο τον κόσμο. Η οικονομική ανάπτυξη των συγκεκριμένων περιοχών κατέστη δυσχερής εξαιτίας της γεωπολιτικής θέσης τους, αλλά και των ειδικών ιστορικών συγκυριών, με αποτέλεσμα να προσπαθήσουν να υποκαταστήσουν την έλλειψη ακόμη και βασικών υποδομών τους με νομοθετικές ρυθμίσεις. Σκοπός τους ήταν η παροχή διευκολύνσεων σε αλλοδαπούς επιχειρηματίες προς επένδυση κεφαλαίων και χρήση της επικράτειάς τους ως βάση των οικονομικών τους δραστηριοτήτων. Οι διευκολύνσεις αυτές αφορούσαν κυρίως φορολογικές απαλλαγές και απαλλαγή από υποχρεώσεις της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας.

Το τελευταίο ιστορικά στάδιο (το οποίο αναπτύσσεται τις τελευταίες δεκαετίες μέχρι και σήμερα) και το πιο σημαντικό ως προς την ανάπτυξη του φαινομένου των υπεράκτιων εταιριών, συνδέεται με τη δημιουργία της Ευρωαγοράς στο Σίτυ του Λονδίνου, στα τέλη δεκαετίας του 1950. Η διασύνδεση²⁵ των offshore δικαιοδοσιών με την Ευρωαγορά γίνεται εμφανής, όταν οι υπερπόντιες κτήσεις του Βρετανικού στέμματος (ιδίως οι Βερμούδες, οι Βρετανικές Παρθένοι νήσοι, τα Νησιά Κάϋμαν και το Γιβραλτάρ) μετά τη συρρίκνωση του βρετανικού imperium (αυτοκρατορία) μετατρέπονται σε offshore δικαιοδοσίες, υποκείμενες στο βρετανικό έλεγχο, και τίθενται στις υπηρεσίες του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, αναδεικνύοντας έτσι το Σίτυ σε παγκόσμιο οικονομικό κέντρο. Ενώ ιδίως μετά την δεκαετία του 1970 υπάρχει μια τάση μιας ομάδας μικρών κρατιδίων ανά τη Γηραιά Ήπειρο να υιοθετούν θεσμικά πλαίσια ανάπτυξης offshore εταιριών, με σκοπό την περαιτέρω οικονομική τους ανάπτυξη. Μάλιστα τα κράτη αυτά, τοιουτοτρόπως κατάφεραν όντως να πετύχουν ανάπτυξη των οικονομιών τους μέσω της αύξησης των εισροών συναλλάγματος, θέσεων εργασίας καταβολής τελών κ.λ.π. Επειδή όμως η επιτυχία, η εκτόξευση της κερδοφορίας και η ραγδαία ανέλιξή τους

²⁴ www.tovima.gr/files/1/2012/09/27/elbetikeskata8eseis27.pdf Μπώλος, Α., Christian Arnold (2012)

²⁵ Palan, R. (2006). *The offshore world: sovereign markets, virtual places, and nomad millionaires*. Cornell University Press.

αποτέλεσε σημείο αναφοράς στον οικονομικό χάρτη, δεν άργησαν και μεγαλύτερα και πιο ανεπτυγμένα κράτη να ακολουθούν το παράδειγμα αυτό, προσδοκώντας στην εξεύρεση μίας νέας πηγής εσόδων. Έτσι σήμερα εμφανίζονται πολυάριθμα κράτη που προσφέρουν τη δυνατότητα δημιουργίας offshore εταιριών, καθιερώνοντας θεσμικά πλαίσια που συνεπάγονται διαφορετικά κατά περίπτωση πλεονεκτήματα στον πραγματικό κάτοχο της εταιρίας.

3.4 Φορολογικοί Παράδεισοι

Εκτός από τους γνωστούς ηπειρωτικούς παραδείσους (π.χ. Ελβετία, Μονακό), τα τελευταία χρόνια δημιουργούνται και άλλοι, και μάλιστα μέσα σε μεγάλες onshore δικαιοδοσίες που λόγω δημοσιονομικής κρίσης σκέπτονται ακόμη και την αύξηση των φορολογικών συντελεστών τους. Το Λονδίνο, όπως αναφέρθηκε, από το 2010 είχε καταλάβει την 5η θέση στη λίστα με τους 10 πλέον ενδιαφέροντες φορολογικούς παραδείσους που είχε δημοσιεύσει το περιοδικό «Forbes». Ο όρος «offshore companies», ο οποίος χρησιμοποιείται σε διεθνές επίπεδο δεν συμπεριλαμβάνει τις ηπειρωτικές χώρες που λειτουργούν σαν φορολογικοί παράδεισοι. Η υπεράκτια εταιρία (offshore company) διαφέρει από άλλες αλλοδαπές εταιρίες (on shore companies) σε δύο κυρίως σημεία. Το πρώτο είναι η εξ ορισμού διαφορά που υπάρχει μεταξύ του τόπου ίδρυσης και του τόπου λειτουργίας της εταιρίας και το δεύτερο έγκειται στην επιλογή του κράτους δικαίου ιδρύσεως που χαρακτηρίζεται, όπως αναφέρθηκε, ως φορολογικός παράδεισος. Όσον αφορά την εταιρική της μορφή είναι συνήθως Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.)²⁶ και αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Πιο αναλυτικά, πρόκειται για μία οικονομική οντότητα που δημιουργείται για έναν συγκεκριμένο σκοπό (συνήθως

²⁶ Λεονταρής Μ., (2004) Έννοια της εξωχώριας εταιρίας, Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, Εκδόσεις ΠΑΜΙΣΟΣ, Αθήνα

βραχυπρόθεσμο), δε διαπνέεται από τη γενικά παραδεκτή αρχή του συνεχούς της επιχειρηματικής δραστηριότητας και βρίσκεται σε κάποια γεωγραφική περιοχή η οποία έχει χαρακτηριστεί ως υπεράκτιο κέντρο.

Διάγραμμα 1²⁷ Ποσοστό εταιριών που είχαν θυγατρικές στους 20 μεγαλύτερους φορολογικούς παραδείσους το 2015

Στην γκρίζα λίστα του Ο.Ο.Σ.Α βρίσκονται 17 χώρες οι οποίες θα πρέπει να σημειώσουν πρόοδο στην εφαρμογή των διεθνών συμφωνιών για τα φορολογικά πρότυπα. Ωστόσο πολλοί είναι εκείνοι που ασκούν πιέσεις στον Ο.Ο.Σ.Α διότι για να βγει μία χώρα από τη λίστα, αρκεί να υπογράψει 12 συμβάσεις ανταλλαγής πληροφοριών με όποια κράτη επιθυμεί αυτή. Ο αριθμός αυτός κρίνεται από πολλούς ανεπαρκής, καθώς κάποιοι φορολογικοί παράδεισοι υπέγραψαν τις συμβάσεις ανταλλαγής πληροφοριών με κράτη που ούτως η άλλως δεν είχαν συναλλαγές, βγαίνοντας «τεχνητά» από τη μαύρη λίστα του Ο.Ο.Σ.Α. Το υπουργείο οικονομικών της Ελλάδας εξέδωσε δύο λίστες με χώρες που θεωρεί φορολογικούς παραδείσους. Η πρώτη λίστα αφορά 31 χώρες που δεν συνεργάζονται με τις ελληνικές φορολογικές αρχές και είναι οι εξής²⁸:

²⁷ www.efsyn.gr/arthro/i-ypokrisia-ton-forologikon-paradeison Μπάμπης Μ. (2015)

²⁸ <http://www.kathimerini.gr/757457/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/oi-forologikoi-paradeisoi-se-olo-ton-kosmo>

Πίνακας 2: Χώρες Που Δεν Συνεργάζονται Με Τις Ελληνικές Φορολογικές Αρχές

1. Ανδόρα	16. Μονακό
2. Αντίγκουα και Μπαρμπούντα	17. Ναούρου
3. Μπαχρέιν	18. Ολλανδικές Αντίλλες
4. Μπαρμπάντος	19. ΠΓΔΜ
5. Μπρουνέι	20. Νιούε
6. Νήσοι Κουκ	21. Παναμάς
7. Ντομίνικα	22. Φιλιππίνες
8. Γρενάδα	23. Άγιος Χριστόφορος και Νέβις
9. Γουατεμάλα	24. Άγιος Βικέντιος και Γρεναδίνες
10. Τζέρσεϋ	25. Σαμόα
11. Λίβανος	26. Σεϋχέλλες
12. Λιβερία	27. Σγκαπούρη
13. Λιχτενστάιν	28. Παρθένοι νήσοι των ΗΠΑ
14. Νήσοι Μάρσαλ	29. Βανουάτου
15. Μαυρίκιος	30. Ουρουγουάη
	31. Χόνγκ-Κόνγκ

Πηγή Καθημερινή

Η δεύτερη αφορά κράτη με προνομιακό φορολογικό καθεστώς, που έχουν συντελεστή φορολόγησης εισοδήματος χαμηλότερο από το 50% του αντίστοιχου ελληνικού:

Πίνακας 3: Κράτη Με Προνομιακό Φορολογικό Καθεστώς

1. Άγιος Μαρίνος	18. Μονακό
2. Αλβανία	19. Μονσεράτ
3. Ανδόρα	20. Μπαχάμες
4. Βανουάτου	21. Μπαχρέιν
5. Βερμούδες	22. Μπελίζ
6. Βοσνία – Ερζεγοβίνη	23. Ναούρου
7. Βουλγαρία	24. Νήσοι Κάϋμαν
8. Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι	25. Νήσοι Μάρσαλ
9. Γιβραλτάρ	26. Νήσος του Μαν
10. Γκέρνσεϋ	27. Νήσοι Τερκς και Κέικος
11. Ιρλανδία	28. Ομάν
12. Κατάρ	29. Παραγουάη
13. Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	30. Σαουδική Αραβία
14. Κύπρος	31. Σεϋχέλλες
15. Λιχτενστάιν	32. Τζέρσεϋ
16. Μαυροβούνιο	33. ΠΓΔΜ
17. Μακάο	

Πηγή: Καθημερινή

Οι εξωχώριες στην Ελλάδα έχουν συνήθως τις εξής δραστηριότητες²⁹:

- Αγορά και ανέγερση ακινήτων
- Χρηματοστηριακές συναλλαγές
- Ναυτιλία
- Εμπορικές συναλλαγές
- Εισαγωγικές και εξαγωγικές δραστηριότητες
- Επανατιμολόγηση και τριγωνικό εμπόριο εισαγωγών – εξαγωγών

²⁹ Δούβλης Β, (1996) Η ελληνική νομοθεσία για τις εξωχώριες (offshore) επιχειρήσεις, ανάπτυπο από την Επιθεώρηση Τραπεζικού, Αξιογραφικού και Χρηματοστηριακού Δικαίου.

- Εμπορικοί αντιπρόσωποι
- Συμμετοχές σε Α.Ε. και ΕΠΕ στην Ελλάδα
- Αμοιβές υψηλόβαθμων στελεχών
- Υπερτιμολογήσεις – υποτιμολογήσεις
- Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας
- Σκάφη αναψυχής, αεροπλάνα
- Χρηματοοικονομικές συναλλαγές
- Υπηρεσίες πάσης φύσεως
- Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις
-

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι φορολογικές δηλώσεις των υπεράκτιων εταιριών, οι οποίες χρόνο με το χρόνο μειώνονται ενώ αυτές οι εταιρίες πληθαίνουν. Οι φόροι που πρέπει να καταβάλλουν κάθε χρόνο μειώνονται και αυτόματα μειώνονται και τα έσοδα του κράτους.

Πίνακας 4: Παρουσίαση Φορολογικών Δηλώσεων Των Υπεράκτιων 2003 -2012³⁰

ΕΤΟΣ	ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΝΟΛΟ 16580 ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ	ΒΕΒΑΙΩΜΕΝΟΣ ΦΟΡΟΣ
2003	383 δηλώσεις	4,8 εκατ. ευρώ
2004	411 δηλώσεις	3,6 εκατ. ευρώ
2005	352 δηλώσεις	3 εκατ. ευρώ
2006	311 δηλώσεις	3,1 εκατ. ευρώ
2007	275 δηλώσεις	2,8 εκατ. ευρώ
2008	239 δηλώσεις	3,4 εκατ. ευρώ
2009	201 δηλώσεις	3,4 εκατ. ευρώ
2010	1.177 δηλώσεις	3,4 εκατ. ευρώ
2011	998 δηλώσεις	877.651 ευρώ
2012	965 δηλώσεις	345.201 ευρώ

Πηγή: <http://lefteria-news.blogspot.gr/>

³⁰ <http://lefteria-news.blogspot.gr/2013/08/2012-16580-345-10.html>

3.5 Δομές Υπεράκτιων Εταιριών

Συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι σήμερα είναι δυνατόν να συσταθεί μία εξωχώρια εταιρία χωρίς πολλές διατυπώσεις και σε ελάχιστο χρόνο, διαδικασία που χρησιμοποιείται ευρέως για ξέπλυμα χρήματος³¹ από όπλα, ναρκωτικά και εγκληματικές ενέργειες. Επειδή η απλουστευμένη αυτή διαδικασία δημιουργεί υπόνοιες, γι' αυτό οι επιλογές έχουν στραφεί και διαφοροποιηθεί προς εκείνα τα διεθνή οικονομικά κέντρα που διέπονται από αυστηρή νομοθεσία και κανονισμούς. Συνήθως η λύση βρίσκεται σε κράτη με αποδοτικές φορολογικές δομές σε πιο εξελιγμένες μορφές οργάνωσης και διαπλοκής. Έτσι, η offshore εταιρία ενεργεί μέσω μίας onshore, μίας σύμβασης και δύο ή περισσότερων τραπεζικών λογαριασμών. Προκειμένου να διατηρηθεί η εμπιστευτικότητα, μία τρίτη εταιρία παροχής υπηρεσιών παρέχει μετόχους, διευθυντές και υπογράφοντες, επιπλέον μπορεί να παρέχεται από ένα trust (εμπίστευμα). Η σκοπιμότητα δημιουργίας των υπεράκτιων εταιριών ποικίλλει και δημιουργεί διάφορες μορφές και τύπους:

Βασικές μορφές υπεράκτιων εταιριών ³²

1. Εταιρίες χαρτοφυλακίου ή συμμετόχων (Holding Companies)
2. Εταιρίες Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών (Finance Companies)
3. Εταιρίες Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών (Administration Companies)
4. Εμπιστεύματα (Trusts)
5. Εταιρίες αδειών – δικαιωμάτων (Licensing Companies)
6. Δομές Αντιπροσώπευσης (Nominee Companies)
7. Εταιρίες Υβρίδια

³¹ Τραγάκης Ε. Γ., (1996) Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος (Money laundering), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

³² Δουβής Π., (2003) Offshore δραστηριότητες, Εκδόσεις PRESS LINE, Αθήνα

8. Ναυτιλιακές εταιρίες (Shipping Companies)
9. Εμπορικές εταιρίες (Trading Companies)
10. Εταιρίες Επενδύσεων (Investment Companies)
11. Τραπεζικές εταιρίες (Banking Companies)
12. Εταιρίες Ασφαλειών (Insurance Companies)
13. Εταιρίες περιορισμένης ευθύνης (LLCs)
14. Ακίνητα (Real Estate)
15. Χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing)
16. Εταιρίες Παροχής Υπηρεσιών

1) Εταιρίες χαρτοφυλακίου ή συμμετόχων (Holding Companies)

Η χρήση των υπεράκτιων εταιριών χαρτοφυλακίου ή εταιριών συμμετοχών, που είναι εγκατεστημένες σε εξωχώρια κέντρα, είναι μια μέθοδος διεθνούς φορολογικού σχεδιασμού για τη χρηματοδότηση των υπεράκτιων δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες σε τρίτες χώρες συγκεντρώνονται σε μια υπεράκτια εταιρία, η οποία είτε έχει λειτουργούντα υποκαταστήματα είτε κατέχει τις μετοχές των διεθνών θυγατρικών εταιριών που δραστηριοποιούνται σε τρίτες χώρες. Η υπεράκτια εταιρία λειτουργεί ως εταιρία εκκαθαριστής για τα κέρδη από δραστηριότητες στις τρίτες χώρες, για συσσώρευση κερδών, επανεπένδυση των κερδών και εν γένει φορολογικό σχεδιασμό δραστηριοτήτων. Η πιο συνήθης τακτική είναι να χρησιμοποιούνται θυγατρικές σε άλλες χώρες παρά τα υποκαταστήματα. Τα υπεράκτια κέντρα παρέχουν ειδικά φορολογικά προνόμια στις εταιρίες χαρτοφυλακίου, όπως είναι η αναβολή της πληρωμής φόρου στα μερίσματα ή στα κεφαλαιακά κέρδη και η απουσία συναλλαγματικών ελέγχων. Επιπλέον, ένα ακόμα σημαντικό πλεονέκτημα που προσφέρει η σύσταση μιας εταιρίας χαρτοφυλακίου είναι η δυνατότητα εξαγωγής συναλλάγματος με τη μορφή μερισμάτων. Σε αυτήν την περίπτωση θα πρέπει να γίνει προσεκτική επιλογή της χώρας δικαιοδοσίας, ώστε να υφίστανται συμβάσεις και να αποφευχθεί η διπλή φορολόγηση μεταξύ της χώρας

όπου δημιουργείται η εταιρία holding και της χώρας όπου βρίσκεται η έδρα της κύριας εταιρίας. Αν δεν συμβεί το παραπάνω, τότε όντως θα υπάρξει διπλή φορολόγηση των μερισμάτων και οποιοδήποτε όφελος και αν προέκυπτε θα σταματούσε να υφίσταται. Από την άλλη πλευρά, το μειονέκτημα της χρήσης μιας τέτοιου είδους εταιρίας είναι ότι σε πολλές περιπτώσεις το υπεράκτιο κέντρο δεν έχει συνάψει διεθνείς φορολογικές συμβάσεις και επομένως τα μερίσματα που πληρώνονται από τις θυγατρικές πιθανότατα να υπόκεινται σε σημαντικά υψηλό παρακρατούμενο φόρο στη χώρα προέλευσής τους. Το θέμα αυτό λύνεται με τη διοχέτευση των μερισμάτων στο υπεράκτιο κέντρο μέσω άλλων χωρών.

2) Εταιρίες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (Finance Companies)

Μια εταιρία παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών³³ που βρίσκεται σε υπεράκτιο κέντρο λειτουργεί ως δίαυλος παροχής δανείων σε μια αλλοδαπή θυγατρική εταιρία. Η λειτουργία μιας εξωχώριας εταιρίας χρηματοοικονομικών υπηρεσιών παρέχει τη δυνατότητα να μετακινηθούν αποτελεσματικά κέρδη από την ξένη θυγατρική (δανειολήπτρια), που υπάγεται σε δικαιοδοσία με υψηλούς συντελεστές φορολόγησης, στην υπεράκτια δικαιοδοσία με χαμηλή φορολογία. Με άλλα λόγια, ο τόκος και οι δόσεις αποπληρωμής του δανείου προς την υπεράκτια εταιρία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ελαττώνουν σημαντικά το φορολογητέο εισόδημα της δανειολήπτριας εταιρίας. Το μειονέκτημα του σχήματος αυτού είναι ότι οι χώρες έδρας της δανειολήπτριας επιβάλλουν την παρακράτηση φόρου σε ποσό του τόκου του δανείου. Οι εταιρίες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών έχουν σημαντική αξία στην περίπτωση που μια χώρα έχει υψηλούς συντελεστές φορολόγησης εισοδήματος και μερισμάτων. Η αποπληρωμή των τόκων δεν μειώνει μόνο τα φορολογητέα κέρδη της δανειολήπτριας εταιρίας αλλά μειώνει σημαντικά και τα προς αποπληρωμή μερίσματά της.

³³ Μελάς Δ. (2008), Διδακτορική Διατριβή: Η τοποθέτηση Ελληνικών Κεφαλαίων Σε Υπεράκτιες Δραστηριότητες, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

3) Εταιρίες παροχής διοικητικών υπηρεσιών (Administration Companies)

Ορισμένες υπεράκτιες δραστηριότητες δεν περιλαμβάνουν άπλα μια ξένη θυγατρική εταιρία αλλά έναν όμιλο που αποτελείται από τη μητρική εταιρία και τις θυγατρικές στις διάφορες χώρες και με διαφορετικές δραστηριότητες. Η διαχείριση και ο έλεγχος του ομίλου μπορεί να διεξάγεται μέσω μιας εξωχώριας εταιρίας παροχής υπηρεσιών διοίκησης – διαχείρισης. Το συγκεκριμένο σχήμα προσφέρει εμπορικά πλεονεκτήματα με τη συγκέντρωση όλων των διοικητικών – διαχειριστικών λειτουργιών σε έναν φορέα. Η ίδρυση κεντρικών γραφείων διοίκησης σε μια offshore χώρα από φορολογική άποψη είναι μια τεχνική μεταφοράς κερδών, όπου οι δραστηριότητες διοίκησης – διαχείρισης ενός ομίλου εταιριών αναλαμβάνονται από την υπεράκτια εταιρία παροχής διοικητικών υπηρεσιών, η οποία αμείβεται με ποσοστό επί των κερδών του ομίλου. Η υπεράκτια εταιρία για τα κέρδη (αμοιβές) της δεν φορολογείται ή φορολογείται με πολύ χαμηλό συντελεστή.

4) Εμπιστεύματα (Trusts)

Η ιδέα των trust ³⁴αναπτύχθηκε ως τρόπος προστασίας της περιουσίας. Οι συμβαλλόμενοι σε ένα trust είναι ο διαθέτης (settlor), που μεταφέρει τα περιουσιακά του στοιχεία σε ένα trust, ο διαχειριστής (trustee), ο οποίος διοικεί το trust, ο θεματοφύλακας (custodian) και ο δικαιούχος (beneficiary), που λαμβάνει τα οφέλη των περιουσιακών στοιχείων του trust. Τα trust ιδρύονται και έχουν διάρκεια περίπου 100 έτη και είναι αποτελεσματικά για την περίπτωση που ο διαθέτης είναι ηλικιωμένος και δεν σκέφτεται καθαρά ή οι δικαιούχοι βρίσκονται σε διαμάχη. Το trust δεν έχει την νομική υπόσταση και δεν μπορεί να έχει

³⁴ Δεληγιάννη Δημητράκου Χρ., (1998) Trust και καταπίστευση, εκδ. Αντ. Σακκουλα, Θεσσαλονίκη

περιουσιακά στοιχεία, ενώ όλη η περιουσία του είναι εκχωρημένη στο διαχειριστή, που μπορεί να είναι είτε το φυσικό πρόσωπο είτε η εταιρία. Τα περιουσιακά στοιχεία του trust μπορεί να είναι ακίνητα, μετρητά και αλλά αξιόγραφα και συστήνεται με έγγραφη συμφωνία. Πρέπει να σημειωθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις ο διαθέτης και ο δικαιούχος είναι το ίδιο πρόσωπο. Οι χώρες που αναγνωρίζουν το trust είναι συνήθως του αγγλοσαξονικού δικαίου, ενώ άλλες χώρες που βασίζονται σε γαλλογερμανικό μοντέλο, όπως και η Ελλάδα, δεν το αναγνωρίζουν. Οι περισσότερες εξωχώριες δικαιοδοσίες παρέχουν τη δυνατότητα στέγασης σε trust. Η συνηθέστερη αιτία χρήσης των υπεράκτιων trust είναι η απόκρυψη της ταυτότητας των διαθετών για την αποφυγή των διατάξεων περί ξεπλύματος μαύρου χρήματος και αυξημένης φορολογίας. Η χρήση τους επιτρέπει το διαχωρισμό της ιδιοκτησίας ή των δικαιωμάτων ενός περιουσιακού στοιχείου. Συχνά παρέχουν μεγαλύτερη ευελιξία και ανωνυμία κατά τη μεταφορά και τον έλεγχο κεφαλαίων ή περιουσιακών στοιχείων και δεν αντιμετωπίζουν συχνά προβλήματα με μετόχους, μερίσματα ή άλλες υποχρεώσεις που εμφανίζει ένας άλλος οργανισμός.

5) Εταιρίες αδειών – δικαιωμάτων (Licensing Companies)

Μια εταιρία μπορεί να χρησιμοποιεί μια υπεράκτια εταιρία αδειών - δικαιωμάτων που βρίσκεται σε ένα διεθνές υπεράκτιο κέντρο για να λειτουργεί ως χορηγός αδειών δικαιωμάτων σε μια ξένη θυγατρική εταιρία. Οι συστηματικές πληρωμές για το δικαίωμα χρήσης βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως είναι τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, τα συγγραφικά δικαιώματα, τα σήματα, οι εικόνες, ο ήχος, οι επιστημονικές πληροφορίες και αλλά, λειτουργούν και χρησιμοποιούνται από πολλές δικαιοδοσίες σαν ενοίκιο, δηλαδή σαν έξοδα που μειώνουν την φορολογητέα ύλη των επιχειρήσεων. Πληρώνοντας ένα ποσό για τη χρήση δικαιωμάτων σε μία υπεράκτια εταιρία αδειών-δικαιωμάτων, τα κέρδη μεταφέρονται από την ξένη θυγατρική στην offshore, η οποία πληρώνει ελάχιστο ή καθόλου φόρο για τα ποσά που εισπράττει. Επομένως, με αυτόν τον

τρόπο επιτυγχάνεται μετακίνηση κερδών σε ένα αφορολόγητο ή με χαμηλούς φόρους υπεράκτιο κέντρο, χωρίς συνεπαγόμενους μεγάλους συντελεστές παρακρατούμενου φόρου.

Πρέπει να σημειωθεί πως για να έχει το δικαίωμα μια υπεράκτια εταιρία να δίνει άδεια χρήσης της πνευματικής ή βιομηχανικής περιουσίας οφείλει αρχικά η ίδια να την έχει αποκτήσει. Για το λόγο αυτό απαιτείται μεταφορά της ευρεσιτεχνίας ή των άλλων δικαιωμάτων από τη χώρα της μητρικής στην υπεράκτια δικαιοδοσία. Αυτή η μεταφορά πολλές φορές απαιτεί προηγούμενο φορολογικό ή συναλλαγματικό έλεγχο με αποτέλεσμα συχνά η μεταφορά αυτή να φορολογείται. Έτσι, οι σύμβουλοι φορολογικών θεμάτων κάνουν προσπάθειες να αναγνωρίσουν και να μεταφέρουν τα άυλα περιουσιακά δικαιώματα ενός ιδιώτη σε υπεράκτιες εταιρίες πριν αυτά αποκτήσουν μεγάλη αξία³⁵. Τέτοια άυλα περιουσιακά δικαιώματα μπορεί να είναι τα δικαιώματα ενός καινούριου μυθιστορήματος, η εικόνα (image) ενός διάσημου τραγουδιστή, κ.α. Από τη στιγμή που τα άυλα αυτά αγαθά είναι στην υπεράκτια εταιρία, ενοικιάζονται σε μια μεσολαβούσα εταιρία, η οποία τα εκμεταλλεύεται στην περιοχή που έχει αυτή τη δυνατότητα. Τα έσοδα από την εκμετάλλευση των άυλων περιουσιακών στοιχείων περνούν στη μεσολαβούσα εταιρία με επιβολή μηδενικού ή ελαχίστου φόρου η οποία στη συνέχεια παρακρατά μια μικρή προμήθεια ως αμοιβή για τις υπηρεσίες που παρέχει κατά τη διαπραγμάτευση των συμφωνιών η οποία κυμαίνεται από 10% έως 20% και τα υπόλοιπα κέρδη τα αποδίδει στην υπεράκτια εταιρία. Έτσι συσσωρεύονται τα κέρδη από την εκμετάλλευση των δικαιωμάτων στην υπεράκτια εταιρία και αποφεύγονται σε μεγάλο βαθμό οι φορολογικές επιβαρύνσεις.

³⁵ Φωτόπουλος Ι. Γ. & Φωτόπουλος Γ. Ι., (2001), Υπεράκτιες Εταιρίες – Χρήσεις, Φορολογικά Προβλήματα, Προοπτικές, Λογιστές

6) Δομές αντιπροσώπευσης (Nominee Companies)

Οι εταιρείες αντιπροσώπευσης³⁶ είναι δομές όπου μια onshore εταιρία ενεργεί ως αντιπρόσωπος μίας ή περισσότερων εξωχώριων εταιριών. Τα προϊόντα τα οποία αγοράζονται και οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται, τιμολογούνται από την αντιπρόσωπο εταιρία στο όνομά της, ενώ ο κύριος όγκος των εσόδων μεταφέρεται κατευθείαν στην offshore. Η onshore παίρνει μια προμήθεια για τις υπηρεσίες που παρέχει στην offshore. Η προμήθεια αυτή μπορεί να έχει τη μορφή είτε της άμεσης πληρωμής, είτε της έμμεσης πληρωμής ως ποσοστό αφαιρούμενο από κάθε πραγματοποιούμενη συναλλαγή. Οι λογαριασμοί της αντιπροσώπου εταιρίας εμφανίζουν μόνο το ποσό της προμήθειας και τα έξοδά της. Η onshore φορολογείται για το μικρό ποσό κέρδους που αποκομίζει μέσα από τις δραστηριότητές της. Το ποσοστό του κέρδους που παίρνει ουσιαστικά η εταιρία αντιπρόσωπος από την offshore πρέπει να επιλέγεται προσεκτικά και να είναι της τάξης του 3% έως 5% και σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις μέχρι 10% των μικτών εσόδων, αφού ληφθούν υπόψη οι μεταφορές κεφαλαίων σε άλλες χώρες για φορολογικούς σκοπούς. Για το λόγο αυτό οι θιγόμενες χώρες από τη διεθνή αυτή μέθοδο φοροαποφυγής προσπάθησαν να αντιδράσουν θέτοντας ειδικούς νομοθετικούς κανόνες για τη διασφάλιση σύλληψης της φορολογητέας ύλης και τη δημιουργία εμποδίων για τη λειτουργία των υπεράκτιων εταιριών. Η Ελλάδα απάντησε στο φαινόμενο των υπεράκτιων εταιριών θεσπίζοντας το νόμο Ν. 3091/2002, όπου χονδρικά οι συναλλασσόμενοι με υπεράκτιες δεν μπορούν να αναγνωρίσουν τις δαπάνες και τις αποσβέσεις για αγαθά και υπηρεσίες που προέρχονται από αυτές, όπως επίσης και επιβάλλοντας ειδικό ετήσιο φόρο σε ποσοστό 15% επί της ακίνητης περιουσίας των υπεράκτιων εταιριών.

³⁶ Αντωνόπουλος Δ, Κατούδης Η, (2004) «Φορολογία εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων» Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.

7) Εταιρίες υβρίδια

Πρόκειται για έναν συνδυασμό κλασικών δομών εταιρίας³⁷. Παραδείγματος χάρη, μια εμπορική εταιρία μπορεί να έχει τη μορφή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης στην οποία συμμετέχει μία ομάδα εταίρων, συνεισφέροντας ο καθένας τους ένα χρηματικό ποσό έναντι ενός μεριδίου. Στη συνέχεια, τα χρήματα αυτά ανήκουν στην εταιρία η οποία μέσω της δραστηριότητας που ασκεί συγκεντρώνει κάποια κέρδη που εν τέλει καταλήγουν στους ανωτέρω εταίρους. Πέραν των εμπορικών επιχειρήσεων υπάρχει ένα μεγάλο πλήθος εταιριών που συστήνεται για άλλους σκοπούς, όπως λόγου χάρη για παροχή εγγυήσεων. Στην περίπτωση αυτή, πάλι υπάρχει μια εταιρία εμπορικής περιορισμένης ευθύνης στην οποία όμως οι εταίροι δεν έχουν την υποχρέωση να εισφέρουν κάποιο αρχικό κεφάλαιο, αλλά πρέπει να εγγυηθούν πως όταν και εάν η επιχείρηση αντιμετωπίσει δυσκολίες θα συνεισφέρουν ένα ποσό. Τέτοιου είδους εταιρίες χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία αθλητικών σωματείων όπως επίσης και για να διατηρούν περιουσία που δεν έχει κάποιο εμπορικό ενδιαφέρον. Ο συνδυασμός των δύο αυτών εταιριών μπορεί να δημιουργήσει μία εμπορική ή μη εμπορική οντότητα που εν τέλει είναι η εταιρία υβρίδιο. Ο ακριβής ορισμός της εταιρίας υβρίδιο είναι «εταιρία περιορισμένης εγγύησης, η οποία έχει εταιρικό κεφάλαιο». Εκείνο το οποίο απαιτείται να διασφαλιστεί για τη δημιουργία αυτής της δομής είναι ότι δεν υφίσταται καταστρατήγηση κάποιας φορολογικής νομοθεσίας ή νομοθεσίας φοροαποφυγής (anti avoidance) στη δικαιοδοσία της κατοικίας διαμονής ή λειτουργίας. Στη συνέχεια ενεργοποιούνται οι μηχανισμοί φορολογικού σχεδιασμού. Προκειμένου, όμως, να γίνει αυτό απαιτείται να οριοθετηθεί ο φορολογικός σχεδιασμός και η νομοθεσία φοροαποφυγής.

³⁷ Μπεζαντάκος Α.,(2014), Offshore εταιρίες, νομικές οντότητες και σχηματικά παραδείγματα απεικόνισης των δραστηριοτήτων τους στην Ελληνική οικονομία, Υπουργείο Οικονομικών Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος.

8) Ναυτιλιακές εταιρίες (Shipping Companies)

Μεγάλη είναι η λίστα των υπεράκτιων περιοχών που έχουν θεσπίσει ευνοϊκές φορολογικές ρυθμίσεις για τις εταιρίες που ασχολούνται με τη ναυτιλία, συμπεριλαμβανομένης της ναύλωσης και ενοικίασης σκαφών³⁸. Οι χώρες αυτές ενθαρρύνουν και προωθούν τις ναυτιλιακές εταιρίες να λειτουργήσουν υπό τις λεγόμενες σημαίες ευκαιρίας, γεγονός που δίνει την ευκαιρία σε μια μη μόνιμα εγκατεστημένη εταιρία να νηολογήσει με απλές και όχι εξαιρετικά αυστηρές διαδικασίες, αλλά και με εξαιρετικά μικρό και ανταγωνιστικό κόστος τα πλοία, χρησιμοποιώντας τη σημαία του υπεράκτιου κέντρου. Τα κέρδη που προκύπτουν από την εκμετάλλευση του πλοίου που έχει μια υπεράκτια εταιρία υποβάλλονται σε πολύ χαμηλή φορολόγηση. Ορισμένες φορές όμως οι χαμηλοί φορολογικοί συντελεστές δεν εφαρμόζονται σε όλο το εισόδημα που αποκτάται από την εξωχώρια εταιρία ενώ μέρος του εισοδήματος φορολογείται με πλήρεις συντελεστές, κυρίως σε ότι αφορά το δικαίωμα χρήσης της σημαίας και της νηολόγησης. Τα περισσότερα υπεράκτια κέντρα έχουν ρυθμίσει νομοθετικές διατάξεις σχετικά με το ανθρώπινο δυναμικό και την ασφάλεια των πλοίων που έχουν νηολογηθεί στην χώρα τους και χρησιμοποιούν τη δική τους σημαία. Ο βασικότερος λόγος για τη χρήση της νηολόγησης σε υπεράκτια κέντρα ως σημαίας ευκαιρίας σχετίζεται με την ευνοϊκή μεταχείριση των εφοπλιστών και των πλοιοκτητών, που συχνά έρχεται σε αντίθεση με τα συμφέροντα των εργαζομένων και της Διεθνούς Ομοσπονδίας Εργαζομένων στις Μεταφορές.

³⁸ <https://el.wikipedia.org/wiki/Χαρίσης-Στάμος>, (ανακτήθηκε 2010) Οι ναυτιλιακές εταιρίες - εταιρίες εν τοις πράγμασι.

9) Εμπορικές εταιρίες (Trading Companies)

Είναι οι εταιρίες που δραστηριοποιούνται κατά κύριο λόγο στο εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο. Η υπεράκτια εταιρία χρησιμοποιείται εδώ κατά τέτοιο τρόπο ώστε αποτελεσματικά να μεταφέρει τα κέρδη από μια χώρα με υψηλή φορολόγηση σε μια χώρα με χαμηλή φορολόγηση. Τα σχήματα που διαμορφώνονται σε αυτές τις περιπτώσεις αποκαλούνται, επίσης, «τριγωνικό εμπόριο³⁹». Το σχήμα αυτό συνήθως εφαρμόζεται ως ακολούθως: μια εμπορική εταιρία που πραγματοποιεί εξαγωγές – εισαγωγές ιδρύει μια υπεράκτια εταιρία, που λειτουργεί ως διαμεσολαβητής μεταξύ του πωλητή και του αγοραστή. Όταν η ιδρύτρια επιχείρηση πραγματοποιεί εισαγωγές, ο προμηθευτής στέλνει τα εμπορεύματα απευθείας στην ιδρύτρια και εκδίδει το τιμολόγιο στο όνομα της υπεράκτιας εταιρίας, η οποία με τη σειρά της τιμολογεί στην ιδρύτρια επιχείρηση σε τιμή προσ αυξημένη. Αντίστοιχα, αν η μητρική επιχείρηση πραγματοποιεί εξαγωγές, το εμπόρευμα αποστέλλεται στον αγοραστή και η μητρική τιμολογεί στην υπεράκτια με τιμή χαμηλότερη, η οποία με την σειρά της τιμολογεί τον αγοραστή. Με αυτό τον τρόπο η μητρική επιχείρηση καταρχήν μειώνει τα εμφανιζόμενα κέρδη και επιπλέον συσσωρεύει το κεφάλαιο στο λογαριασμό της υπεράκτιας. Έτσι, ένα μέρος του κέρδους που σε κάθε περίπτωση θα πραγματοποιούσε η μητρική μετακινείται από τη χώρα με υψηλό φορολογικό συντελεστή σε αυτή με χαμηλό της offshore εμπορικής εταιρίας. Δεδομένου ότι οι περισσότερες offshore δικαιοδοσίες επιβάλλουν υψηλούς εισαγωγικούς δασμούς, σημαντικό ρόλο θα έπαιζε η offshore εμπορική επιχείρηση να μην παραλαμβάνει τα αγαθά, αλλά να τα πουλά στην ξένη θυγατρική χωρίς τα αγαθά να εκτελωνιστούν από την έδρα της offshore. Με αυτό τον τρόπο αποφεύγονται διπλοί και αυξημένοι εισαγωγικοί δασμοί.

³⁹ Ρόκας Ν. (1992) Εμπορικές Εταιρίες, Αθήνα-Κομοτηνή

10) Εταιρίες επενδύσεων (Investment Companies)

Κεφάλαια συγκεντρωμένα διά μέσου υπεράκτιων εταιριών επενδύσεων μπορούν να επενδυθούν ή να κατευθυνθούν οπουδήποτε στον κόσμο. Η προσεκτική επιλογή της εξωχώριας δικαιοδοσίας επιτρέπει να επενδυθούν τα προαναφερόμενα κεφάλαια σε χώρες με υψηλούς συντελεστές φορολόγησης, εφόσον αυτές έχουν συνάψει φορολογικές συμβάσεις με υπεράκτιο κέντρο. Οι πιο γνωστοί τύποι επενδύσεων είναι οι ακόλουθοι⁴⁰:

- **Ανώνυμα Χρεόγραφα**

Τα ανώνυμα χρεόγραφα διακρίνονται σε μετοχές και ομολογίες. Η αγοραπωλησία τους είναι ελεύθερη δηλαδή μπορούν να διαπραγματεύονται χωρίς περιορισμούς και να μεταφέρονται από χώρα σε χώρα χωρίς τη μεσολάβηση του τραπεζικού συστήματος. Ο ιδιοκτήτης των ανώνυμων χρεογράφων ονομάζεται "κομιστής" και δεν είναι υποχρεωμένος να καταχωρήσει τα χρεόγραφα αυτά. Τα ανώνυμα χρεόγραφα εισάγονται και διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο σε χώρες όπου επιτρέπεται από τη νομοθεσία. Επιλέγονται για την πώληση των περιουσιακών στοιχείων μιας εταιρίας δια μέσου της παράδοσης όλων των μετοχών σε ανώνυμη μορφή, με πληρωμή και πώληση σε ανώνυμη μορφή. Τέλος, τα ανώνυμα ομόλογα πληρώνουν τόκο, η τιμή τους κυμαίνεται όπως και στα ονομαστικά ομόλογα και συνήθως έχουν κουπόνια τα οποία μπορούν να εξαγοραστούν.

- **Swiss Annuities**

Είναι ένας τύπος ασφάλειας ή επένδυσης ο οποίος αποδίδει σε τακτικά χρονικά διαστήματα κάποιο ποσό εισοδήματος. Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η εξής:

⁴⁰ Φωτόπουλος Ι, (2001) Υπεράκτιες Εταιρείες.

κατατίθεται ένα μεγάλο χρηματικό ποσό στην αρχή του χρόνου ή κατά τη διάρκεια του χρόνου κατατίθενται διάφορα ποσά, τα οποία αποδίδουν εγγυημένο εισόδημα για συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Το εισόδημα που προκύπτει μπορεί να εισπράττεται από οποιαδήποτε χώρα και σε οποιοδήποτε νόμισμα. Για παράδειγμα η τακτική αυτή χρησιμοποιείται ευρύτατα στην Ελβετία, σε αντίθεση με άλλες χώρες, όπου ο ελβετικός νόμος παρέχει προστασία για αυτού του τύπου τις καταθέσεις.

- **Swaps Επιτοκίων Και Νομισμάτων**

Οι συλλογικές επενδύσεις καλής πιστοληπτικής διαβάθμισης χρησιμοποιούνται σαν αποταμιευτικά εργαλεία για τα κέρδη, από δραστηριότητες επενδυτών, τα οποία προέρχονται από άλλη χώρα. Τα είδη που χρησιμοποιούνται είναι τα unit trusts τα οποία έχουν υψηλές προμήθειες και τα investments trusts τα οποία είναι πιο αξιόπιστα.

11) Τραπεζικές εταιρίες (Banking Companies)

Τα τελευταία χρόνια πολλά τραπεζικά ιδρύματα σε υπεράκτιες δικαιοδοσίες έχουν καθιερωθεί ως φορολογικά καταφύγια. Πολλά από τα ιδρύματα αυτά είναι θυγατρικές μεγάλων διεθνών τραπεζών. Το μεγάλο τους πλεονέκτημα είναι ότι καταβάλλουν τόκους απαλλαγμένους από την παρακράτηση φόρου. Πέραν αυτού ασχολούνται με διεθνή χρηματοδότηση από προνομιακές βάσεις (εξωχώρια κέντρα), η οποία δεν υπόκειται σε συναλλαγματικούς ελέγχους. Τα προνομιακά τραπεζικά ιδρύματα χρησιμοποιούνται επίσης από μικρότερες επιχειρήσεις και σε ορισμένες περιπτώσεις από ιδιώτες ως κέντρα διαχείρισης των διαθεσίμων κεφαλαίων των πελατών τους.

12) Εταιρίες ασφαλειών (Insurance Companies)

Πολλοί διεθνείς οργανισμοί έχουν αναπτύξει την πρακτική συνδυασμού ενός υφιστάμενου trust, το οποίο δεν είναι νέο offshore προϊόν, με πολιτική ασφάλισης, ούτε νέο onshore προϊόν. Τα δυο αυτά προϊόντα σε συνδυασμό δίνουν νέες ευκαιρίες. Όταν ασφαρίζεται κάποιος πληρώνει ένα ασφάλιστρο. Η ασφάλιση στοιχίζει μόνο ένα μικρό μέρος του ασφάλιστρου που καταβάλλεται. Η ασφαλιστική εταιρία, αφού προβεί στην ασφάλιση, τοποθετεί το υπόλοιπο ποσό μαζί με τα δικά της επενδυτικά κεφάλαια και προβαίνει στην παθητική διαχείριση, δηλαδή σε επενδύσεις χαμηλού κίνδυνου. Έτσι η ασφαλιστική πολιτική οδηγεί στο σχηματισμό ενός επενδυτικού χαρτοφυλακίου, το οποίο, σημειωτέον, μπορεί να περιλαμβάνει όχι μόνο τα χρήματα αλλά και άλλες μορφές, όπως μετοχές, ομολογίες, παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, ομόλογα κ.λπ.

13) Εταιρίες περιορισμένης ευθύνης (LLCs)

Πρόκειται για τις λεγόμενες Limited Liability Companies (LLCs), οι οποίες είναι διαθέσιμες σε όλες τις πολιτείες των ΗΠΑ. Οι εταιρίες αυτές δεν διαθέτουν ούτε μετόχους, ούτε διευθυντές, ούτε συμβούλους. Οι εξουσίες παραχωρούνται στα μέλη και όταν απαιτείται στα διευθυντικά στελέχη. Οι μεριδιούχοι συνάπτουν μια λειτουργική συμφωνία με ιδιαίτερη μυστικότητα, γεγονός που προσδίδει μεγάλη ευελιξία στο σχήμα αυτό. Επίσης, μπορούν να συνάψουν συμφωνίες μεταξύ τους για να ορίσουν τη διοίκηση και τα επίπεδα των εσωτερικών υποθέσεων της Ε.Π.Ε. Χαρακτηριστικό είναι ότι μέσω αυτών των εταιριών μπορούν να λειτουργήσουν από κοινού επιχειρηματικά σχήματα (joint ventures).

14) Ακίνητα (Real Estate)

Μία εκ των πιο διαδεδομένων χρήσεων των υπεράκτιων εταιριών (και στην Ελλάδα) είναι η αγορά και διαχείριση ακινήτων⁴¹. Προκειμένου να προχωρήσει μια υπεράκτια εταιρία στην αγορά ακινήτου, πρέπει το φυσικό πρόσωπο, που εμφανίζεται ενώπιον του συμβολαιογράφου ως εκπροσώπου της εταιρίας, να είναι εφοδιασμένο με πλήρη σειρά εγγράφων που θα αποδεικνύουν τη νόμιμη σύσταση της εταιρίας κατά το δίκαιο της έδρας της, τη μέχρι εκείνη τη στιγμή λειτουργία και τη μη λύση της και την πληρεξουσιότητα του εμφανιζόμενου προσώπου για την κατάρτιση και υπογραφή του συμβολαίου αγοράς. Στην Ελλάδα υπάρχουν πάνω από 2.500 υπεράκτιες εταιρίες με μοναδική δραστηριότητα την κυριότητα και εκμετάλλευση των ακινήτων. Η αγοραία αξία της ακίνητης περιουσίας των υπεράκτιων εταιριών των ελληνικών συμφερόντων ανέρχεται σε περίπου 3 δις. ευρώ. Η αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου, επήλθε με την ψήφιση του νόμου 3091/2002, όπως αυτός τροποποιήθηκε το 2010 και ισχύει μέχρι σήμερα, με τον οποίο καθιερώθηκε ειδικός φόρος επί των ακινήτων που βρίσκονται στην κυριότητα εξωχώριων εταιριών. Καθίσταται σαφές ότι εφόσον η μίσθωση και ιδιόχρηση ακινήτων στην Ελλάδα δεν δημιουργούν μόνιμη εγκατάσταση, καθώς και η μεταγενέστερη μεταβίβαση των μετοχών της εταιρίας και ως εκ τούτου όλης της περιουσίας κινητής και ακίνητης, δεν είναι εύκολο να γίνει αντιληπτή από τις φορολογικές αρχές.

15) Χρηματοδοτική Μίσθωση (Leasing)

Τέτοιες κατασκευές⁴² είναι σκόπιμες όταν έχουν συσσωρευτεί κεφάλαια σε υπεράκτια

⁴¹ <http://www.accountancygreece.gr/> Δημητρίου Δ. (05/08/2014) «Υπεράκτιες (offshore) εταιρίες και φορολογία»

⁴² Καραγιώργος Θ., (2007) Η μετάλλαξη των Offshore εταιριών σε εταιρίες αντιπροσώπευσης και εταιρίες διεθνών δραστηριοτήτων, Περιοδικό Φοροτεχνική και Θρακική Προσέγγιση.

εταιρία και επιθυμείται ο επαναπατρισμός τους στον τόπο της έδρας της ιδρύτριας επιχείρησης. Έτσι, η υπεράκτια εταιρία αγοράζει στο όνομα της τα μηχανήματα που χρειάζεται η ιδρύτρια της και τα μισθώνει στην τελευταία. Με αυτόν τον τρόπο η ιδρύτρια επιχείρηση αποκτά τον εξοπλισμό που χρειάζεται με τα κονδύλια που έχουν συσσωρευτεί στο εξωτερικό χωρίς να τα φορολογήσει αλλά επιπλέον το κόστος του εξοπλισμού εκπίπτει από το εισόδημα της ιδρύτριας επιχείρησης με τη μορφή των καταβαλλομένων μισθωμάτων.

16) Εταιρίες παροχής υπηρεσιών

Σύμβουλοι εταιριών, οργανωτές ψυχαγωγικών προγραμμάτων, εκπονητές μελετών και άλλα πρόσωπα που λαμβάνουν υψηλές αμοιβές έχουν τη δυνατότητα να εκχωρήσουν τα δικαιώματα αυτών σε μια υπεράκτια εταιρία. Η εταιρία αυτή απαλλάσσεται από την πληρωμή φόρου επί των κερδών της, τα οποία έπειτα μπορεί να επενδύσει με πολλή χαμηλή ή μηδενική φορολογία. Η πληρωμή των ενδιαφερομένων πραγματοποιείται έτσι ώστε να ελαχιστοποιείται κάθε είδους φορολογική υποχρέωση.

3.6 Σύσταση Υπεράκτιων Εταιριών

3.6.1 Κριτήρια Σύστασης Υπεράκτιων Εταιριών

Για να θεωρηθεί μια εταιρία υπεράκτια οφείλει να πληροί τα ακόλουθα βασικά κριτήρια:

- Να έχει συσταθεί σύμφωνα με τους κανονισμούς και τους νόμους των δικαιοδοσιών

των υπεράκτιων εταιριών.

- Να έχει την καταστατική της έδρα σε μία από τις χώρες - φορολογικούς παραδείσους.
- Όλες οι εργασίες/δραστηριότητες της να εκτελούνται αποκλειστικά εκτός της χώρας εγκατάστασης της και επομένως όλα τα εισοδήματα της να προέρχονται μόνο από τις εργασίες της στο εξωτερικό.
- Απαγορεύεται ρητά να προσφέρει προϊόντα και υπηρεσίες μέσα στην επικράτεια της χώρας εγκατάστασης, τόσο σε μόνιμους κατοίκους όσο και σε αλλοδαπούς, αλλά της παρέχεται η δυνατότητα να διοικείται και να έχει μόνιμη εγκατάσταση στις παραπάνω χώρες (Company Law Theory).

3.6.2 Χαρακτηριστικά Λειτουργίας Υπεράκτιων Εταιριών

- Το μνημόνιο και τα άρθρα του καταστατικού είναι θεμελιώδη έγγραφα για την ύπαρξη της εταιρίας. Τα άρθρα αυτά πρέπει να παρουσιάζουν λεπτομερέστατα τα δικαιώματα των μελών της εταιρίας, τους στόχους και τις εσωτερικές διαδικασίες της, το είδος της εταιρίας και το κεφάλαιό της.
- Το πιστοποιητικό εγγραφής το οποίο εκδίδεται από τον έφορο εταιριών ή τους ομολόγους του και χρησιμεύει ως απόδειξη ότι η εταιρία έχει τεθεί σε ύπαρξη. Εν αντιθέσει, άλλες πληροφορίες μπορεί να είναι αναγκαίες για να αποδειχθεί ότι η εταιρία δεν έχει εκκαθαριστεί ή διαγραφεί.
- Εγγεγραμμένοι αντιπρόσωποι πρέπει να διοριστούν στη δικαιοδοσία στην οποία η εταιρία έχει συσταθεί με σκοπό να ασχολούνται με τις επίσημες ανακοινώσεις. Ο αντιπρόσωπος θα πρέπει να έχει άδεια και να αναλάβει κάποιο βαθμό ευθύνης για τις δραστηριότητες της εταιρίας.
- Τα εγγεγραμμένα γραφεία που η επίσημη διεύθυνση της εταιρίας είναι μια έδρα, στην οποία τα έγγραφα αποστέλλονται και οι νομικές ειδοποιήσεις λαμβάνονται. Είναι

φυσιολογικό ο πράκτορας εγγραφής να κατέχει μια έδρα.

- Οι μέτοχοι, οι οποίοι είναι οι νόμιμοι ιδιοκτήτες της εταιρίας. Για τη διοικητική απλοποίηση ή για την ανωνυμία, ένας εταιρικός πάροχος μπορεί να υποβάλλει υποψηφιότητα ώστε να κατέχει μετοχές για λογαριασμό του δικαιούχου, και να ενεργεί κατ' εντολή του.
- Οι διευθυντές ή οι εκπρόσωποί τους που είναι τα άτομα εκείνα που διαχειρίζονται τις καθημερινές υποθέσεις της εταιρίας. Σε πολλές δικαιοδοσίες είναι δυνατόν για τις εταιρίες να είναι οι διευθυντές των άλλων εταιριών. Οι εταιρίες παροχής υπηρεσιών σε υπεράκτιες δικαιοδοσίες θα προσφέρουν συχνά διευθυντές, με την προϋπόθεση ότι είναι σε θέση να τις ελέγξουν και να είναι ικανοποιημένοι με τις δραστηριότητες της εταιρίας.
- Η γραμματεία της εταιρίας που είναι υπεύθυνη να διασφαλίζει ότι η εταιρία πληροί τις κανονιστικές υποχρεώσεις της. Εταιρικοί πάροχοι υπηρεσιών συνήθως παρέχουν αυτή την υπηρεσία.
- Νόμιμες εγγραφές οφείλουν να υπάρχουν αφού μια εταιρία είναι υποχρεωμένη να καθορίζει στα μητρώα της ορισμένες πληροφορίες για την εταιρία. Οι υποχρεωτικές εγγραφές⁴³ διαφέρουν από χώρα σε χώρα, όπως και το επίπεδο πρόσβασης του κοινού στις πληροφορίες που περιέχονται στα αρχεία. Τα αρχεία που απαιτούνται μπορούν να περιλαμβάνουν τα πρακτικά των συνεδριάσεων, τα μητρώα των μελών, των διευθυντών, των στελεχών και τα έξοδα.
- Η διατήρηση βιβλίων είναι επιβεβλημένη, οι διευθυντές είναι υποχρεωμένοι να τηρούν τα πεπραγμένα σε λογιστικά βιβλία. Οι διάφορες ειδικές απαιτήσεις ποικίλλουν μεταξύ των δικαιοδοσιών και μπορεί να εξαρτώνται από τη φύση της δραστηριότητας της εταιρίας.

⁴³ www.tovima.dolnet.gr Γεωργιάδης Στ. Α, Η αλήθεια για τη φορολόγηση των offshore, (2002), αρχείο εκδόσεων, εφημερίδα Το Βήμα

3.7 Τα Σημαντικότερα Προνόμια Και Οι Λόγοι Δημιουργίας Των Υπεράκτιων Εταιριών

Η επιλογή της καταλληλότερης δικαιοδοσίας ⁴⁴ για την ίδρυση της υπεράκτιας εταιρίας μπορεί να είναι δύσκολη και απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή. Η επιλογή εξαρτάται από τους σκοπούς του επιχειρηματία σε σχέση με την υπεράκτια εταιρία. Έτσι, τα κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται επιλογή της καταλληλότερης δικαιοδοσίας πρέπει να εξετάζονται ξεχωριστά σε κάθε περίπτωση, ανάλογα με τις ανάγκες του ενδιαφερόμενου επιχειρηματία και είναι σε πρώτο στάδιο τα ακόλουθα:

- Πολιτική και οικονομική σταθερότητα της χώρας της δικαιοδοσίας
- Σύγχρονη και ευέλικτη νομοθεσία
- Φορολογικές και άλλες διευκολύνσεις
- Ύπαρξη συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας
- Απόρρητο

Οι υπεράκτιες εταιρίες συστήνονται πολύ γρήγορα, με χαμηλό κόστος, ελάχιστο εταιρικό κεφάλαιο και εξαιρετικά περιορισμένες διατυπώσεις. Η ανωνυμία του ιδιοκτήτη αποτελεί ένα από τα κεντρικά σημεία αναφοράς της θεωρίας των υπεράκτιων εταιριών. Είναι ένα πλεονέκτημα σημαντικό που διασφαλίζεται σε ορισμένες περιπτώσεις, με το σύστημα των *nominees third party directors* (πρόσωπο που ενεργεί ως αντιπρόσωπος με απόλυτη δικαιοδοσία), κάτι που συνήθως εξασφαλίζεται από το φορέα που επιμελήθηκε την ίδρυση. Ο διευθυντής μπορεί να είναι φυσικό ή άλλο νομικό πρόσωπο, που εμφανίζεται στις έξω σχέσεις ως ο εκπρόσωπος της εταιρίας. Κατά τη σύσταση μιας εξωχώριας είναι καθ' όλα νόμιμη και δυνατή η διατήρηση απόλυτης εχεμύθειας ως προς το πρόσωπο του/των πραγματικών μετόχων αυτής. Ειδικότερα, είτε δεν υπάρχει καν

⁴⁴ Παμπούκης Π. Χ., (2001) Οι υπεράκτιες (offshore) εταιρίες στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, ανάτυπο από το ΔΕΕ (Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών), τεύχος 10, Αθήνα

υποχρέωση γνωστοποίησης των πραγματικών μετόχων είτε είναι δυνατή η γνωστοποίηση «ονομαστικών» μετόχων, οι οποίοι κατέχουν τις μετοχές για λογαριασμό άλλων. Η δημόσια αρχή μάλιστα που καθίσταται αρμόδια για την ίδρυση και καταχώριση των υπεράκτιων εταιριών σε ειδικούς καταλόγους οφείλει να διαφυλάσσει την ανωνυμία των ιδιοκτητών-μετόχων των παραπάνω εταιριών. Εξάλλου, το σύστημα μπορεί να ενισχυθεί και με τους τύπους μετόχους (nominees shareholders) με αποτέλεσμα την ανωνυμία των πραγματικών μετόχων⁴⁵. Αυτή εξασφαλίζεται συνήθως με την παράλληλη ίδρυση ενός υπεράκτιου εμπιστεύματος (offshore trust), στο οποίο trustees είναι οι τύποις μέτοχοι, που έχουν την κατά νόμο κυριότητα (legal ownership) και εμφανίζονται ως προς τις έξω συναλλαγές που διενεργούνται προς όφελος των αληθινών μετόχων (beneficiaries), των οποίων τα δικαιώματα εξασφαλίζονται με το ιδρυτικό έγγραφο του trust (Trust Deed).

Επομένως, το βασικότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα των offshore εταιριών που αποτελεί ταυτοχρόνως και το σημαντικότερο πλεονέκτημα τους είναι το εξής τρίπτυχο: Εξοικονόμηση χρήματος – Ταχύτητα – Εχεμύθεια. Στη βάση του τρίπτυχου αυτού, στηρίζεται η ουσία που καθιστά ελκυστική την επιλογή μεταφοράς κεφαλαίων σε offshore δικαιοδοσίες, καθώς εξασφαλίζει την αποφυγή ή διαφυγή από φορολογικές υποχρεώσεις σε άλλα κράτη, την ταχύτατη και χωρίς σημαντικές γραφειοκρατικές καθυστερήσεις σύσταση και λειτουργία των εταιριών, και την ασφαλή τοποθέτηση χρημάτων, η προέλευση των οποίων δεν ελέγχεται, όπως πιθανότατα θα συνέβαινε σε οποιαδήποτε άλλη έννομη τάξη. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μία εξωχώρα μπορεί να συσταθεί σε μία μόλις ημέρα, από έναν μοναδικό μέτοχο, χωρίς καμιά απολύτως προετοιμασία (συνεννοήσεις, διαπραγματεύσεις, ρύθμιση λεπτομερειών κ.λπ.), αφού όλες οι λεπτομέρειες είναι δυνατόν να ρυθμιστούν εκ των υστέρων. Για παράδειγμα μια εξωχώρα μπορεί να συσταθεί μόλις με 800 \$ ΗΠΑ, ενώ δεν είναι απαραίτητη η ανάμιξη επ' αμοιβή δικηγόρου, συμβολαιογράφου, ούτε η ανάληψη επιπλέον γραφειοκρατικού κόστους, όπως δημοσιεύσεις στο ΦΕΚ, εγγραφές στο οικείο επιμελητήριο κ.ο.κ. Τα έξοδα λειτουργίας των εξωχώριων κυμαίνονται μεταξύ 500 και 700 \$ ΗΠΑ κατ' έτος, ανάλογα με τη χώρα ίδρυσης. Έτσι, στις υπεράκτιες παρέχονται πολλά νομικά, οικονομικά και φορολογικά

⁴⁵ Δεληγιάννη Δημητράκου Χρ., (1998) Trust και καταπίστευση, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη
Center for International Legal Studies, Offshore Trusts, Kluwer, 1996

προνόμια, με απώτερο σκοπό τη συσσώρευση κεφαλαίων στη χώρα εγκατάστασης τους. Πιο αναλυτικά και συγκεκριμένα τα καθοριστικά προνόμια⁴⁶ από την ίδρυση και διατήρηση μιας υπεράκτιας είναι τα εξής:

- Η αποφυγή του «πόθεν έσχες» για την απόκτηση και τη διατήρηση περιουσιακών στοιχείων, εφόσον βεβαίως έχει προβλεφθεί η αντίστοιχη εισαγωγή συναλλάγματος στο όνομα της υπεράκτιας. Η επιλογή της συνήθως συνεπάγεται για τον επενδυτή-μέτοχο και αποφυγή της υποχρέωσης εφαρμογής διατάξεων φορολογικού δικαίου της έννομης τάξης στην οποία ασκεί την πραγματική δραστηριότητά της η εταιρία. Συνήθως, δεν εφαρμόζονται διατάξεις σχετικά με το πόθεν έσχες των εισοδημάτων του μετόχου και σχετικά με επιβαρύνσεις που προκύπτουν από τα τεκμήρια για την απόκτηση και διατήρηση περιουσιακών στοιχείων. Τα δικαιώματα των μετόχων διέπονται από το δίκαιο της έδρας της εταιρίας. Οι μέτοχοι και οι διευθυντές των εταιριών αυτών μπορούν στις περισσότερες περιπτώσεις να είναι πρόσωπα οποιασδήποτε εθνικότητας ή ιθαγένειας. Ακόμη, το γεγονός ότι δεν είναι δυνατή η εξακρίβωση του πραγματικού μετόχου μιας εξωχώριας αποτελεί ένα σοβαρό κίνητρο για προστασία των περιουσιακών στοιχείων αυτού από ενδεχόμενες μελλοντικές διεκδικήσεις κάθε μορφής πιστωτών.
- Αποφυγή φόρου τόκων καταθέσεων και φόρου μερισμάτων. Τα κέρδη, τα οποία έχουν αποκτηθεί από δραστηριότητα εκτός της χώρας προελεύσεως, δεν υπόκεινται σε φόρους (ή η φορολόγηση τους είναι πολύ μικρή), τέλη ή δασμούς ακόμη κι αν οι σχετικές συμβάσεις έχουν συναφθεί εντός του κράτους προελεύσεως της εταιρίας. Έτσι, είναι δυνατή η μεταφορά κερδών από χώρες με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές σε χώρες με χαμηλή ή μηδενική φορολογία, μειώνοντας έτσι σε πολύ μεγάλο βαθμό το συνολικό προς καταβολή ποσό για την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων.
- Μη ύπαρξη συναλλαγματικών περιορισμών. Προσφέρεται η δυνατότητα διαφοροποίησης των επενδύσεων καθώς επίσης και συναλλαγματική διαφοροποίηση.
- Η δυνατότητα ελεύθερης διαμόρφωσής του καταστατικού, δηλαδή ο μεγάλος χώρος

⁴⁶ Δουβής Π., (2003), Offshore δραστηριότητες, Εκδόσεις PRESS LINE, Αθήνα

που εγκαταλείπεται στην ιδιωτική αυτονομία και βεβαίως, η προστασία που παρέχεται με το εταιρικό πέπλο. Η ιδιωτική αυτονομία επιτρέπει την απολύτως ελεύθερη διαμόρφωση των εσωτερικών σχέσεων, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η προστασία των τρίτων. Έτσι, είναι δυνατό να προβλεφθούν καταστατικά διαφορετικές κατηγορίες μετόχων, με διαφορετικά δικαιώματα και υποχρεώσεις, κατηγορίες μετόχων που στην πραγματικότητα θα λειτουργούν ως επενδυτές κ.λ.π..

- Παράκαμψη υποχρεώσεων και δεσμεύσεων που ορίζουν διατάξεις αναγκαστικού δικαίου στον τομέα του κληρονομικού και του οικογενειακού δικαίου. Επιπλέον, παλαιότερα ήταν δυνατή η πλήρης αποφυγή πληρωμής φόρου μεταβίβασης, κληρονομιάς ή δωρεάς σε περιπτώσεις μεταβίβασης ακινήτων, αφού ο εκάστοτε κάτοχος των ανωνύμων μετοχών της εξωχώριας αποκτούσε αυτοδίκαια και την κυριότητα του ακινήτου.
- Αποφυγή εφαρμογής διατάξεων εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας. Οι επιχειρήσεις που διατίθενται να ξεκινήσουν τη λειτουργία τους και να απασχολήσουν προσωπικό στο εξωτερικό πολλές φορές απαλλάσσονται από τη δέσμευση καταβολής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης ή άλλων εργοδοτικών εισφορών.
- Αποφυγή εφαρμογής διατάξεων σχετικών με δέσμευση ατομικής περιουσίας. Η τακτική της καταδολίευσης δανειστών μέσω της μεταβίβασης σε μια υπεράκτια μεγάλο μέρος της περιουσίας κάποιου φυσικού προσώπου είναι σύνηθες φαινόμενο, καθώς οι διατάξεις περί προστασίας της ανωνυμίας των πραγματικών μετόχων των υπεράκτιων συμβάλλουν καθοριστικά στη μη αποκάλυψη του πραγματικού κατόχου της περιουσίας αυτής.
- Εκτός από τα συνήθη υποκειμενικά κριτήρια επιλογής (καθορισμός στόχου/ μείωση φόρων, tax planning/διαφύλαξη και διαχείριση περιουσίας), υπάρχουν και τα αντικειμενικά κριτήρια επιλογής, που σχετίζονται με την υπεράκτια πολιτεία (ο τόπος, η οργάνωση, τα έξοδα, η ομπρέλα προστασίας, το νομικό σύστημα, και ο βαθμός απορρήτου, η προσβασιμότητα και οι επικοινωνίες, το πολιτικό και οικονομικό ρίσκο). Ας υπογραμμιστεί εδώ, ότι αποτελεί κύριο ζήτημα ο έλεγχος των αντικειμενικών παραμέτρων, από τη σκοπιά της ή των πολιτειών της πραγματικής δραστηριότητας ή εγκατάστασης. Διαφορετικά, η επιμέτρηση των κινδύνων είναι αδύνατη ή σε κάθε

περίπτωση πρόχειρη⁴⁷.

Τα ως άνω καταγεγραμμένα πλεονεκτήματα επιλογής των offshore δεν βρίσκουν εφαρμογή σε όλες τις περιπτώσεις, καθώς η συνδρομή τους εξαρτάται από την επιλεγείσα δικαιοδοσία του τόπου όπου έχει την καταστατική έδρα η εταιρία, τη σχετική ειδική νομοθεσία του τόπου πραγματικής δραστηριοποίησης της εταιρίας σε επίπεδο φορολογικού δικαίου αλλά και από το είδος της εταιρίας και τις δραστηριότητες που αυτή ασκεί. Συμπερασματικά, ο τρόπος διοικήσεως, η έμμεση ή άμεση ανωνυμία του πραγματικού μετόχου, η απλούστευση των διαδικαστικών θεμάτων και η ελεύθερη ρύθμιση τους από το καταστατικό, η οικονομικά συμφέρουσα διαχείρισή τους, τα φορολογικά πλεονεκτήματα έχουν επιβάλλει τις υπεράκτιες εταιρίες στις διεθνείς συναλλαγές. Σε κάθε περίπτωση, όμως, και με δεδομένη τη συντονισμένη προσπάθεια πολλών κυβερνήσεων να προβάλουν εμπόδια (ή πολλές φορές δυσβάσταχτους φορολογικούς ελέγχους) στη δράση των υπεράκτιων εταιριών, πριν από την ίδρυση τους επιβάλλεται να αναλυθεί προηγουμένως ο σκοπός της συστάσεως και το επιδιωκόμενο με αυτή αποτέλεσμα. Λανθασμένοι χειρισμοί, λ.χ. στην επιλογή της εθνικότητας της εταιρίας μπορεί να οδηγήσουν είτε σε ματαίωση του επιδιωκόμενου σκοπού είτε σε σημαντική οικονομική επιβάρυνση, των εταιριών, του αντικειμένου τους ή ακόμη και των πραγματικών μετόχων τους.

3.8 Τα Μειονεκτήματα Των Εξωχώριων Εταιριών

Παράλληλα, με τη μεγάλη λίστα των δελεαστικών προνομίων που παρέχει η ίδρυση και λειτουργία μιας υπεράκτιας θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και ορισμένα μειονεκτήματα που απορρέουν από τη χρήση της και αποτρέπουν τους υποψήφιους μετόχους να προχωρήσουν

⁴⁷ Παμπούκης Π. Χ. (2001) Οι υπεράκτιες (offshore) εταιρίες στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, ανάτυπο από το ΔΕΕ (Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών), τεύχος 10, Αθήνα

σε αυτό το βήμα. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η συσχέτιση της χρήσης των εταιριών αυτών με φαινόμενα φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής αλλά και νομιμοποίησης εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, έχουν οδηγήσει στην αυστηροποίηση της νομοθετικής μεταχείρισης τους σε νομοθετικό επίπεδο, αντιμετωπίζοντας πολλά εκ των ως άνω παρατεθειμένων πλεονεκτημάτων αυτών, αλλά και δημιουργώντας πλέγμα μειονεκτημάτων ως προς τη χρήση των εν λόγω εταιρικών μορφών. Σύμφωνα με έρευνα του Harvard⁴⁸, τα κυριότερα μειονεκτήματα που παρουσιάζονται πλέον σε διεθνές επίπεδο είναι τα εξής:

- Σε πολλές περιπτώσεις η διεξαγωγή εργασιών κατά τη λειτουργία μιας υπεράκτιας καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη, καθώς σε αρκετές χώρες πλέον υπάρχει νομοθεσία κατά του φορολογικού παραδείσου.
- Στα πιο δημοφιλή υπεράκτια κέντρα του κόσμου η επιμέλεια και ο έλεγχος τείνουν να είναι πιο αυστηρά από τις περισσότερες εγχώριες περιοχές. Για παράδειγμα για να ανοίξει νέος τραπεζικός λογαριασμός στο όνομα υπεράκτιας, προκειμένου να συμφωνεί με τους κανονισμούς κατά του ξεπλύματος παράνομου χρήματος, τα τραπεζικά ιδρύματα απαιτούν σε κάποιες περιπτώσεις εκτός από τα έγγραφα επαλήθευσης της ταυτότητας υπογραφόντων στο λογαριασμό, επιπροσθέτως και μία ή και περισσότερες συστατικές επιστολές από έναν λογιστή ή έναν τραπεζίτη που θα τους γνωρίζει.
- Στην περίπτωση που ο μέτοχος της εταιρίας αποβιώσει είναι συνήθως απαραίτητο να έχει τη διαθήκη του εισηγμένη προς επικύρωση στην υπεράκτια δικαιοδοσία, πράγμα που προσθέτει επιπλέον κόστος, καθυστέρηση και ταλαιπωρία στη διαχείριση της περιουσίας του θανόντος.
- Ακόμη, στις υπεράκτιες εταιρίες απαγορεύεται συνήθως η διεξαγωγή εργασιών ή η διατήρηση των εργαζομένων στη δικαιοδοσία εντός της οποίας συστάθηκαν, αν και αυτό εξαρτάται κυρίως από τη δικαιοδοσία στην οποία εντάσσονται και από το είδος της εταιρίας.

⁴⁸ Markides, C. C., & Berg, N. (1988). Manufacturing offshore is bad business. Harvard Business Review, 66(5), 113-120.

- Πολύ συχνά τίθενται περιορισμοί σχετικά με το αντικείμενο που μια υπεράκτια εταιρία μπορεί να ασκήσει χωρίς βέβαια να υπάρχει ανάγκη για κάποια άδεια. Ουσιαστικά το ίδιο συμβαίνει και στο εγχώριο εμπόριο, αν αναλογιστεί κανείς ότι η πλειονότητα των τραπεζών ασκεί και υπεράκτιες δραστηριότητες, όπως επίσης και οι ασφαλιστικές εταιρίες που είναι υπεράκτιες με εξαρτημένη ασφάλιση.

Σε επίρρωση μάλιστα των ως άνω, ο Murphy ⁴⁹(2008) υποστηρίζει ότι πλέον η έννοια του απορρήτου και η έλλειψη διαφάνειας έχουν καταστεί τα πραγματικά επιβλαβή χαρακτηριστικά των εταιριών αυτών, καθώς έχουν οδηγήσει σε επιβολή σειράς εξαιρετικά δυσχερών νομοθετικών ρυθμίσεων εναντίον τους σε παγκόσμιο επίπεδο.

3.9 Συνέπειες Από Την Εκτεταμένη Χρήση Υπεράκτιων Εταιριών

Οι offshore εταιρίες αποτελούν σημείο της σύγχρονης εποχής, στήριγμα, ασπίδα ή ακόμη και απόδειξη της “διεφθαρμένης” πλευράς της παγκοσμιοποίησης. Πολλοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν πως αποτελούν ένα σημαντικό αίτιο της κρίσης που υπάρχει σήμερα, λόγω του ανεξέλεγκτου που ισχύει στην εφαρμογή των δραστηριοτήτων τους. Διερευνώντας εις βάθος τις αντιδράσεις των κρατών απέναντι στην υπέρμετρη χρήση τους το ενδιαφέρον εστιάζεται σε τρία αποτελέσματα της λειτουργίας τους και πιο συγκεκριμένα⁵⁰:

1. Στη διάβρωση της φορολογικής βάσης των ανεπτυγμένων χωρών μέσω της φοροαποφυγής - φοροδιαφυγής. Οι ανεπτυγμένες χώρες είναι αυτές που πλήττονται περισσότερο από τη λειτουργία των εξωχώριων που χρησιμοποιούνται ως οχήματα για φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή. Έτσι αναγκάζονται να λάβουν αυστηρά μέτρα, τόσο νομοθετικά όσο και διοικητικά, για να εμποδίσουν ή ακόμα καλύτερα για να εξαλείψουν τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν αυτές οι εταιρίες. Τα κράτη-μέλη της ΕΕ, στα πλαίσια

⁴⁹ Murphy, R. (2008). Finding the Secrecy World: Rethinking the language of ‘offshore’. London: Tax Research LLP. Retrieved February, 22, 2013.

⁵⁰ Κακαράς Α., (2008) OffShore αγάπη μου, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα,

του Κώδικα Δεοντολογίας για τη φορολογία των επιχειρήσεων, έχουν πλέον την υποχρέωση να πάντων να προσφέρουν κάθε φορολογικό μέτρο που καθιερώνει σημαντικά χαμηλότερο συντελεστή φορολόγησης σε σχέση με τα επίπεδα που ισχύουν κανονικά στο έδαφος τους.

2. Στη νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες-ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Το φαινόμενο αυτό έχει λάβει τόσο ανησυχητικές διαστάσεις που αποτελεί μάλιστα για την παγκόσμια οικονομία. Επιτακτική είναι η ανάγκη για τη λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων με την προοπτική να καταπολεμηθεί στο μέλλον η παράνομη δράση τους.

3. Στη δημιουργία προβλημάτων στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το Financial Stability Forum, ένας οργανισμός που έχει ιδρυθεί με σκοπό να προωθήσει τη διεθνή χρηματοοικονομική σταθερότητα μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και της διεθνούς συνεργασίας έχει δημιουργήσει έναν κατάλογο των χωρών (που αναφέρθηκε) που λειτουργούν σαν φορολογικοί παράδεισοι. Αυτές οι χώρες διακρίνονται σε συνεργάσιμες και μη όσον αφορά τη συμμετοχή τους στη διαδικασία ελέγχου της νομοθεσίας και των κανονισμών τους και την αποδοχή των προτάσεων του οργανισμού.

3.10 Υπεράκτιες Εταιρίες Και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος

Η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων που χαρακτηρίζει την παγκόσμια οικονομία σε συνδυασμό με το διαβρωμένο πολιτικό και κοινωνικό υπόβαθρο των κρατών έδωσε την ευκαιρία για την ανάπτυξη της ιδέας του «ξέπλυματος βρώμικου χρήματος».⁵¹ Ομάδες εγκληματιών άρχισαν να καρπώνονται, χωρίς δισταγμούς, τα κέρδη που προέκυπταν από τις παράνομες δραστηριότητες τους και να τα ανακυκλώνουν μέσω των υπεράκτιων εταιριών καταφέροντας έτσι να εξαφανίσουν κάθε ενοχοποιητικό στοιχείο εις βάρος τους.

⁵¹ Λίτσας Μ, (2001) Πλυντήρια και φορολογικοί παράδεισοι, άρθρο από την εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», ειδικό αφιέρωμα με τίτλο «Χρήμα», Αθήνα,

Έχοντας στη διάθεσή τους άφθονο χρήμα, υλικά μέσα και την κατάλληλη οργάνωση, χρησιμοποιούν με άψογο τρόπο το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα και επωφελούνται από την κατάργηση συναλλαγματικών και άλλων ελέγχων για να προβούν σε παράνομες πράξεις, όπως είναι το λαθρεμπόριο όπλων, η διακίνηση ναρκωτικών και η νομιμοποίηση εσόδων του υποκόσμου.

Σχετικά με τον όρο «βρώμικο χρήμα»⁵² θα πρέπει να αναφερθεί ότι δηλώνει το σύνολο των εσόδων ή προσόδων ή το εισόδημα που προκύπτει από τη διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, είτε από την διάπραξη άλλων σοβαρών ποινικών αδικημάτων. Πολλές φορές συναντάται και με τον όρο «μαύρο χρήμα», εννοώντας το χρήμα που προκύπτει από φοροδιαφυγή, παράνομη εξαγωγή συναλλάγματος, τις «μίξεις», τα «φακελάκια» και όλες τις αθέμιτες δραστηριότητες της παραοικονομίας. Το «βρώμικο ή μαύρο χρήμα» πρέπει να «ξεπλυθεί» προκειμένου να καλυφθεί η παράνομη προέλευση του. Πρόκειται ουσιαστικά για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες όπως αναφέρθηκε. Οι υπεράκτιες εταιρίες αποτελούν το ιδανικό όχημα για την κάλυψη των παράνομων αυτών δραστηριοτήτων και το ξέπλυμα μαύρου χρήματος μέσω των πλεονεκτημάτων που παρέχουν αφού προσφέρουν ανωνυμία, μηδενικό κόστος, χαλαρό νομοθετικό πλαίσιο και τραπεζικό απόρρητο. Ουσιαστικά, όλα τα παραπάνω αποτελούν οικονομικό έγκλημα. Εξ' ορισμού προκύπτει ότι το οικονομικό έγκλημα κινείται σε ένα οικονομικό περιβάλλον, όπου η τυποποιημένη κατά το νόμο αξιόποινη πράξη, η οποία τελείται με εκμετάλλευση των δυνατοτήτων του οικονομικού συστήματος, αποσκοπεί στην επαύξηση της περιουσίας του δράστη ή και άλλου για τον οποίο αυτός ενεργεί και κατά κανόνα βλάπτει την περιουσία του δημοσίου, των τραπεζών, των επιχειρήσεων ή πιστωτών τους, ή του καταναλωτικού κοινού.

Από την άλλη πλευρά, όμως, δεν είναι αντικειμενικό να θεωρείται ότι όλες οι υπεράκτιες εταιρίες δημιουργούνται με απώτερο σκοπό την άσκηση παράνομων δραστηριοτήτων. Εφόσον, το νομικό αυτό σχήμα υφίσταται και το έχει αποδεχτεί το σύνολο της κοινωνίας, θα ήταν εξωπραγματικό να απαιτηθεί η ολοκληρωτική κατάργησή του. Μάλιστα, εκατοντάδες πολυεθνικές εταιρίες στον κόσμο έχουν ιδρύσει offshore σε χώρες με ηπιότερο φορολογικό καθεστώς, για μια αποδεκτή φορολόγηση των κερδών

⁵² Αγγελόπουλος Π., (2005) Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Εκδόσεις Σταμούλη

τους. Για να διασφαλιστεί, επομένως, η ύπαρξη και λειτουργία των υπεράκτιων θα πρέπει να θεσπιστούν οι κατάλληλοι νόμοι, ώστε τελικά αυτοί να εμποδίζουν την ίδια την παράκαμψή τους.

Για να διατηρηθεί το καθεστώς των υπεράκτιων εταιριών, εφόσον θεωρείται σύννομη η λειτουργία τους και να απαλλαγεί από το στίγμα της υποψίας του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος είναι αναγκαίο να υιοθετηθούν σε επίπεδο ευρωπαϊκής ένωσης οι δύο άξονες της αντιεγκληματικής πολιτικής. Συγκεκριμένα⁵³, σε επίπεδο πρόληψης, θα πρέπει να εισαχθεί η υποχρέωση γνωστοποίησης στις εγχώριες αρχές (π.χ. εφορίες, χρηματιστήριο), του πραγματικού ιδιοκτήτη της υπεράκτιας, εφόσον αυτή αναπτύσσει δράση σε κράτος μέλος της ευρωπαϊκής ένωσης, χωρίς αυτό να επιφέρει φορολογικές επιβαρύνσεις στον ιδιοκτήτη της, δεδομένου ότι όπως προελέχθη, άλλο είναι η χρήση νομοθετικών επιλογών με σκοπό την φοροαποφυγή και άλλο τέλεση φοροδιαφυγής, όπως αυτή ρητά απαγορεύεται. Σε επίπεδο καταστολής, η επιβολή τύπου «εμπάργκο» των οικονομικών συναλλαγών στους μη συμμορφωμένους με τις διεθνείς επιταγές φορολογικούς παραδείσους, είναι ένα βήμα πίεσης και τιμωρίας τους, προκειμένου να βελτιωθεί η νομοθεσία και να επιβληθεί υποχρέωση διοικητικής, αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας.

⁵³ Ζησιάδης Ι. Β., (2012) Η Οικονομική Εγκληματικότητα: Το Ουσιαστικό Και Δικονομικό Οικονομικό Ποινικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ ΜΕΣΩ ΕΞΩΧΩΡΙΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΟΣΑ

Οι φορολογικοί παράδεισοι και τα προνομιακά φορολογικά καθεστάτα μπορεί να έχουν δυσμενείς και επιβλαβείς συνέπειες για την παγκόσμια οικονομία. Η λειτουργία τους είναι ικανή να παραποιήσει την οικονομική ανάπτυξη και εμμέσως τη ροή της πραγματικής επένδυσης, να υπονομεύσει την ακεραιότητα και την αξιοπιστία των φορολογικών δομών και να αποθαρρύνει τους φορολογούμενους από τη συμμόρφωση στους σχετικούς κανόνες. Περαιτέρω, είναι ενδεχόμενο να αναμορφώσει το επιθυμητό επίπεδο και την αντίστοιχη κατανομή των φόρων και των δημοσίων δαπανών, να προκαλέσει ανεπιθύμητη μετακίνηση τμήματος του φορολογικού βάρους σε φορολογικές βάσεις με μικρότερη κινητικότητα (π.χ. εργασία, ιδιοκτησία και κατανάλωση) και να αυξήσει τα διοικητικά κόστη και τα βάρη συμμόρφωσης που επιβαρύνουν τις φορολογικές αρχές και τους φορολογούμενους. Τα παραπάνω αποτελέσματα δεν είναι απαραίτητο να συντρέχουν σωρευτικά και κατ' επέκταση οι επιζήμιες συνέπειες που προκαλούν είναι συνάρτηση του αριθμού τους και του βαθμού σοβαρότητας της βλάβης που προκαλούν.

4.1 Ο Ενέργειες Του ΟΟΣΑ Για Την Αντιμετώπιση Των Φορολογικών Παραδείσων

Μεταξύ των θεμάτων που αποτελούν αντικείμενό του ΟΟΣΑ, είναι και η φορολογία και

ειδικότερα, η λειτουργία των φορολογικών παραδείσεων. Το ζήτημα των φορολογικών παραδείσεων τέθηκε, αρχικά το 1963, με την έκδοση ενός Σχεδίου Σύμβασης Διπλής Φορολογίας στο Εισόδημα και το Κεφάλαιο⁵⁴. Το Σχέδιο αυτό αναθεωρήθηκε το 1977, και οδήγησε στην κατάρτιση της Πρότυπης Σύμβασης Διπλής Φορολογίας στο Εισόδημα και το Κεφάλαιο και των Σχολίων⁵⁵ της, ενσωματώνοντας τα συμπεράσματα του ΟΟΣΑ σε επίπεδο διμερών συμφωνιών, ιδιαίτερων μεθόδων φοροδιαφυγής και εξελίξεων στον τομέα διεθνών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων⁵⁶. Ακολούθησε άλλη μία σημαντική αναθεώρηση το 1992, στα πλαίσια της απελευθέρωσης των κεφαλαιακών ροών και της παγκοσμιοποίησης των επιχειρηματικών ενεργειών και έκτοτε τροποποιείται συστηματικά, με τελευταία τροποποίηση αυτή του 2010. Επιπλέον, το 1998, η Επιτροπή Φορολογικών Υποθέσεων του ΟΟΣΑ εξέδωσε την πρώτη αναφορά (report⁵⁷) σχετικά το ζήτημα του επιζήμιου φορολογικού ανταγωνισμού, η οποία αποτέλεσε βασικό σημείο αναφοράς για τη μετέπειτα έρευνά του ΟΟΣΑ επί του θέματος, αλλά και τη σχετική αντιμετώπιση του προβλήματος από τις επιμέρους κυβερνήσεις των κρατών μελών του. Στην αναφορά αυτή, επικεντρώθηκε στην αναγνώριση των φορολογικών παραδείσεων και των «επιζήμιων προνομιακών φορολογικών καθεστώτων» (harmful preferential tax regimes) και τη συμβολή τους προς την ανάπτυξη και εξάπλωση επιβλαβών φορολογικών πρακτικών, κυρίως σε επίπεδο οικονομικών δραστηριοτήτων που χαρακτηρίζονται από κάποια κινητικότητα. Επιπλέον, προέβη σε ορισμένες Συστάσεις (Recommendations) για την εξάλειψη των περιγραφέντων φαινομένων.

⁵⁴ OECD, Draft Double Taxation Convention on Income and Capital, 1963

⁵⁵ OECD, Model Double Taxation Convention on Income and Capital, 1977

⁵⁶ Jackson, J. K. (2009). The OECD Initiative on Tax Havens. Congressional Research Service, Library of Congress.

⁵⁷ OECD, Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue, 1998

4.2 Οι Συμβάσεις Για Την Αποφυγή Της Διπλής Φορολόγησης

Η φορολόγηση που επιβάλλουν τα κράτη δεν περιορίζεται αποκλειστικά στα άτομα που κατοικούν στο έδαφός τους και για τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται σ' αυτό, αλλά καταλαμβάνει και άλλα πρόσωπα και δραστηριότητες, που πληρούν συγκεκριμένα «κριτήρια υπαγωγής», όπως τα θεσπίζει η κάθε εθνική φορολογική νομοθεσία⁵⁸. Αυτά τα κριτήρια υπαγωγής συνίστανται στην πραγματικότητα σε συγκεκριμένους τρόπους οικονομικής σύνδεσης των εκάστοτε προσώπων και δραστηριοτήτων με το κράτος που επιβάλλει τη φορολογία και ποικίλλουν ανάμεσα στην κατοικία, την υπηκοότητα του φορολογούμενου, τον τόπο πραγματοποίησης των δραστηριοτήτων και την τοποθεσία της φορολογητέας ακίνητης ή κινητής περιουσίας. Καθώς όμως, δεν υπάρχει μια κοινή πρακτική φορολόγησης μεταξύ των κρατών αλλά το κάθε κράτος διαθέτει «φορολογική κυριαρχία» και είναι ελεύθερο να διαμορφώσει τους δικούς του κανόνες σ' αυτόν τον τομέα εξουσίας παρατηρείται συχνά το φαινόμενο να φορολογούνται διπλά ή πολλαπλά συγκεκριμένα οικονομικά στοιχεία. Πρόκειται για τη λεγόμενη «(υποκειμενική) διπλή φορολογία», η οποία παρατηρείται σε μεγάλο βαθμό σε επίπεδο διεθνούς κοινότητας.

Προκειμένου να αντιμετωπισθεί το φαινόμενο αυτό, ο ΟΟΣΑ συστηματοποίησε μια προσπάθεια που είχε ξεκινήσει η Κοινωνία των Εθνών, για τη θέσπιση της Πρότυπης Σύμβασης αποφυγής διπλής φορολογίας εισοδήματος και κεφαλαίου. Η σχέση των διατάξεων της Σύμβασης αποφυγής διπλής φορολογίας με τους φορολογικούς παραδείσους και τις εξωχώριες εταιρίες, συνίσταται στο γεγονός πως η επιλογή της κατάλληλης για τον κάθε φορολογούμενο-επενδυτή δικαιοδοσίας εξαρτάται από την ύπαρξη, το περιεχόμενο και τον αριθμό των συμβάσεων που έχει υπογράψει η δικαιοδοσία αυτή. Ο έλεγχος των φορολογικών συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας είναι ουσιαστικό προαπαιτούμενο, στα πλαίσια του διεθνούς φορολογικού σχεδιασμού και της επιδιωκόμενης φοροαποφυγής που επιχειρείται.

Με δεδομένο ότι τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ υιοθετούν, με μικρές παρεκκλίσεις, τις

⁵⁸ Φορτσάκης Θ., (2016) Φορολογική Νομοθεσία (Τσέπης) Κατάλογος Εκδόσεων Νομικής Βιβλιοθήκης Ενημέρωση μέχρι τον Ν 4415/2016 Σειρά: Κώδικες Τσέπης Νομικής Βιβλιοθήκης.

ρυθμίσεις της Πρότυπης Σύμβασης του ΟΟΣΑ (στο εξής: ΣυμβΟΟΣΑ⁵⁹), γίνεται μια πολύ συνοπτική περιγραφή των ρυθμίσεων αυτών. Ειδικότερα, στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής της ΣυμβΟΟΣΑ, εμπίπτουν τα πρόσωπα που έχουν την ιδιότητα του κατοίκου (resident) ενός ή και των δύο συμβαλλόμενων κρατών (άρθρο 1), με βάση το εσωτερικό φορολογικό δίκαιο καθενός από αυτά. Με τον όρο «πρόσωπα», εννοούνται τόσο τα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα. Αναφορικά με το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής της ΣυμβΟΟΣΑ, αυτό περιλαμβάνει τους φόρους που επιβάλλονται στο σύνολο του εισοδήματος ή του κεφαλαίου ή σε ορισμένα στοιχεία αυτών είτε από τα ίδια τα κράτη είτε από πολιτικές ή διοικητικές υποδιαιρέσεις ή τοπικές αρχές, χωρίς να ενδιαφέρει η μέθοδος που ακολουθείται (άρθρο 2). Στη συνέχεια, και αφού γίνεται η ανάλυση των γενικών ορισμών της σύμβασης, παρατίθενται οι κρίσιμες έννοιες του φορολογικού κατοίκου και της μόνιμης εγκατάστασης (άρθρα 4 και 5).

Στην πρώτη περίπτωση, «κάτοικος του ενός συμβαλλόμενου κράτους» (resident of a Contracting State) ορίζεται το πρόσωπο που, σύμφωνα με τους νόμους του κράτους αυτού, υπόκειται σε φορολογία σ' αυτό λόγω κατοικίας ή διαμονής του ή τόπου διοίκησης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του ή άλλου παρόμοιας φύσης κριτηρίου. Το πρόβλημα που δύναται να προκύψει με βάση τον ως άνω ορισμό είναι ένα πρόσωπο να συνιστά κάτοικο και των δύο συμβαλλόμενων κρατών. Προς επίλυση τέτοιων καταστάσεων, η ΣυμβΟΟΣΑ έχει ορίσει τους παράγοντες που θα ληφθούν υπόψη σε αντικατάσταση του κριτηρίου της κατοικίας, οι οποίοι είναι διαφορετικοί για τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα. Για τα φυσικά πρόσωπα, τίθενται με σειρά προτεραιότητας οι εξής δεσμοί του φορολογούμενου με τη χώρα φορολόγησής του: η μόνιμη οικογενειακή εστία, οι στενότεροι προσωπικοί και οικονομικοί δεσμοί (κέντρο ζωτικών συμφερόντων), η συνήθης διαμονή και υπηκοότητα. Η συνδρομή του καθενός από τα κριτήρια αυτά κρίνεται μόνο σε περίπτωση μη πλήρωσης του προηγούμενου. Ελλείψει δε όλων των ανωτέρω κριτηρίων, το ζήτημα διευθετείται με αμοιβαία συμφωνία μεταξύ των κρατών. Στην περίπτωση των νομικών προσώπων, η μοναδική παράμετρος που εξετάζεται όταν αυτά θεωρούνται κάτοικοι και των δύο συμβαλλόμενων κρατών είναι η έδρα της πραγματικής διοίκησης.

⁵⁹ OECD, Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue, 1998

Πέρα από την κρίσιμη έννοια του κατοίκου, εξίσου σημαντικός είναι και ο ορισμός της «μόνιμης εγκατάστασης»⁶⁰(permanent establishment). Ως μόνιμη εγκατάσταση χαρακτηρίζεται ένας καθορισμένος τόπος επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, μέσω του οποίου διεξάγονται οι εργασίες της επιχείρησης εν όλω ή εν μέρει. Στα πλαίσια της ερμηνείας αυτής, στην ως άνω έννοια ανήκουν τα εξής: η έδρα διοίκησης, το υποκατάστημα, το γραφείο, το εργοστάσιο, το εργαστήριο, το ορυχείο, η πηγή πετρελαίου ή αερίου, το λατομείο ή οποιοσδήποτε άλλος τόπος εξόρυξης φυσικών πόρων, ενώ προστίθενται και τα εργοτάξια ή έργα συναρμολόγησης, εφόσον διαρκούν περισσότερο από δώδεκα μήνες. Εξαιρούνται όσες εγκαταστάσεις έχουν προπαρασκευαστικό ή επιβοηθητικό χαρακτήρα. Περαιτέρω, θεωρείται ότι υπάρχει μόνιμη εγκατάσταση και όταν μια επιχείρηση ασκεί στο άλλο συμβαλλόμενο κράτος επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω άλλου προσώπου το οποίο εξαρτάται από την επιχείρηση, δηλαδή μέσω αντιπροσώπου. Στην περίπτωση αυτή, ο αντιπρόσωπος πρέπει να έχει εξουσιοδότηση και να ασκεί τη δραστηριότητα που του έχει ανατεθεί, κατά συνήθεια στο συγκεκριμένο κράτος όπου θεμελιώνεται η μόνιμη εγκατάσταση, προκειμένου να ενεργεί στο όνομα της εταιρίας και να τη δεσμεύει συμβατικά.

Η φορολογική εξουσία του ενός συμβαλλόμενου κράτους είτε είναι αποκλειστική (συνήθως αφορά το κράτος της κατοικίας του φορολογούμενου) είτε περιορίζεται σε ένα τμήμα της φορολογητέας ύλης (συνήθως προσδιοριζόμενης από ορισμένο ποσοστό). Αντίστοιχα, στην πρώτη περίπτωση, το άλλο συμβαλλόμενο κράτος δε θα έχει καμία φορολογική εξουσία επί της συγκεκριμένης κατηγορίας εισοδήματος ή κεφαλαίου, ενώ στη δεύτερη περίπτωση, θα φορολογεί το τμήμα της φορολογητέας ύλης που έχει απομείνει. Οι κατηγορίες εισοδήματος και κεφαλαίου που προβλέπονται από τη ΣυμβΟΟΣΑ είναι οι ακόλουθες⁶¹:

1. Εισόδημα από ακίνητη περιουσία (άρθρο 6)
2. Κέρδη επιχειρήσεων (άρθρο 7)
3. Ναυτιλιακές και αεροπορικές μεταφορές (άρθρο 8)

⁶⁰ Τριπιδάκης Ι.,(2002) Η έννοια της «μόνιμου εγκαταστάσεως» στο διεθνές φορολογικό δίκαιο, εκδ. Αντ. Σάκκουλα.

⁶¹ 1999 έκθεση από τον ΟΟΣΑ για την εφαρμογή της ΣυμβΟΟΣΑ

4. Συνδεδεμένες επιχειρήσεις (άρθρο 9)
5. Μερίσματα (άρθρο 10)
6. Τόκοι (άρθρο 11)
7. Δικαιώματα (άρθρο 12):
8. Υπεραξία κεφαλαίου (άρθρο 13)
9. Εξαρτημένη εργασία (άρθρο 15)
10. Αμοιβές μελών Διοικητικού Συμβουλίου (άρθρο 16)
11. Καλλιτεχνικές και αθλητικές υπηρεσίες (άρθρο 17)
12. Συντάξεις (άρθρο 18)
13. Κυβερνητικές υπηρεσίες (άρθρο 19)
14. Σπουδαστές (άρθρο 20)
15. Άλλου είδους εισόδημα (άρθρο 21)
16. Κεφάλαιο (άρθρο 22)

Αυτές οι κατηγορίες εισοδήματος υπάγονται στις διατάξεις της ΣυμβΟΟΣΑ για την εξάλειψη του φαινομένου της διπλής φορολογίας και ακολουθούν οι μέθοδοι που εφαρμόζονται για την επίτευξη της εξάλειψης αυτής. Η ΣυμβΟΟΣΑ προτείνει τη μέθοδο της εξαίρεσης (exemption method) και τη μέθοδο της πίστωσης του φόρου (credit method). Σύμφωνα με τη μέθοδο της εξαίρεσης, εξαιρείται από τη βάση επιβολής του φόρου στο κράτος της κατοικίας, το εισόδημα ή το κεφάλαιο που έχει φορολογηθεί στο κράτος της πηγής (άρθρο 23Α). Η διαδικασία αυτή, ωστόσο, μπορεί να λάβει δύο μορφές: α) το εισόδημα που φορολογήθηκε στο κράτος της πηγής απαλλάσσεται πλήρως (full exemption) και δεν υπολογίζεται κατά τον προσδιορισμό του οφειλόμενου φόρου στο κράτος κατοικίας και β) εξαιρείται αφενός από τη φορολογία, αλλά λαμβάνεται υπόψη για να εξευρεθεί ο κατάλληλος προοδευτικός συντελεστής φορολόγησης που αντιστοιχεί στη συνολική φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου, χωρίς να επιβάλλεται φόρος στο απαλλαχθέν τμήμα του εισοδήματος (exemption with progress).

Αναφορικά με τη μέθοδο της πίστωσης του φόρου (άρθρο 23Β), εφαρμόζεται κι αυτή με δύο διαφορετικές μορφές. Η πρώτη προβλέπει την απεριόριστη πίστωση του φόρου (full credit) και επιτρέπει την έκπτωση του συνολικού φόρου που καταβλήθηκε στο άλλο συμβαλλόμενο κράτος. Η δεύτερη προβλέπει την απλή πίστωση (ordinary credit) του

ποσού του καταβληθέντος φόρου που ισούται με το φόρο που αντιστοιχεί για τα ίδια εισοδήματα ή το ίδιο κεφάλαιο στο κράτος της κατοικίας.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η ρύθμιση για την ανταλλαγή πληροφοριών που προβλέπει η ΣυμβΟΟΣΑ, προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή των διατάξεων της σύμβασης ή των εγχώριων νόμων των συμβαλλόμενων κρατών. Οι πληροφορίες που ανταλλάσσονται δεν είναι υποχρεωτικό να αφορούν μόνο τους κατοίκους των συμβαλλόμενων κρατών ούτε μόνο τους φόρους που καλύπτονται απ' τη σύμβαση. Παρόλα αυτά, οι χώρες που δεσμεύονται από τη σύμβαση, δεν απαιτείται να λάβουν απαραίτητα, διοικητικά μέτρα ή να παρέχουν πληροφορίες αντίθετες με τη νομοθεσία και τη διοικητική πρακτική τους, ούτε να αποκαλύπτουν, μέσω των πληροφοριών που δίνουν, συναλλακτικό, επιχειρηματικό, βιομηχανικό, εμπορικό ή επαγγελματικό απόρρητο ή παραγωγική διαδικασία ή πληροφορία, η αποκάλυψη των οποίων θα ήταν αντίθετη σε κάθε κανόνα δημόσιας τάξης.

4.3 Η Αντιμετώπιση Των Φορολογικών Παραδείσων Στα Πλαίσια Του Επιζήμιου Φορολογικού Ανταγωνισμού

Αναφορικά με τα επιζήμια προνομιακά φορολογικά καθεστάτα, ο ΟΟΣΑ καθιέρωσε και σ' αυτήν την περίπτωση τέσσερα (4) κριτήρια ⁶²για την αναγνώρισή τους: α) μηδενικός ή χαμηλός συντελεστής φόρου εισοδήματος, β) διαχωρισμός προνομιακού φορολογικού καθεστώτος από την εγχώρια αγορά, γ) έλλειψη διαφάνειας ως προς το σχεδιασμό και τη διοίκηση και δ) έλλειψη αποτελεσματικής ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τους φορολογούμενους που ωφελούνται από το προνομιακό φορολογικό καθεστώς. Τα τρία κριτήρια ⁶³ (α, γ, δ) μοιάζουν με αυτά που καθορίζουν την έννοια του φορολογικού παραδείσου. Η χαμηλή φορολογία μπορεί να δικαιολογείται είτε από μία κλιμάκωση

⁶² OECD Report, p.23

⁶³ OECD Report, p.27 49

φορολογικών συντελεστών σε χαμηλά επίπεδα είτε από τον τρόπο προσδιορισμού της φορολογικής βάσης επί της οποίας εφαρμόζονται οι συντελεστές αυτοί. Η έλλειψη διαφάνειας ενδέχεται να περιλαμβάνει την ευνοϊκή εφαρμογή νόμων και κανονισμών, φορολογικές προβλέψεις που μπορούν να υπαχθούν σε διαπραγμάτευση ή διοικητικές πρακτικές που εφαρμόζονται διακριτικά σε συγκεκριμένες μόνο περιπτώσεις. Περαιτέρω, η έλλειψη ανταλλαγής πληροφοριών είναι δυνατό να υπαγορεύεται από νομοθετικούς κανόνες περί μυστικότητας, διοικητικές πολιτικές ή πρακτικές.

Ωστόσο, ενδιαφέρον παρουσιάζει το δεύτερο κριτήριο εν προκειμένω. Η Αναφορά το ονομάζει συγκεκριμένα «ring-fencing⁶⁴». Πρόκειται για ένα προνομιακό φορολογικό καθεστώς που επιφέρει δυσμενή αποτελέσματα μόνο σε ξένες φορολογικές βάσεις και όχι στη φορολογική βάση της χώρας που το θέσπισε. Με τον τρόπο αυτό, η τελευταία απαλλάσσεται από το σχετικό οικονομικό βάρος, ενώ οι συμμετέχοντες στο καθεστώς αυτό επωφελούνται από την υποδομή του κράτους που το παρέχει. Το «ring-fencing» μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Συνήθως, εμφανίζεται ως καθεστώς που παρέχει οφέλη μόνο σε μη κατοίκους της χώρας που το καθιέρωσε ή απαγορεύει στους επενδυτές που υπάγονται σ' αυτό, να έχουν πρόσβαση στην εγχώρια αγορά. Δημιουργούνται υποψίες ως προς τις δυσμενείς συνέπειες που ενδέχεται να έχουν τα προνομιακά αυτά καθεστάτα, καθώς οι χώρες οι οποίες τα θέσπισαν έχουν την ανάγκη να προστατεύσουν την εσωτερική οικονομία τους απ' αυτά.

Πέρα από τα παραπάνω, η Αναφορά περιγράφει κι άλλα χαρακτηριστικά τα οποία, σε συνδυασμό με τα ως άνω βασικά κριτήρια, μπορεί να συντείνουν στο χαρακτηρισμό ενός φορολογικού συστήματος ως επιβλαβούς προνομιακού. Τέτοια χαρακτηριστικά⁶⁵ μπορεί να είναι ο τεχνητός προσδιορισμός της φορολογικής βάσης, η μη εναρμόνιση με διεθνείς αρχές ενδοομιλικής τιμολόγησης, η ύπαρξη εισοδημάτων αλλοδαπής πηγής που δε φορολογούνται στη χώρα κατοικίας του φορολογούμενου, φορολογικοί συντελεστές και φορολογικές βάσεις δυνητικές διαπραγμάτευσης, προβλέψεις μυστικότητας, πληθώρα φορολογικών συνθηκών, καθεστάτα που προβάλλονται ως μέσα ελαχιστοποίησης του

⁶⁴ OECD Report, p.28

⁶⁵ Francis, L. (1999). *Paradis fiscaux et opérations internationales: pays et privilégiée, mesures anti-évasion*. France: Levallois-Perret.

φόρου, καθεστώτα που ενθαρρύνουν δραστηριότητες με καθαρά φορολογικά κίνητρα. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να γίνεται μια συνολική εξέταση και αξιολόγηση κάθε ένδειξης που συνηγορεί στο χαρακτηρισμό ενός φορολογικού συστήματος ως επιζήμιου προνομιακού.

4.4 Η Αντιμετώπιση Της Φοροδιαφυγής Στο Πλαίσιο Συναλλαγών Ελληνικών Εταιριών Με Υπεράκτιες Εταιρίες

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του κανονιστικού πλαισίου όλες οι Τράπεζες στην Ελλάδα προσπαθώντας να πολεμήσουν το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας υιοθετούν ειδικά συστήματα και διαδικασίες (και ελέγχονται για την αποτελεσματική εφαρμογή τους από την Τράπεζα της Ελλάδος). Μερικά από τα χαρακτηριστικά αυτών των συστημάτων και διαδικασιών είναι τα παρακάτω⁶⁶:

- Υποχρεωτικός εντοπισμός των πραγματικών δικαιούχων των offshore αλλά και γενικά των εταιριών που έχουν πολύπλοκο ιδιοκτησιακό καθεστώς.
- Διαμόρφωση του συναλλακτικού και οικονομικού προφίλ των συναλλασσόμενων (νομικών και φυσικών προσώπων) το οποίο σημαίνει π.χ. ποιες είναι οι πηγές των εισοδημάτων, ποια η αναμενόμενη κίνηση των λογαριασμών, συχνότητα χρήσης επιταγών, όγκος συναλλαγών, είδη συναλλαγών κλπ.
- Σε καθημερινή βάση, όλες οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να ελέγχουν το σύνολο των συναλλαγών τους και να εντοπίζουν τυχόν περιπτώσεις που να υποδεικνύουν ξέπλυμα χρήματος, γεγονός που σημαίνει ότι όλες οι συναλλαγές ημέρας μπαίνουν σε ένα σύστημα και επεξεργάζονται έναντι συγκεκριμένων παραμέτρων - σεναρίων (διασταυρώνονται δηλαδή με σταθερά και δυναμικά στοιχεία). Έτσι σε περίπτωση συμμόρφωσης των ιδρυμάτων και τήρησης των ως άνω υποχρεώσεών τους, καθίσταται εφικτή η συνολική

⁶⁶ Φινοκαλιώτης Κ., Μπάρμπας Ν, (2013) Πρακτικά Θέματα Φορολογικού Δικαίου Κατάλογος Εκδόσεων Νομικής Βιβλιοθήκης 2η Έκδοση

επίβλεψη από το Υπουργείο Οικονομικών των συγκεντρωμένων στοιχείων και είναι δυνατή η διασταύρωση με τα στοιχεία που δηλώνονται στη Δ.Ο.Υ.

- Πέρα της επιπλέον φορολόγησης των offshore, σημαντικό είναι και το θέμα της αντιμετώπισης των χρηματικών ποσών που διακινούνται αναίτια μέσω τραπεζών και καταθέτονται (χωρίς να αποδεικνύεται η προέλευσή τους)

- α) σε προσωπικούς λογαριασμούς φυσικών προσώπων,

- β) σε λογαριασμούς νομικών προσώπων (με την αιτιολογία της συμμετοχής στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου), τα οποία όμως ποσά μεταφέρονται σε άλλους λογαριασμούς ή γίνεται ανάληψη μετρητών ή καταθέτονται σε λογαριασμούς διαχείρισης και επενδύονται σε χρηματοοικονομικά προϊόντα. Αντί φορολογίας στις συναλλαγές με τις offshore, προτείνεται υψηλότατο τέλος σε τραπεζικές μεταφορές ποσών από και προς offshore τράπεζες.

- Εκχώρηση δια νόμου του δικαιώματος αποκάλυψης⁶⁷ του τελικού δικαιούχου μιας υπεράκτιας που παρουσιάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο στην ελληνική επικράτεια, επ' απειλή βαριάς οικονομικής ποινής σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Παρεμφερείς νομοθετικές προβλέψεις υπάρχουν ήδη στις διεθνείς χρηματαγορές.

- Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να δοθεί στις προμήθειες ιατρικού-παραϊατρικού και φαρμακευτικού υλικού δεδομένου ότι σε αυτή την περίπτωση επιβαρύνονται υπερβολικά τα ασφαλιστικά ταμεία. Εδώ θα πρέπει να ζητούνται τα παραστατικά αγοράς από τον αρχικό προμηθευτή - κατασκευαστή του υλικού σε φωτοαντίγραφα. Πρέπει να επισημανθεί ιδιαίτερα ότι διαπιστώθηκαν εξωφρενικές υπερτιμολογήσεις στην προμήθεια παρόμοιου υλικού στα νοσοκομεία.

- Πολλές καταθέσεις σε λογαριασμούς φυσικών προσώπων (τα οποία είναι ιδιοκτήτες ελληνικών επιχειρήσεων) προέρχονται από εμβάσματα από το εξωτερικό από εταιρίες - γραφεία οι οποίες είχαν υπερτιμολογήσει τις ιδίων συμφερόντων ελληνικές επιχειρήσεις μέσω τριγωνικών συναλλαγών. Γι' αυτό το λόγο πρέπει να γίνει σύνδεση συναλλαγών με το τραπεζικό σύστημα και θεωρείται χρήσιμη η διαβίβαση στις ελεγκτικές υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών των χιλιάδων φακέλων με τις ασυνήθιστες

⁶⁷ Παπανεοφύτου Α., (2012.) Ποινική ευθύνη νομικών προσώπων: Μια κατασκευή ποινικής ασυλίας του επιχειρηματία – δράστη; Νομική Βιβλιοθήκη

συναλλαγές οι οποίοι βρίσκονται στην επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (Άρθρο 7 Ν.3691/08).

- Όταν προσκομίζονται τιμολόγια για αγορά επενδυτικών αγαθών προκειμένου να τύχουν επιχορήγησης ή για να καλύψουν ήδη σχηματισθέντα αφορολόγητα αποθεματικά βάση διατάξεων επενδυτικών νόμων από εταιρίες για τις οποίες είναι δυσδιάκριτο το νομικό καθεστώς που τις διέπει να ζητούνται τα παραστατικά αγοράς από τον αρχικό προμηθευτή - κατασκευαστή του υλικού σε φωτοαντίγραφα δεδομένου ότι οι επενδυτικοί νόμοι έχουν μία διαφορετικότητα από τους φορολογικούς νόμους και απαγορεύουν ρητά την αγορά αγαθών σε αυξημένη τιμή πέρα από την επικρατούσα στην αγορά.
- Διμερείς διακρατικές συμφωνίες ανταλλαγής πληροφοριών, σε περιπτώσεις που υπάρχουν υπόνοιες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες και εγκληματικές δραστηριότητες και διακίνησης μαύρου χρήματος (μη φορολογημένου) με όσες περισσότερες χώρες είναι αυτό δυνατόν. Από τη στιγμή που είναι εκπεφρασμένη η πολιτική βούληση για την αντιμετώπιση του φαινομένου, πρέπει να εξεταστεί (πέρα από τις προτάσεις που προτείνονται και αυτές που τελικά θα υιοθετηθούν σε εθνικό επίπεδο) η λύση του προβλήματος σε επίπεδο διακρατικών συμφωνιών, στο πλαίσιο Διεθνών Οργανισμών (Ο.Ο.Σ.Α) και στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Αντικείμενα των εξωχώριων που πρέπει να τονισθούν, επίσης, είναι⁶⁸: α) Οι κάθε λογής προμήθειες (θεμιτές ή αθέμιτες), β) Τα δικαιώματα (πνευματικά, δικαιόχρησης κ.τ.λ.), γ) Οι πωλήσεις λογισμικού και γενικότερα η διακίνηση άυλων αξιών. Ίσως η ειδική φορολόγηση, υπέρ ΟΑΕΔ, εκπαίδευσης και έρευνας, των κάθε λογής δικαιωμάτων αλλά και του λογισμικού με συντελεστή 10-20% περιόριζε το πρόβλημα.

⁶⁸ <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/18495>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

5.1 Η Έννοια Των Ενδοομιλικών Συναλλαγών

Η ναυαρχίδα, των εφαρμογών των υπεράκτιων εταιριών είναι η ανάμιξή τους στο διεθνές εμπόριο και κυρίως στην εφαρμογή τεχνικών “transfer pricing”. Με αυτό τον όρο υποδηλώνεται ότι μία συναλλαγή μεταξύ δύο επιχειρήσεων διαφορετικών κρατών δεν πραγματοποιείται κατευθείαν, αλλά μέσω μιας τρίτης επιχείρησης που εδρεύει συνήθως σε μία υπεράκτια δικαιοδοσία. Οι τεχνικές αυτές⁶⁹ στοχεύουν στο να μετακινηθούν τα φορολογητέα κέρδη σε μία υπεράκτια δραστηριότητα όπου θα τύχουν χαμηλής φορολόγησης και παρεπόμενων άλλων πλεονεκτημάτων όπως η εξαγωγή κεφαλαίων, οι δυνατότητες επανατοποθέτησης στην αλλοδαπή, η κατάθεσή τους σε τραπεζικούς λογαριασμούς άγνωστους στη χώρα της ημεδαπής κ.λ.π. Έτσι, ο όρος «ενδοομιλική τιμολόγηση» ή όπως έχει επικρατήσει διεθνώς το «transfer pricing», αναφέρεται στον προσδιορισμό της αξίας των συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων.

Οι περισσότερες οικονομικές συναλλαγές αφορούν δύο μη συνδεδεμένες οντότητες, αν και μπορεί να εκτελούνται συναλλαγές μεταξύ των μονάδων σε μία επιχείρηση. Οι ενδοομιλικές συναλλαγές μπορούν να περιλαμβάνουν στοιχεία όπως η δήλωση και η καταβολή μερισμάτων, η αγορά και η πώληση περιουσιακών στοιχείων,

⁶⁹ Κυριακόπουλος Π., Γκόρτσος Χ., Στεφανίδης Θ., Παναγιωτίδης Β., (2006). Πρόληψη της Χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, Τεύχος 47 Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

καθώς και ο δανεισμός. Ανεξάρτητα από το είδος της η ύπαρξη μιας ενδοομιλικής συναλλαγής, αν δεν αφαιρεθεί από τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, θα οδηγήσει συχνά σε μια διαστρέβλωση της οικονομικής θέσης της ενοποιημένης οντότητας. Μια ενδοομιλική συναλλαγή ⁷⁰αναγνωρίζεται στα οικονομικά αρχεία και των δύο μονάδων της επιχείρησης σαν να ήταν μια συναλλαγή με μη συνδεδεμένο μέρος. Από την πλευρά της ενοποιημένης οντότητας, η συναλλαγή δεν πραγματοποιείται αρχικά διότι δεν συμμετέχουν μη συνδεδεμένα μέρη. Ως εκ τούτου, η ενδοομιλική συναλλαγή, πρέπει να ερμηνεύεται με διαφορετικό τρόπο από ότι τα συμμετέχοντα μέρη ξεχωριστά. Η διαφορά στην ερμηνεία έχει γενικά ως αποτέλεσμα την κατάργηση ορισμένων υπολοίπων λογαριασμών από τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Με την έννοια “συνδεδεμένες⁷¹” εννοούνται οι επιχειρήσεις μεταξύ των οποίων υπάρχει σχέση μητρικής – θυγατρικής καθώς και τα υποκαταστήματα ή οι κοινοπραξίες εταιριών και πιο ειδικά τα τμήματα εκείνα που συναλλάσσονται μεταξύ τους. Επιπρόσθετα, δύο επιχειρήσεις θεωρούνται συνδεδεμένες (associated companies) η μια προς την άλλη, εάν κάποια από αυτές πληροί τους όρους του άρθρου 9, υποπαράγραφοι 1.α και 1.β της Πρότυπης Φορολογικής Σύμβασης. Σύμφωνα, με αυτές τις συνθήκες δυο επιχειρήσεις είναι συνδεδεμένες όταν μια από αυτές συμμετέχει άμεσα είτε έμμεσα στη διοίκηση, τον έλεγχο ή το κεφάλαιο της άλλης ή αμφοτέρων των επιχειρήσεων (π.χ. αν αμφοτέρες οι επιχειρήσεις είναι κάτω από κοινό έλεγχο). Η έννοια της σύνδεσης αναφέρεται στην ύπαρξη ειδικής σχέσης ανάμεσα σε επιχειρήσεις με αυτοτελή νομική υπόσταση και επιτρέπει την άσκηση κυρίαρχης επιρροής. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στην αξία που μια επιχείρηση χρεώνει για ένα προϊόν, μια υπηρεσία, τη χρήση άυλων περιουσιακών της στοιχείων, σε μια συνδεδεμένη με αυτήν εταιρία, είτε πρόκειται για υποκατάστημα, για τη θυγατρική της ή μια κοινοπραξία. Παράλληλα, η ενδοομιλική τιμολόγηση μπορεί να αφορά χρηματοδοτική μίσθωση ⁷²(leasing), δικαιώματα που έχουν

⁷⁰ Göx, R. F. (2000). Strategic transfer pricing, absorption costing, and observability. *Management Accounting Research*, 11(3), 327-348.

⁷¹ Τσιρίκος Μ., Ζαφειρόπουλος Π., (2004), Ρύθμιση θεμάτων transfer pricing στο Ελληνικό και Διεθνές Φορολογικό Δίκαιο – Νομοθετικές προσεγγίσεις και πρακτικές εφαρμογές, ΕΕ

⁷² Horngren, C. T., Bhimani, A., Srikant M., Datar, Foster, G., & Horngren, C. T. (2002). *Management and cost accounting*. Harlow: Financial Times/Prentice Hall.

να κάνουν με πνευματική ιδιοκτησία, δικαιώματα που αφορούν τη χρήση των εμπορικών σημάτων (royalties) καθώς και πληρωμές τόκων και αμοιβών, δαπάνες, τυχόν συμβουλευτικές υπηρεσίες και εν γένει ότι μπορεί μια επιχείρηση να διαπραγματευτεί ως αντικείμενο αγοραπωλησίας. Συνήθως, οι πολυεθνικές εταιρίες προσδιορίζουν την τιμή των ενδοομιλικών συναλλαγών ⁷³τους βάση του κόστους παραγωγής ή βάση της τιμής που επικρατεί στην αγορά. Μάλιστα, μετά από έρευνες ⁷⁴διαπιστώθηκε ότι περίπου τα δύο τρίτα των τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών βασίζονται στο κόστος παραγωγής.

Ο όρος ενδοομιλική τιμολόγηση είναι μια έννοια που άρχισε να απασχολεί ιδιαίτερος την Ελλάδα από το 2008. Αν και διατάξεις για τις ενδοομιλικές συναλλαγές, έχουν υπάρξει στην ελληνική φορολογική νομοθεσία ήδη από το 1958. Σύμφωνα με το Ν. 3728/2008 (ΦΕΚ Α' 258/18.12.2008) που τέθηκε σε εφαρμογή και με τις διατάξεις του άρθρου 26 αυτού, οι υπόχρεες εταιρίες - που θεωρούνται συνδεδεμένες - αναφέρουν και τεκμηριώνουν τις τιμές σε όλες τις ενδοομιλικές συναλλαγές τους, με την κατάρτιση πλήρους και τυποποιημένης μελέτης (φακέλου) τεκμηρίωσης τιμών, ώστε να αποφεύγονται τυχόν πρακτικές υπερτιμολογήσεων – υποτιμολογήσεων. Οι συναλλαγές μεταξύ των εταιριών μπορεί να περιλαμβάνουν ⁷⁵το εμπόριο των προμηθειών ή εργασίας μεταξύ τους σε αγαθά ή και υπηρεσίες που παρέχονται και ενδιαφέρει το κατά πόσο διαφέρουν από εκείνες που θα είχαν χρεωθεί εάν οι επιχειρήσεις ήταν ανεξάρτητες οντότητες.

⁷³ Atkinson, A. A. (2012). Management Accounting: Information for Decision Making and Strategy Execution-6/E.

⁷⁴ Tang, R. Y. (1993). Transfer pricing in the 1990s: tax and management perspectives. Praeger Pub Text

⁷⁵ Τσουρουφλής Α., (2010), Η Ενδοομιλική Τιμολόγηση, Νομική Βιβλιοθήκη.

5.2 Οι Ενδοομιλικές Συναλλαγές Ως Μέσο Μεταφοράς Αφορολόγητων Κεφαλαίων

Υπάρχουν ήδη δύο νομοθετήματα τα οποία ρυθμίζουν το πλαίσιο τεκμηρίωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών. Πέρα από το ζήτημα της επικάλυψης, το οποίο πραγματικά υφίσταται και το οποίο θα πρέπει να ξεκαθαριστεί, καθώς το νομοθέτημα του (τέως) Υπουργείου Ανάπτυξης ⁷⁶επιβάλλει υποχρέωση τεκμηρίωσης από τη χρήση 2008 και εξής, ενώ του Υπουργείου Οικονομικών από τη χρήση 2010 και εξής (με αποτέλεσμα από τη χρήση 2010 να υπάρχει η ίδια υποχρέωση για τον ίδιο λόγο για δύο διαφορετικούς φορείς με ελαφρά διαφοροποιημένες επιμέρους υποχρεώσεις), η ουσία είναι η εκπαίδευση των ελεγχόντων. Συμπερασματικά, υπάρχουν δύο νόμοι για τις ενδοομιλικές συναλλαγές Ν.3728/2008 του Υπ. Ανάπτυξης και ο πιο πρόσφατος Ν.3775/2009 του Υπουργείου Οικονομικών.

5.2.1 Στόχοι Ενδοομιλικών Συναλλαγών

Οι στόχοι της ενδοομιλικής τιμολόγησης συνοψίζονται στα παρακάτω:

1. Διαχείριση της φορολογητέας ύλης
2. Προσαρμογή στα εθνικά φορολογικά πλαίσια
3. Ανταγωνιστικότητα
4. Διαχείριση των δασμών του εμπορίου

⁷⁶ <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/18495>

5. Αποτίμηση απόδοσης
6. Προώθηση της επίτευξης των στόχων
7. Αντιμετώπιση των περιορισμών στη διαχείριση ρευστότητας.
8. Ελαχιστοποίηση ρίσκου πληθωρισμού
9. Διαχείριση συναλλαγματικών ισοτιμιών
10. Ορθή απεικόνιση πραγματικού κόστους και εισοδήματος.

Συναντάται μια άλλη προσέγγιση σύμφωνα με την οποία υποστηρίζεται ότι, η ενδοομιλική τιμολόγηση δεν αποτελεί κυρίως εργαλείο λογιστικής διαχείρισης αλλά αποτελεί «εργαλείο συμπεριφοράς» προκειμένου οι μάνατζερ να λαμβάνουν σωστές αποφάσεις. Πιο συγκεντρωτικά οι στρατηγικοί στόχοι (Strategic Objectives) του transfer pricing χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες⁷⁷:

- α) σε φορολογικούς σκοπούς (Taxation-related Objectives)
- β) σε εσωτερικούς σκοπούς σχετιζόμενους με τη διοίκηση της επιχείρησης (Internal or Management-oriented Objectives)
- γ) σε διεθνείς ή λειτουργικούς σκοπούς (International or Operational Objectives)

Αναλυτικότερα:

α) Πολλές έρευνες έχουν αποδείξει ότι η ελαχιστοποίηση των φορολογητέων κερδών αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές παραμέτρους τόσο στην ενδοομιλική τιμολόγηση όσο και στη διαδικασία της λήψης αποφάσεων των επιχειρήσεων. Τα οικονομικής φύσεως πλεονεκτήματα-κίνητρα γίνονται άμεσα αντιληπτά σε περίπτωση που τα κέρδη μεταφέρονται από χώρες με μεγάλους φορολογικούς συντελεστές σε αντίστοιχες με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές. Βέβαια, οι ενδοομιλικές συναλλαγές έχουν επίδραση και στο ποσό των δασμών που πληρώνει μια θυγατρική κατά την εισαγωγή των προϊόντων. Δεδομένου ότι μια χώρα μπορεί να έχει υψηλούς δασμούς, η υψηλή

⁷⁷ Cravens, K. S. (1997). Examining the role of transfer pricing as a strategy for multinational firms. *International Business Review*, 6(2), 127-145.

τιμολόγηση θα αυξήσει, κατά συνέπεια και τους επιβληθέντες δασμούς. Όμως, η υψηλή τιμολόγηση της μητρικής προς τη θυγατρική έχει θετικά αποτελέσματα για τη θυγατρική, οπότε σε αυτή την περίπτωση οι επιχειρήσεις δίνουν περισσότερο βάρος στους φόρους εισοδήματος παρά στο ύψος των δασμών. Η ενδοομιλική τιμολόγηση, πέραν της εμπορικής χρησιμότητας μεταξύ των συναλλασσόμενων μερών, χρησιμοποιείται και για την ελαχιστοποίηση κάθε είδους χρηματοοικονομικών προβλημάτων αλλά και για να βελτιώνει, όπου είναι δυνατόν, τη χρηματοοικονομική θέση των ομίλων. Σε κάποιες αναπτυγμένες χώρες με ισχυρούς ελεγκτικούς μηχανισμούς δεν επιτρέπεται η διαφυγή των κερδών από τη χώρα πάνω από ένα όριο. Μια μέθοδος αποφυγής αυτού του περιορισμού είναι η επιβολή υψηλών τιμών στις εισαγωγές αγαθών. Επομένως, ελέγχεται το ύψος των τιμών των εισαγωγών-εξαγωγών. Ένας άλλος γνωστός περιορισμός, για παράδειγμα, είναι ότι απαγορεύουν τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης σε άλλη χώρα πλην της μητρικής. Λόγω αυτού του περιορισμού ένας τρόπος να ξεπεραστεί το πρόβλημα είναι η επιβολή υψηλού transfer price κατά τη χώρα όπου ισχύουν αυτές οι απαγορεύσεις.

β) Ως εσωτερικοί σκοποί σχετιζόμενοι με τη διοίκηση της επιχείρησης χαρακτηρίζονται: η δίκαιη αξιολόγηση της απόδοσης, η υποκίνηση των στελεχών της επιχείρησης και η συμφωνία στον καθορισμό των επιδιωκόμενων στόχων. Οι ενδοομιλικές συναλλαγές χρησιμοποιούνται και ως ένα μέσο, για την αξιολόγηση της απόδοσης των διοικητικών στελεχών της επιχείρησης. Με αυτόν τον τρόπο, τα στελέχη έχουν ως κίνητρο την ορθή χρήση των μεθόδων αυτών προκειμένου να επιτύχουν τους προκαθορισμένους στόχους, από τους οποίους εξαρτάται η αξιολόγηση τους και, κατά συνέπεια, την αύξηση της κερδοφορίας της επιχείρησης. Επιπλέον, μέσω της στρατηγικής των μεθόδων αυτών, οι επιχειρήσεις δίνουν κίνητρα στα στελέχη να προμηθεύονται τα αγαθά ή τις πρώτες ύλες που χρειάζονται για την παραγωγή αγαθών από τις συσχετιζόμενες ή θυγατρικές επιχειρήσεις, έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι στόχοι σε επίπεδο ομίλου παρά σε επίπεδο θυγατρικής. Ο στόχος αυτός γίνεται εφικτός με τον προσδιορισμό της τιμής κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα άτομα, που είναι επιφορτισμένα με τις προμήθειες των επιχειρήσεων, να μην υφίσταται απώλειες σε σχέση με τους προσωπικούς τους στόχους.

γ) Οι διεθνείς ή αλλιώς λειτουργικοί σκοποί σχετίζονται με τη διατήρηση της ανταγωνιστικής θέσης της εταιρίας στην αγορά, την ελαχιστοποίηση του κινδύνου του πληθωρισμού, τη διαχείριση του συναλλαγματικού κινδύνου και την παράκαμψη των

περιορισμών μεταφοράς κεφαλαίων. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται, ίσως, ο πιο σημαντικός σκοπός των πολυεθνικών εταιριών, η δημιουργία και η διατήρηση ανταγωνιστικής θέσης τόσο σε επίπεδο εθνικό όσο και σε διεθνές. Αυτός αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της πολυεθνικής εταιρίας. Ο σκοπός αυτός μπορεί να επιτευχθεί είτε με μια στρατηγική διαφοροποίησης, είτε με την κατασκευή του προϊόντος σε πιο χαμηλή τιμή σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές. Επιπρόσθετα, η πρακτική του transfer pricing αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, αφού μέσω αυτής επιτυγχάνουν τους αντικειμενικούς σκοπούς τους καθώς και την επιχειρηματική στρατηγική τους. Ανάλογα με τη χρήση του διαφοροποιείται και η επιρροή στην απόδοση των εταιριών. Η στρατηγική της πολυεθνικής επιχείρησης είναι αυτή που καθορίζει την πολιτική του διεθνούς transfer pricing καθώς και το εξωτερικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα όπως η δυναμική της αγοράς και η φορολογική νομοθεσία, κι αυτό επιφέρει ως αποτέλεσμα τον επαναπροσδιορισμό της στρατηγικής αυτής.

5.3 Νομοθετικό Πλαίσιο

Οι ενδοομιλικές συναλλαγές αποτελούν αντικείμενο νομοθετικής ρύθμισης σε πολλές χώρες ήδη από το 1930. Σε διεθνές επίπεδο, η Επιτροπή Δημοσιονομικών Υποθέσεων του ΟΟΣΑ σε συνεργασία με τις ΗΠΑ εξέδωσαν την πρώτη έκθεση σχετικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές το 1979. Οι διατάξεις⁷⁸ του τομέα 482 (Section 482) από την Υπηρεσία Εσωτερικού Εισοδήματος των ΗΠΑ (Internal Revenue Service), με τις Κατευθυντήριες Οδηγίες του ΟΟΣΑ, αποτελούν σήμερα το νομοθετικό πλαίσιο εφαρμογής για την τιμολόγηση των ενδοομιλικών συναλλαγών. Έκτοτε, πολλές χώρες έχουν ενσωματώσει στο εσωτερικό νομοθετικό τους πλαίσιο τις Οδηγίες του ΟΟΣΑ κι έτσι οι νόμοι και οι διατάξεις τους στο ζήτημα των ενδοομιλικών συναλλαγών στηρίζονται κυρίως στην «αρχή των ίσων αποστάσεων (arm's length principle)».

⁷⁸ http://epixeirisi.gr/actions/lemma/?item_id=4762611

5.3.1 Η Αρχή Των Ίσων Αποστάσεων

Οι κανόνες ενδοομιλικής τιμολόγησης τόσο του διεθνούς όσο και του εθνικού δικαίου εφαρμόζονται σε όλες ανεξαιρέτως τις κατηγορίες ενδοομιλικών συναλλαγών, συμπεριλαμβανομένων και των χρηματοοικονομικών συναλλαγών κάθε είδους, από ενδοομιλικές δανειοδοτήσεις μέχρι εξειδικευμένες και πολύπλοκες χρηματοοικονομικές συναλλαγές (παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, εγγυητικές επιστολές, προμήθειες διαμεσολάβησης κ.λ.π). Υπό την έννοια αυτή, οι κανόνες τεκμηρίωσης ενδοομιλικών συναλλαγών αφορούν τόσο τους μεγάλους τραπεζικούς ομίλους, τις ασφαλιστικές εταιρίες και εν γένει τις εταιρίες που δραστηριοποιούνται στον χρηματοοικονομικό τομέα, ως προς την κύρια επιχειρηματική τους δραστηριότητα, όσο και οποιαδήποτε επιχείρηση, μέλος πολυεθνικού ομίλου, δεδομένου ότι στο πλαίσιο κάθε ομίλου πλέον υφίστανται συναλλαγές χρηματοοικονομικής φύσης. Για το λόγο αυτό, η έννοια της αρχής των ίσων αποστάσεων βρίσκει εφαρμογή και στις ιδιάζουσες αυτές περιπτώσεις ενδοομιλικών συναλλαγών, η ιδιαίτερη φύση των οποίων καθιστά πολλές φορές δυσχερή την τεκμηρίωση του «arm's length» χαρακτήρα τους, δηλαδή της διεξαγωγής τους με όρους ανοικτής αγοράς. Βασική ιδιαιτερότητα ως προς την τεκμηρίωση των συγκεκριμένων ενδοομιλικών συναλλαγών αποτελεί το γεγονός ότι καταλαμβάνονται από συγκεκριμένο ρυθμιστικό και κανονιστικό πλαίσιο, ενώ δεν πρέπει να αγνοηθεί ο παράγοντας ότι στις περισσότερες, αν όχι σε όλες τις περιπτώσεις, για τις εν λόγω συναλλαγές οι αντίστοιχες επιχειρήσεις υπόκεινται σε αυστηρούς κανόνες κανονιστικής συμμόρφωσης από τους αρμόδιους εποπτικούς φορείς (π.χ. Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς).

Η «αρχή των ίσων αποστάσεων»⁷⁹ αποτελεί το διεθνές πρότυπο τιμολογιακής πολιτικής, το οποίο θα πρέπει να ακολουθούν τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ για την τεκμηρίωση των τιμών χρέωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών. Ορίζεται στο άρθρο 9 του Μοντέλου Συμβάσεων Αποφυγής Διπλής Φορολογίας σύμφωνα με το οποίο «(όταν) οι όροι που δημιουργούνται ή επιβάλλονται μεταξύ δύο συνδεδεμένων επιχειρήσεων στα

⁷⁹ Eden, L. (2001). Taxes, transfer pricing, and the multinational enterprise. The Oxford Handbook in International Business, Oxford University Press: Oxford, 591-619.

πλαίσια των εμπορικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων τους διαφέρουν από όσους πραγματοποιούνται από ανεξάρτητες επιχειρήσεις, τότε οποιαδήποτε κέρδη δεν εμφανίζονται λόγω αυτών των όρων, θα μπορούν να συμπεριληφθούν στα κέρδη της συγκεκριμένης εταιρίας και να φορολογηθούν αντίστοιχα». Επομένως, οι συνθήκες, η τιμολόγηση και οι όροι των συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων μερών θα πρέπει να είναι συγκρίσιμοι με ό,τι θα συμφωνούνταν μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων για τις ίδιες συναλλαγές.

Παράλληλα, ο ΟΟΣΑ και το Υπουργείο Οικονομικών των Η.Π.Α. συμφωνούν πως, η τιμή μιας ενδοομιλικής συναλλαγής είναι αποδεκτή εφόσον αντιστοιχεί στην τιμή που θα είχαν συμφωνήσει ανεξάρτητες μεταξύ τους επιχειρήσεις ⁸⁰(εξωτερική σύγκριση) ή εφόσον αντιστοιχεί στην τιμή που θα είχαν συμφωνήσει μια εταιρία του ομίλου στις συναλλαγές της με μια ανεξάρτητη επιχείρηση (εσωτερική σύγκριση). Για τον προσδιορισμό των τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών και την τήρηση της αρχής των ίσων αποστάσεων απαραίτητη προϋπόθεση είναι η δυνατότητα συγκρισιμότητας των συναλλαγών αυτών. Αυτό σημαίνει ότι τα οικονομικά χαρακτηριστικά των συναλλαγών δεν θα πρέπει να παρουσιάζουν διαφορές οι οποίες μπορεί να επηρεάζουν τα αποτελέσματα, ή αν τα επηρεάζουν μπορεί να αντισταθμιστούν με τις κατάλληλες προσαρμογές. Τα οικονομικά χαρακτηριστικά ⁸¹των συναλλαγών είναι τα χαρακτηριστικά των ενσώματων ή άυλων περιουσιακών στοιχείων, καθώς και των υπηρεσιών, οι λειτουργίες που επιτελεί καθένα από τα συμβαλλόμενα μέρη (λαμβάνοντας υπόψη τα πάγια που χρησιμοποιούν και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν), οι συμβατικοί όροι των συναλλαγών, οι οικονομικές συνθήκες της αγοράς στην οποία πραγματοποιούνται οι συναλλαγές και η επιχειρηματική στρατηγική που ακολουθεί η επιχείρηση.

⁸⁰ OECD, Review Of Comparability And Of Profit Methods, Chapter 1, D.1 Comparability analysis

⁸¹ OECD, Review Of Comparability And Of Profit Methods, Chapter 1, D.1.2 Factors determining comparability.

5.4 Τρόποι Ενδοομιλικής Τιμολόγησης-Μέθοδοι Προσδιορισμού Της Τιμής Των Ενδοομιλικών Συναλλαγών

Ο ΟΟΣΑ, στην προσπάθεια να αντιμετωπίσει το πρόβλημα και να αποφευχθεί η διπλή φορολόγηση, έχει ορίσει συγκεκριμένες αποδεκτές μεθόδους υπολογισμού των ενδοομιλικών τιμών. Συγκεκριμένα προτείνει τρεις παραδοσιακές μεθόδους⁸², τις οποίες συστήνει να ακολουθούν οι επιχειρήσεις, ενώ αναφέρει και δύο εναλλακτικές, οι οποίες θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο ως τελευταία λύση, όταν τα δεδομένα δεν είναι επαρκή ή δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν με αξιόπιστο τρόπο από τις παραδοσιακές μεθόδους. Ωστόσο, οι κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ δεν επισημαίνουν κάποιον κανόνα για την επιλογή της καλύτερης μεθόδου, καθώς η υπόχρεη, να καταβάλει φόρο, επιχείρηση χρειάζεται απλά να δείξει ότι χρησιμοποιεί μια συγκεκριμένη μέθοδο που οδηγεί σε ένα ορθολογικό αποτέλεσμα, και όχι να εξηγήσει γιατί δεν έκανε χρήση των άλλων μεθόδων. Παρακάτω παρουσιάζονται οι αποδεκτές μέθοδοι από τον ΟΟΣΑ:

5.4.1 Παραδοσιακές Μέθοδοι

5.4.1.1 Μέθοδος της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής (Comparable Uncontrolled Price Method)

Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, συγκρίνονται οι τιμές των συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων (ελεγχόμενες συναλλαγές) με τις τιμές που εφαρμόζονται σε συγκρίσιμες συναλλαγές μεταξύ ανεξαρτήτων επιχειρήσεων (μη ελεγχόμενες συναλλαγές). Η συγκρισιμότητα μεταξύ ελεγχόμενων και μη ελεγχόμενων συναλλαγών είναι εφικτή όταν δεν υπάρχουν διαφορές στις συναλλαγές αυτές ή όταν υπάρχουν κάποιες

⁸² OECD (2001), (2009) και International Tax Institute

διαφορές οι οποίες δεν προκαλούν υλική επίδραση ή όταν μπορούν να γίνουν εύλογες τροποποιήσεις. Ένα παράδειγμα ⁸³ θα κάνει τη διαδικασία πιο κατανοητή. Έστω ότι η εταιρία Α έχει έδρα τη Γερμανία και πουλάει εξαρτήματα στη θυγατρική της, που είναι εγκατεστημένη στην Τουρκία. Μια εξωτερικά συγκρίσιμη συναλλαγή (external comparable transaction) θα μπορούσε να είναι η πώληση των εξαρτημάτων από μια ανεξάρτητη εταιρία Β, με έδρα τη Γερμανία, σε μια ανεξάρτητη εταιρία Γ, με έδρα την Τουρκία. Μια εσωτερικά συγκρίσιμη συναλλαγή (internal comparable transaction) θα μπορούσε να είναι η πώληση εξαρτημάτων από την εταιρία Α στην ανεξάρτητη εταιρία Γ ή η πώληση εξαρτημάτων από την εταιρία Β στη θυγατρική της εταιρίας Α. Ο όρος της εσωτερικής σύγκρισης ουσιαστικά αναφέρεται στην συμμετοχή της υπό εξέταση εταιρίας στη μη ελεγχόμενη συναλλαγή. Η συγκεκριμένη μέθοδος, αν και είναι αρκετά διαδεδομένη, παρουσιάζει δυσκολίες στην εφαρμογή, καθώς είναι δύσκολο να βρεθεί μια συναλλαγή η οποία να είναι αντιπροσωπευτικά συγκρίσιμη. Μια μικρή αλλαγή, για παράδειγμα, στους όρους εμπορίου μπορεί να έχει σημαντική επίδραση στις τιμές, καθιστώντας δύσκολη τη σύγκριση. Έτσι, στις περιπτώσεις όπου η εφαρμογή της μεθόδου είναι αδύνατη ή ατελέσφορη, είναι προτιμότερο να χρησιμοποιηθεί κάποια εκ των δυο μεθόδων που ακολουθούν.

5.4.1.2 Μέθοδος Της Τιμής Μεταπώλησης (Resale Price Method)

Η μέθοδος αυτή μειώνει την τιμή μεταπώλησης αγαθού ή υπηρεσίας προς τρίτους, που αποκτήθηκε προγενέστερα από συνδεδεμένη εταιρία κατά το περιθώριο κέρδους μεταπώλησης. Η αξία που προκύπτει θεωρείται ότι είναι η συμβατή, με την αρχή των ίσων αποστάσεων, τιμή της προηγούμενης ενδοομιλικής συναλλαγής. Για τον προσδιορισμό ⁸⁴ του περιθωρίου κέρδους μεταπώλησης λαμβάνονται υπ' όψιν τα άμεσα και έμμεσα έξοδα της εταιρίας που συνδέονται αυστηρά με τη συγκεκριμένη συναλλαγή καθώς και το

⁸³ OECD, Review Of Comparability And Of Profit Methods, Chapter 2, Part III, B. Transactional net margin method

⁸⁴ www.transferpricing.gr : Μέθοδοι Τεκμηρίωσης με βάση τις Οδηγίες του ΟΟΣΑ – Μη Παραδοσιακές Μέθοδοι.

ποσοστό κέρδους που προσιδιάζει στο είδος της συναλλαγής. Επίσης, λαμβάνονται υπ' όψιν και άλλοι παράγοντες, όπως το χρονικό διάστημα που παρήλθε μεταξύ της αρχικής αγοράς και της μεταπώλησης, η φυσιολογική φθορά των αγαθών και το αποκλειστικό δικαίωμα της μεταπωλήτριας επιχείρησης να πουλά συγκεκριμένα αγαθά ή να εκμεταλλεύεται συγκεκριμένα δικαιώματα. Η τιμή μεταπώλησης μειώνεται με ένα κατάλληλο μικτό περιθώριο κέρδους, το οποίο αντιπροσωπεύει το ποσό με το οποίο ο μεταπωλητής θα επιζητούσε να καλύψει τις δαπάνες του και άλλα λειτουργικά έξοδά του και το κέρδος που θα επιθυμούσε να αποκομίσει. Για παράδειγμα, αν μια εταιρία κατασκευάζει κεριά στη Γαλλία και τα προμηθεύει σε ένα συνδεδεμένο διανομέα Α στην Ισπανία, για να καθορίσει την ενδοομική τιμή της θα πρέπει να αφαιρέσει από την τιμή μεταπώλησης ένα ποσοστό μικτού περιθωρίου κέρδους. Για να βρει η επιχείρηση ποιο είναι το κατάλληλο ποσοστό κέρδους για τον εν λόγω υπολογισμό, πρέπει να λάβει υπ' όψιν το μικτό ποσοστό κέρδους που αποκτά ένας άλλος μη συνδεδεμένος Ισπανός διανομέας κεριών Β (εξωτερική σύγκριση) ή το μικτό ποσοστό κέρδους που αποκτά ο διανομέας Α από συγκρίσιμες συναλλαγές με ανεξάρτητες επιχειρήσεις. Για να είναι η σύγκριση ορθολογική πρέπει να αφορά όμοιες δραστηριότητες που φέρουν αντίστοιχους κινδύνους. Ουσιαστικά, η μέθοδος⁸⁵ αυτή χρησιμοποιείται για να καθορίζει την κερδοφορία του διανομέα-μεταπωλητή με τον ίδιο τρόπο που η μέθοδος του κόστους συν κέρδους, που ακολουθεί, χρησιμοποιείται για να καθορίζει την κερδοφορία του κατασκευαστή.

5.4.1.3 Μέθοδος Του Κόστους Συν Κέρδους (Cost Plus Method)

Εδώ προσδιορίζεται η τιμή πώλησης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών προς συνδεδεμένη εταιρία ως το άθροισμα του κόστους απόκτησης ή παραγωγής του αγαθού ή της υπηρεσίας πλέον του κατάλληλου περιθωρίου κέρδους, όπως θα ίσχυε σε συνθήκες αγοράς. Για την εφαρμογή της μεθόδου απαιτείται ο διαχωρισμός των εξόδων σε άμεσα, έμμεσα και λειτουργικά. Στη συγκεκριμένη μέθοδο συνυπολογίζονται μόνο τα άμεσα και έμμεσα έξοδα (Στη μέθοδο του καθαρού κέρδους συναλλαγής - Transactional Net Margin Method

⁸⁵ Feinschreiber, R. (2004). Transfer pricing methods: An applications guide. John Wiley & Sons.

λαμβάνονται υπ' όψιν και οι τρεις κατηγορίες εξόδων - άμεσα, έμμεσα, λειτουργικά - ώστε να υπολογιστεί το καθαρό περιθώριο κέρδους). Η ενδοομιλική τιμή προκύπτει αν στα έξοδα αυτά προστεθεί ένα μικτό περιθώριο κέρδους (mark-up) του κατασκευαστή. Για να είναι αυτό το περιθώριο κέρδους σύμφωνο με την αρχή των ίσων αποστάσεων θα πρέπει να είναι ανάλογο του περιθωρίου κέρδους που χρησιμοποιούν μη συνδεδεμένες επιχειρήσεις που παράγουν το ίδιο προϊόν. Για την κατάταξη των εξόδων στην κατάλληλη κατηγορία λαμβάνονται υπόψιν οι βασικές λογιστικές αρχές που είναι γενικά αποδεκτές για τον συγκεκριμένο κλάδο, στη χώρα που παράγεται το προϊόν. Ο διαχωρισμός του κόστους πρέπει να είναι ακριβής και να διέπεται από συνέπεια και ομοιομορφία, διαφορετικά, τα αποτελέσματα που προκύπτουν μπορεί να είναι παραπλανητικά. Αν, για παράδειγμα, ένα συγκεκριμένο έξοδο θεωρείται από την υπό μελέτη επιχείρηση ως λειτουργικό, ενώ από μια άλλη συγκρινόμενη επιχείρηση ως άμεσο, τότε η σύγκριση δεν είναι εφικτή και πρέπει να γίνουν κατάλληλες τροποποιήσεις. Η σύγκριση γίνεται ως εξής: έστω μια επιχείρηση Α, η οποία κατασκευάζει υποδήματα στη Βουλγαρία. Για να υπολογίσει την ενδοομιλική τιμή στην οποία θα πουλήσει στις συνδεδεμένες της επιχειρήσεις, πρέπει να προσθέσει τα άμεσα και έμμεσα έξοδα που πραγματοποίησε και ένα μικτό περιθώριο κέρδους, ανάλογο με αυτό που εφαρμόζει μια άλλη ανεξάρτητη επιχείρηση Β κατασκευής υποδημάτων στη Βουλγαρία (εξωτερική σύγκριση). Επίσης, μπορεί να γίνει σύγκριση με το ποσοστό μικτού περιθωρίου κέρδους που εφαρμόζει η ίδια η επιχείρηση Α όταν συναλλάσσεται με ανεξάρτητες επιχειρήσεις (εσωτερική σύγκριση).

5.4.2 Εναλλακτικές Μέθοδοι

Οι εναλλακτικές μέθοδοι δε θα πρέπει να αποτελούν πρώτη προτεραιότητα για την επιχείρηση, καθώς συνιστάται να επιστρατεύονται μόνο όταν οι παραδοσιακές δεν μπορούν να εφαρμοστούν.

5.4.2.1 Μέθοδος του επιμερισμού κέρδους (Profit Split Method)

Όταν οι συναλλαγές είναι αλληλένδετες μεταξύ τους είναι πολύ πιθανόν να μην είναι δυνατή η αποτίμηση τους σε ατομική βάση. Σε αυτή την περίπτωση, η μέθοδος προσπαθεί να απαλείψει την επίδραση των ειδικών συνθηκών που υπάρχουν ή επιβάλλονται σε ελεγχόμενες συναλλαγές, προσδιορίζοντας την κατανομή των κερδών ή των ζημιών με τον τρόπο που θα είχαν κάνει μη συνδεδεμένες επιχειρήσεις από την εμπλοκή τους σε αντίστοιχες συναλλαγές. Η συγκεκριμένη μέθοδος εφαρμόζεται σε όλα τα εμπλεκόμενα, στην ελεγχόμενη συναλλαγή, μέρη. Το πρώτο βήμα είναι να υπολογιστεί το συνολικό κέρδος που αποκτάται από μια ελεγχόμενη συναλλαγή (μόνο το κέρδος που αποκτάται από τη συγκεκριμένη συναλλαγή και όχι τα συνολικά κέρδη του ομίλου). Στη συνέχεια, γίνεται ο επιμερισμός του κέρδους στα μέρη που συμμετείχαν, βάση της συνεισφοράς τους, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις λειτουργίες που επιτελέστηκαν, τα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν και τους κινδύνους που αναλήφθηκαν.

Για να αποφασιστεί η μέθοδος επιμερισμού⁸⁶ πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε σε μια συγκρίσιμη μη ελεγχόμενη συναλλαγή. Ο επιμερισμός των κερδών μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε με ανάλυση συνεισφοράς (contribution analysis) είτε με ανάλυση καταλοίπων (residual analysis). Για να είναι σύμφωνος με την αρχή των ίσων αποστάσεων πρέπει ληφθεί υπ' όψιν πως θα ενεργούσαν ανεξάρτητα μέρη κάτω από παρόμοιες συνθήκες. Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται συχνά για την αποτίμηση άυλων περιουσιακών στοιχείων. Τα στοιχεία αυτά συνήθως είναι μοναδικά και η συγκρισιμότητα με συναλλαγές ανεξάρτητων επιχειρήσεων είναι σχεδόν αδύνατη. Επίσης, ενδείκνυται όταν κάποια τμήματα μιας επιχείρησης είναι έντονα ολοκληρωμένα (highly integrated), καθιστώντας δύσκολη την αξιολόγηση των συναλλαγών τους σε ατομική βάση.

Ένα παράδειγμα θα κάνει πιο κατανοητή τη διαδικασία επιμερισμού. Έστω ότι η επιχείρηση Α με έδρα τις Η.Π.Α. έχει εφεύρει μια πατέντα κατασκευής αλεξίσφαιρων γιλέκων, τα οποία προμηθεύει στην αστυνομία. Η επιχείρηση Α έχει μια θυγατρική στην Ευρώπη, στην οποία και εκχωρεί το δικαίωμα. Ο επιμερισμός των κερδών που θα

⁸⁶ Κουτρούλης Κ., (2006) Το πρόβλημα του "transfer pricing" στη φορολόγηση των Πολυεθνικών, Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, εκδ. Σάκκουλα

προκύψουν πρέπει να γίνει συνυπολογίζοντας το κόστος του δικαιώματος και τις δαπάνες για απόκτηση σχετικών περιουσιακών στοιχείων, κάνοντας σύγκριση με τη μέση απόδοση των επενδύσεων άλλων ευρωπαϊκών επιχειρήσεων που επιτελούν παρόμοιες λειτουργίες.

5.4.2.2 Μέθοδος Του Καθαρού Κέρδους Συναλλαγής (Transactional Net Margin Method)

Η συγκεκριμένη μέθοδος εξετάζει το καθαρό περιθώριο κέρδους που πραγματοποιεί μια επιχείρηση από μια ελεγχόμενη συναλλαγή. Προϋποθέτει ότι οι ενδοομιλικές τιμές πώλησης μπορούν να προσδιορίζονται αξιόπιστα, με αναφορά στο καθαρό κέρδος που αποκτούν συγκρίσιμες μη συνδεδεμένες εταιρίες που επιτελούν τις ίδιες λειτουργίες. Η μέθοδος αυτή είναι ανάλογη με τη μέθοδο του κόστους συν κέρδους, με τη διαφορά ότι συνυπολογίζονται όχι μόνο τα άμεσα και έμμεσα έξοδα αλλά και τα λειτουργικά. Στο παράδειγμα που δόθηκε για την επιχείρηση Α, η οποία κατασκεύαζε υποδήματα στη Βουλγαρία, η ενδοομιλική τιμή προκύπτει αν η επιχείρηση προσθέσει τα άμεσα, έμμεσα και λειτουργικά της έξοδα και ένα καθαρό περιθώριο κέρδους, ανάλογο είτε με αυτό που εφαρμόζει μια άλλη ανεξάρτητη επιχείρηση Β κατασκευής υποδημάτων στη Βουλγαρία (εξωτερική σύγκριση), είτε με αυτό που εφαρμόζει η επιχείρηση Α όταν συναλλάσσεται με ανεξάρτητες επιχειρήσεις (εσωτερική σύγκριση).

5.5 Αξιοποίηση Υπεράκτιων Εταιριών Για Ενδοομιλική Τιμολόγηση στην Ελλάδα.

Δεν είναι λίγοι εκείνοι που κάνουν χρήση της λέξης offshore, χωρίς στην πραγματικότητα να αντιλαμβάνονται το ακριβές νόημά της. Στην αντίληψη του μέσου συναλλασσόμενου οι δραστηριότητες των offshore εταιριών κινούνται στο μεταίχμιο μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας. Ωστόσο, η ίδρυση και η ιδιοκτησία μιας offshore δεν αποτελεί αυτή καθαυτή παράνομη πράξη και η ανωνυμία που προσφέρει δεν είναι κατ' ανάγκη ύποπτη. Δεν είναι λίγες οι πολυεθνικές που έχουν ιδρύσει offshore εταιρίες για μια πιο αποδεκτή

φορολόγηση των κερδών τους, ενώ υπάρχει και μια κατηγορία, ξένων κυρίως επενδυτών, που για λόγους προσωπικής ασφάλειας ή προστασίας της ιδιωτικότητάς τους δεν επιθυμούν τη γνωστοποίηση των στοιχείων τους ως ιδιοκτητών ενός ακινήτου. Πρόκειται για εκείνους τους επενδυτές που αποφεύγουν την ελληνική επικράτεια δεδομένου του ιδιαίτερου χαρακτήρα της υφιστάμενης νομοθεσίας, σε σημείο που να την καθιστά εξαιρετικά αποτρεπτική για ξένες επενδύσεις offshore εταιριών σε ακίνητα. Η χρήση των εταιριών αυτών προς αποφυγή καταβολής φόρων ή απόκρυψης εισοδημάτων διακρίνεται στις ακόλουθες τέσσερις βασικές περιπτώσεις⁸⁷:

5.5.1 Εικονικές Συναλλαγές Με Offshore Εταιρίες

Τα τελευταία χρόνια ολοένα και αυξάνονται οι εισαγωγές αγαθών χαμηλού κόστους στην Ελλάδα από άλλα κράτη. Επειδή, όμως, η αξία εισαγωγής είναι ελάχιστη σε σχέση με την τελική τιμή πώλησής τους, ο δρόμος τιμολόγησής τους συνήθως διαπερνάει μέσα από κάποια offshore εταιρία εγκατεστημένη σε χώρα με χαμηλό φορολογικό συντελεστή, έτσι ώστε τελικά να επιτευχθεί η εμφάνιση μειωμένου κέρδους και χαμηλής φορολογικής δαπάνης. Για παράδειγμα, ένα ελληνικό εργοστάσιο αγοράζει πρώτες ύλες από τις Η.Π.Α. και συστήνει μια offshore η οποία λειτουργεί «ως ενδιάμεση» στην πώληση. Με τον τρόπο αυτό διογκώνει το κόστος αγοράς και μειώνει το καθαρό κέρδος στην Ελλάδα, ενώ η offshore, για το κέρδος από αυτήν την εικονική μεσολάβηση, φορολογείται με πολύ μικρό συντελεστή ή ακόμα και μηδενικό. Αυτή η περίπτωση ρυθμίζεται από τη διάταξη του άρθρου 23 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν.4172/2013), που ορίζει ότι το σύνολο των δαπανών που καταβάλλονται σε offshore δεν εκπίπτουν, εκτός εάν ο φορολογούμενος αποδείξει ότι οι δαπάνες αυτές είναι πραγματικές και συνήθεις και δεν έχουν σκοπό τη φοροαποφυγή ή τη φοροδιαφυγή, καθώς και τα άρθρα 21 και 22 του Κώδικα Φορολογίας Διαδικασίας (Ν.4174/2013) που είναι σχετικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές και την

⁸⁷ <http://www.taxlaw.gr/el/idika-themata/471-forologisi-offshore-etaireiwn>

υποχρέωση των εταιριών να τηρούν φάκελο τεκμηρίωσης και να αιτούνται την «προέγκριση της μεθοδολογίας ενδοομιλικής τιμολόγησης» από την αρμόδια φορολογική αρχή.

5.5.2 Κατοχή Και Μεταβίβαση Ακινήτων Ή Περιουσιακών Στοιχείων Μεγάλης Αξίας

Πρόκειται για ιδιαίτερος δημοφιλή μεθόδευση μέχρι την ψήφιση του Ν.3091/2002, με τον οποίο επιβλήθηκε ετήσιος φόρος 3% στην κατοχή ακινήτων μέσω offshore εταιριών. Στη συνέχεια με τον Ν.3842/2010, ο συντελεστής αυξήθηκε σε 15% και ουσιαστικά οδηγούσε σε «δήμευση του ακινήτου» μέσα σε 5-6 χρόνια, οπότε έπαψε η χρήση offshore για την κατοχή ακινήτων. Όσοι δεν κατάφεραν να συμμορφωθούν εγκαίρως ή εμφάνιζαν τις παραμικρές ανούσιες παρατυπίες στο φάκελό τους αντιμετώπισαν και εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν απίστευτα πρόστιμα αμφιβόλου συνταγματικότητας.

5.5.3 Παράνομες Συναλλαγές

Η χρήση μιας offshore παρέχει «κρησφύγετο» για τα παρανόμως αποκτηθέντα χρηματικά ποσά και ο μόνος δυνατός τρόπος για τον εντοπισμό τέτοιου είδους συναλλαγών είναι μέσω των πληροφοριών που παρέχονται από το τραπεζικό σύστημα, αλλά και με την εφαρμογή της προβλεπόμενης νομοθεσίας για την αποτροπή νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η παρανομία έγκειται πρωτίστως στην πηγή του εσόδου που μπορεί να είναι είτε από εμπόριο ναρκωτικών είτε από άλλα οικονομικά εγκλήματα.

5.5.4 Εταιρίες Ναυτιλιακών Συμφερόντων

Η ευκολία που παρέχεται για την αλλαγή σημαίας σε πλοία και μετεγκατάστασης των πλοιοκτητριών εταιριών οπουδήποτε σε παγκόσμιο επίπεδο, έχει σαν αποτέλεσμα την ευρύτατη χρήση των offshore (μια εταιρία για κάθε πλοίο). Στις περιπτώσεις αυτές, μάλιστα, καθίσταται μάταιη οποιαδήποτε προσπάθεια αύξησης της φορολόγησης διότι, δεδομένου του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών προκειμένου να προσελκύσουν όσο το δυνατόν περισσότερα ναυτιλιακά κεφάλαια, οι πλοιοκτήτες απλώς θα εγκαταλείψουν την Ελλάδα και έτσι η χώρα θα απωλέσει έσοδα που σχετίζονται άμεσα, αλλά και κυρίως έμμεσα με τη ναυτιλία. Σίγουρα τα ζητήματα τεκμηρίωσης τέτοιου είδους συναλλαγών είναι πολύ τεχνικά και απαιτούν εξειδίκευση από τους αρμόδιους ελεγκτικούς φορείς.

5.6 Τεκμηρίωση Ενδοομιλικών Συναλλαγών

Σημαντική είναι η ΠΟΛ. 1093/22.4.2015 «Διευκρινίσεις ως προς την υποχρέωση τεκμηρίωσης των τιμών ενδοομιλικών συναλλαγών των εμποροβιομηχανικών εταιριών που έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του αναγκαστικού νόμου 89/1967» για τις ενδοομιλικές συναλλαγές. Με την ΠΟΛ. αυτή γίνεται δεκτό ότι ειδικά οι εμποροβιομηχανικές ημεδαπές και αλλοδαπές εταιρίες που έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του αναγκαστικού νόμου 89/1967, όπως ισχύουν, εκπληρώνουν την υποχρέωση τεκμηρίωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών του άρθρου 21 του Ν 4174/2013 (ήτοι Φάκελο Τεκμηρίωσης και συνοδευτικό Συνοπτικό Πίνακα Πληροφοριών). Περαιτέρω, με τις ΠΟΛ. 1097/9.4.2014 και ΠΟΛ. 1144/15.05.2014 καθορίστηκε το περιεχόμενο του Φακέλου Τεκμηρίωσης και του Συνοπτικού Πίνακα Πληροφοριών, οι αποδεκτές μέθοδοι καθορισμού τιμών των συναλλαγών και οι μέθοδοι καθορισμού του αποδεκτού εύρους των τιμών ή του περιθωρίου κέρδους για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 21 του Ν 4174/2013.

Πίνακας 5:⁸⁸ Κατηγορίες & Είδη Ενδοομιλικών Συναλλαγών προς Τεκμηρίωση

1.	Πρώτες Ύλες (Raw Materials)
2.	Προϊόντα (Products)
3.	Εμπορεύματα (Merchandise)
4.	Δικαιώματα (Royalties)
5.	Σήματα (Trade Marks)
6.	Λοιπά Άυλα (Intangibles)
7.	Αμοιβές διανομής, μάρκετινγκ και διαφήμισης (Trans Market Adv Fees)
8.	Διοικητική Υποστήριξη (Administrative Support)
9.	Χρηματοοικονομικές Συναλλαγές (Financial Transactions)
10.	Μεταβίβαση Περιουσιακών Στοιχείων (Assets Transfer)
11.	Τεχνική Υποστήριξη (Technical Support)
12.	Εκμίσθωση (Leasing)
13.	Αποθήκευση (Storage)
14.	Έρευνα & Ανάπτυξη (Research and Development)
15.	Λοιπές Υπηρεσίες (Other Services)
16.	Επιδότηση – Διαγραφή χρεών (Subsidy Deletion Dept)
17.	Κατανομή δαπανών (Συμφωνίες Κατανομής Κόστους) (Cost Allocation)
18.	Λοιπά (Others)

Πηγή: <http://www.transferpricing.gr>

⁸⁸ <http://www.transferpricing.gr/uncategorized/>

5.7 Η Χρήση Των Ενδοομιλικών Συναλλαγών Για Αθέμιτους Σκοπούς

Το τέχνασμα των ενδοομιλικών συναλλαγών φτάνει παγκοσμίως σε εξωφρενικά ποσά, καθώς υπολογίζεται πως τα 2/3 των παγκόσμιων διασυνοριακών συναλλαγών διεξάγονται στο εσωτερικό μεγάλων πολυεθνικών εταιριών. Αυτό σημαίνει και άλλα βάρη για τους απλούς φορολογουμένους εξαιτίας των μεγάλων πολυεθνικών, οι μέτοχοι των οποίων κερδοσκοπούν ασύστολα και σχεδόν αφορολόγητα εις βάρος των υπολοίπων. Για παράδειγμα⁸⁹, όπως έγραψε η βρετανική εφημερίδα Guardian, το 2006 οι τρεις μεγαλύτερες εταιρίες μπανάνας στον κόσμο, οι Chiquita, η Dole και η Del Monte, ενώ μόνο στη Βρετανία είχαν τζίρο 750 εκατ. δολάρια το χρόνο, πλήρωσαν όλες μαζί φόρο 235.000 δολαρίων!

Στην πραγματικότητα, κανείς δεν έχει ακριβή στοιχεία και σε καμιά περίπτωση τα ονόματα των αληθινών κατόχων των υπεράκτιων εταιριών και λογαριασμών. Επιπλέον, υπάρχει και η δυνατότητα οι φοροφυγάδες να συστήνουν ανώνυμες εταιρίες και, μέσω αυτών, να ανοίγουν τραπεζικούς λογαριασμούς και να διακινούν τα περιουσιακά τους στοιχεία. Όσο για το αν τα χρήματα των φοροφυγάδων είναι ασφαλή μόλις μερικές δεκάδες χιλιόμετρα από τις ακτές της Κούβας του Κάστρο, την απάντηση την έδινε ήδη από τη δεκαετία του 1970 ένας ντόπιος δικηγόρος, από τον οποίο οι φοροφυγάδες Αμερικανοί ζητούσαν ρήτρες αποζημίωσης σε περίπτωση εισβολής: «Ο Κάστρο δε θα βρει καθόλου λεφτά στο χρηματοκιβώτιο. Όλο το χρήμα φυλάσσεται στη Νέα Υόρκη ή στο Λονδίνο». Στο ίδιο μήκος κύματος και ο Μάρσαλ αποκάλυπτε πως: «Ο σημαντικότερος φορολογικός παράδεισος στον κόσμο είναι ένα νησί. Το νησί αυτό ονομάζεται Μανχάταν».

Είναι αλήθεια πως κάποιες χώρες, όπως οι ΗΠΑ, και οι κυβερνήσεις τους, προσπαθούν κατά καιρούς να λάβουν κάποια αντίμετρα, όμως σε γενικές γραμμές χάνουν τη μάχη. Όταν η Ιντερπόλ αποφασίζει να κυνηγήσει ένα «μεγάλο ψάρι», εμπλέκεται

⁸⁹ <https://www.theguardian.com/business/2007/nov/06/12>

συνήθως σε δύσκολες, χρονοβόρες και δικαστικά δαπανηρές διαδικασίες, με αμφίβολο τελικό αποτέλεσμα. Ακόμη κι όταν «στριμώχνουν» τις υπεράκτιες εταιρίες με αδιάσειστα στοιχεία η διαδικασία είναι τόσο γραφειοκρατική και χρονοβόρα, που οι φοροφυγάδες βρίσκουν σχεδόν πάντα τρόπο να διαφεύγουν. Πρόκειται για ένα αδιάκοπο κυνηγητό γάτας-ποντικού που οδηγεί στην αύξηση της πολυπλοκότητας του φορολογικού συστήματος, επιτρέποντας τα υπεράκτια κέντρα να προσαρμόζονται συνεχώς και να βρίσκονται πάντα ένα βήμα μπροστά από τους φοροεισπράκτορες, με μεθόδους όπως το Revocable Trust (ανακλητή μεταβίβαση περιουσίας) κ.α. Στη Μεγάλη Βρετανία η κατάσταση είναι ακόμη χειρότερη. Το Εθνικό Ελεγκτικό Γραφείο της χώρας υπολόγισε το 2007 (δηλαδή πριν από την οικονομική κρίση και σε χρονιά άνθησης της Οικονομίας) πως το 1/3 των 700 μεγαλύτερων εταιριών της Μεγάλης Βρετανίας δεν είχε πληρώσει καθόλου φόρους, εξαιτίας κυρίως του τεχνάσματος των ενδοομιλικών συναλλαγών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο αχανής όμιλος των MME News Corporation, που συνολικά επιβαρυνόταν με συντελεστή μόνον 6%, τη στιγμή που ένας απλός εργαζόμενος φορολογούνταν με τριπλάσιο ή και πενταπλάσιο συντελεστή.

Τα πιο συνηθισμένα σύγχρονα τεχνάσματα, με τα οποία το χρήμα χάνεται από τις φορολογικές αρχές μέσω πολυδαίδαλων διαδρομών που οδηγούν σε offshore εταιρίες, είναι τα εξής⁹⁰: Πρώτον, η χρήση των λεγόμενων “shell companies”. Δεύτερον, η τεχνική “hold mail”, ώστε αυτός που φοροδιαφεύγει να αποφεύγει τα έγγραφα που μπορούν να τον «προδώσουν» στις αρχές της χώρας του. Τρίτον, η φοροαποφυγή και μέσω των “promoters”, δηλαδή φυσικών προσώπων μεταξύ της τράπεζας και των πελατών που λειτουργούν ως ενδιάμεσοι και εισπράττουν προμήθεια. Τέταρτον, μέσω της έκδοσης πιστωτικών καρτών που εκδίδονται από τράπεζες που αναλαμβάνουν να τις εξοφλούν για λογαριασμό του πελάτη. Και, πέμπτο, οι “code words” (κωδικές λέξεις) που εξασφαλίζουν την έκδοση προπληρωμένων καρτών, στις οποίες δεν αναγράφεται το όνομα του πελάτη. Κάποιες φορές η επαφή τράπεζας-πελάτη γίνεται με κωδικές λέξεις, οπότε η ανωνυμία και η εχεμύθεια είναι πλήρως εξασφαλισμένες.

⁹⁰ <http://greek-leaks.blogspot.gr/2016/10/offshore.html> Περιοδικό Nexus, άρθρο του Γ.Στάμκου

Οι δήθεν μη offshore χώρες, για να ανταγωνιστούν τις ανοικτά offshore επικράτειες, αποκτούν όλο και περισσότερο τα χαρακτηριστικά υπεράκτιων κέντρων, μετακυλώντας συνεχώς τα φορολογικά βάρη, από το κεφάλαιο και τις εταιρίες, προς τους μικρομεσαίους, τους εργαζόμενους και τους απλούς ανθρώπους. Έτσι, το πιο πλούσιο 0,1% των Αμερικανών είδε τον πραγματικό συντελεστή φορολογίας του να πέφτει, από το 60% το 1960, σε 33% το 2007. Με νομικούς και λογιστικούς ελιγμούς, χωρίς να υπολογιστεί η αξιοποίηση των offshore τους, οι Αμερικανοί ζάμπλουτοι κατάφεραν να μειώσουν τη φορολογία τους ακόμη περισσότερο. Ακόμη και ο δισεκατομμυριούχος μεγαλοεπενδυτής Γουόρεν Μπάφει έφτασε να παραδέχεται αφοπλιστικά πως επιβαρύνεται με χαμηλότερο συντελεστή ακόμη κι από τη γραμματέα του!

Σε κάθε περίπτωση, το σημερινό δίκτυο των offshore κέντρων αποτελεί τη μεγαλύτερη δύναμη μετακίνησης πλούτου και ισχύος από τους φτωχούς στους πλούσιους, που υπήρξε ποτέ. Πρόκειται για ένα παγκόσμιο «θερμοκήπιο εγκλήματος» και διαφθοράς. Συνέβαλε - δρώντας ως «καμικάζι» του χρηματοπιστωτικού συστήματος και με τις τεράστιες διασυννοριακές κινήσεις κεφαλαίων - όσο κανένας άλλος στη δημιουργία της χρηματοπιστωτικής «φούσκας» και κρίσης του 2007-2008, από την οποία η παγκόσμια οικονομία δεν έχει ακόμη συνέλθει. Και μπορεί μεν το υπεράκτιο δίκτυο να μην προκάλεσε 100% τη χρηματοπιστωτική κρίση, αλλά δημιούργησε το περιβάλλον (αρρυθμιστες και αδιαφανείς αγορές) που την κατέστησε δυνατή. Η φορολογία δεν είναι απλά κόστος που πρέπει με κάθε τρόπο να ελαχιστοποιείται, αλλά μια διανομή προς την κοινωνία. Με την αφρόκρεμα του 1% να έχει τη δυνατότητα να φοροδιαφεύγει ανερυθρίαστα, τα offshore κέντρα, που επιτρέπουν κάτι τέτοιο, υπονομεύουν σε παγκόσμια κλίμακα τη δημοκρατία, το κράτος Δικαίου, τους κανόνες, τους νόμους και την εμπιστοσύνη του κόσμου προς αυτά. Αυτή είναι η αχανής αθέατη αυτοκρατορία των offshore, που απειλεί όχι μόνον την παγκόσμια οικονομία αλλά και την ίδια την ανθρωπότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Η γνώση και η νόμιμη αξιοποίηση των φορολογικών διατάξεων που ισχύουν από χώρα σε χώρα, αλλά και η δυνατότητα που παρέχεται ώστε να αξιοποιηθούν οι φορολογικοί παράδεισοι του πλανήτη, έχουν αναχθεί πλέον σε «φορολογική βίβλο» για τις πολυεθνικές και τους πλούσιους του πλανήτη. Οι μεγάλες πολυεθνικές μεταθέτουν εισπράξεις, πωλούν προϊόντα και αλλοιώνουν τα στοιχεία τους όταν πρόκειται να έχουν φορολογικές ελαφρύνσεις. Αυτό γίνεται με απόλυτη νομιμότητα, υπό τον όρο να επιτύχουν μια αποφυγή φόρου. Μέσω ενδοομιλικών συναλλαγών, μία πολυεθνική επιχείρηση μπορεί να μεταφέρει εταιρικά έσοδα από χώρα σε χώρα επιλέγοντας το πλέον ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς. Αυτός ο ιδιότυπος «φορολογικός γύρος» του κόσμου, που βασίζεται στις ενδοομιλικές συναλλαγές αφορά τα πάντα: όχι μόνο υλικά, αλλά και άυλα αγαθά. Η πιο απλή εκδοχή είναι η εξής: Μία εταιρία που θέλει να κάνει μια εισαγωγή π.χ. σιταριού από το εξωτερικό δεν τιμολογεί απευθείας τον προμηθευτή της, αλλά αξιοποιεί τη δυνατότητα να ιδρύσει μία άλλη εταιρία, σε χώρα με χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή, η οποία αγοράζει το σιτάρι και το μεταπωλεί στον τελικό παραλήπτη. Και έτσι η εταιρία - βιτρίνα μπορεί να διαμορφώσει την τιμή, η οποία θα εξασφαλίζει για τον τελικό αποδέκτη τα επίπεδα κέρδους που επιθυμεί. Λόγω της υπερτιμολόγησης, η εταιρία εμφανίζεται να έχει μικρότερα κέρδη και επομένως πληρώνει λιγότερους φόρους σε σύγκριση με τη χώρα όπου έχει έδρα η εταιρία - βιτρίνα. Αλλά αυτή η μετακίνηση των κεφαλαίων δεν σταματά εκεί. Είναι πολύ συνηθισμένο το φαινόμενο πίσω από την εταιρία - βιτρίνα να κρύβεται μία υπεράκτια εταιρία, η οποία είναι ο τελικός αποδέκτης των κερδών όπου ουσιαστικά είναι «πεντακάθαρα» και αφορολόγητα.

6.1 Οι Περιπτώσεις Των Εταιριών Google, Starbucks και Fiat

Στο σύγχρονο κόσμο των επιχειρήσεων τα έσοδα και οι δαπάνες έχουν πολλές μορφές. Για πολλές πολυεθνικές ο πραγματικός πλούτος δεν προέρχεται από τις πωλήσεις των προϊόντων, αλλά από την αξιοποίηση των τεχνολογικών καινοτομιών και των ευρεσιτεχνιών που κατέχουν, την αξιοποίηση των εμπορικών τους σημάτων, την παροχή υπηρεσιών που σχετίζονται με την τεχνογνωσία κ.ά. Στο αρχικό παράδειγμα, τη θέση του σιταριού μπορεί να πάρει οποιαδήποτε άλλη πηγή εσόδων (άυλη ή υλική) και αυτή είναι μία απλοποιημένη εικόνα της πραγματικότητας. Μάλιστα, στις συναλλαγές αυτές, μπορεί να γίνουν δεκάδες συνδυασμοί που σχετίζονται είτε με πηγές εσόδων είτε με στοιχεία κόστους. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις όπως η Google που κατέχει τις πατέντες της στην Ιρλανδία και την Ολλανδία, αντί στις Ηνωμένες Πολιτείες, λόγω φορολογικών πλεονεκτημάτων ή την Apple και άλλες που χρησιμοποιούν offshore λογαριασμούς για να αποφύγουν τους φόρους. Η εταιρική δημιουργικότητα είναι συνεχής και εξελισσόμενη.

Το κλειδί για την κατανόηση όλου αυτού του πολύπλοκου μηχανισμού είναι οι θυγατρικές που είναι συστατικά κομμάτια μιας πολυεθνικής εταιρίας. Καθένα από αυτά τα κομμάτια θεωρούνται και αντιμετωπίζονται ως χωριστές οντότητες, για λογιστικούς σκοπούς, ακόμη και αν έχουν τον ίδιο εταιρικό γονέα. Όταν κάνουν συμφωνίες μεταξύ τους, υποτίθεται ότι τις κάνουν ως ξεχωριστές οντότητες, όταν και οι δύο προσπαθούν να πραγματοποιήσουν κέρδος. Αυτό ονομάζεται «αρχή του πλήρους ανταγωνισμού» και επιτρέπει και στις δύο να προσποιούνται ότι προσπαθούν να επιτύχουν το καλύτερο δυνατόν σε κάθε συναλλαγή. Στην πραγματικότητα η μητρική εταιρία δεν νοιάζεται κατ' ανάγκην αν μία από τις οντότητες ζημιώνεται, προκειμένου η άλλη οντότητα να δημιουργήσει κέρδος, ιδίως εάν ο «νικητής» πληρώνει φόρους με χαμηλότερο συντελεστή από όσο ο «ηττημένος». Ο συγκεκριμένος τρόπος με τον οποίο τα κέρδη από την κάθε μια

από αυτές τις οντότητες κατανέμονται σε χώρες με σκοπό τη διαχείριση των φόρων είναι ακριβώς η εφαρμογή του transfer pricing.⁹¹

Για κάθε εταιρία τα άυλα περιουσιακά στοιχεία και η πνευματική ιδιοκτησία κάνουν την πρόκληση της φορολογίας πολύ μεγαλύτερη: Η Google⁹², που αναφέρθηκε λόγω και του πρόσφατου σκανδάλου που ανιχνεύθηκε, κατανέμει τα κέρδη της ανάλογα με τα πολιτικά σύνορα, γεγονός εξαιρετικά δύσκολο και οι μεταβιβαστικές τιμολογήσεις είναι εκπληκτικά περίπλοκες. Ερευνάται η θυγατρική της στις Βερμούδες, ενώ και για τη Facebook αντίστοιχα ερευνώνται τα καταχωρημένα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στα Νησιά Κάϋμαν. Οι εκπρόσωποι των εταιριών επιμένουν ότι, οι φορολογικές πρακτικές που χρησιμοποιούν είναι νόμιμες και επισημαίνουν το μεγάλο αριθμό του προσωπικού που απασχολούν σε κράτη μέλη της ΕΕ. Προσθέτουν, επίσης, ότι με την πρόταση για την υποχρεωτική υποβολή φορολογικών εκθέσεων (reports) από χώρα σε χώρα θα επιβαρυνθεί σημαντικά το διοικητικό κόστος των επιχειρήσεων ιδίως εάν αυτές οι εκθέσεις θα δημοσιοποιούνται. Αντίθετα, είναι θετικοί ως προς την ιδέα της κοινής ενοποιημένης βάσης φορολογίας, εφόσον αυτή κάνει τους κανόνες σαφείς και ξεκάθαρους. Η Google, που αντιπροσωπεύει το 90% των διαδικτυακών αναζητήσεων στην Ευρώπη, δεν έχασε μόνο την υπόθεση του "δικαιώματος στη λήθη", αλλά αντιμετωπίζει και κατηγορίες για αθέμιτο ανταγωνισμό. Έχει ανακοινωθεί η διεξαγωγή ερευνών για «συστηματική ευνοϊκή μεταχείριση της δικής της υπηρεσίας σύγκρισης τιμών στις οικείες σελίδες με τα αποτελέσματα γενικής αναζήτησης». Σύμφωνα με την προκαταρκτική άποψη της Κομισιόν, η αμερικανική εταιρία έχει καταχραστεί τη δεσπόζουσα θέση της στις αγορές υπηρεσιών γενικής διαδικτυακής αναζήτησης με τη συστηματική ευνοϊκή μεταχείριση της υπηρεσίας της Google Shopping σε σχέση με τα αποτελέσματα γενικής αναζήτησης παραβιάζοντας τους αντιμονοπωλιακούς κανόνες της ΕΕ.

⁹¹ Μάλλιου Αν. Κ. & Σαββαΐδου Κ. Κ., (2007) Η πρακτική του καθορισμού της τιμής των συναλλαγών (transfer pricing), ως μέθοδος περιορισμού της φοροδιαφυγής ή/και της φοροαποφυγής, αναφορικά με τα άυλα αγαθά και δικαιώματα στο ελληνικό φορολογικό δίκαιο, ΔΦΝ

⁹² http://www.ethnos.gr/diethni/arthro/h_epitropos_kynigos_ton_polyethnikon-64274384/
Πανσεληνά Ε. (2015) ΕΘΝΟΣ

Για παράδειγμα⁹³, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα μπορούσαν να διεκδικήσουν νόμιμο μέρος από τα κέρδη των ροφημάτων καφέ Starbucks που πωλούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο επειδή η παγκόσμια σφραγίδα τής μάρκας χτίστηκε στη χώρα και βοηθά στην ενίσχυση των πωλήσεων στο εξωτερικό. Εκτός, αν η Starbucks αποφασίσει να μεταβιβάσει την κυριότητα του εν λόγω εμπορικού σήματος σε κάποια θυγατρική της σε τρίτη χώρα, όπως όντως έχει κάνει. Οι βρετανικές καφετέριες πληρώνουν μια οντότητα στην Ολλανδία για το δικαίωμα να χρησιμοποιούν το λογότυπο Starbucks και τα σχετικά επώνυμα προϊόντα.

Παράλληλα με τη Starbucks ερευνάται και η υπόθεση της Fiat. Το τίμημα που θα πληρώσουν οι δύο εταιρίες είναι μεγάλο: συγκεκριμένα, η ιταλική αυτοκινητοβιομηχανία και η αμερικανική αλυσίδα καφέ θα πρέπει να επιστρέψουν ένα υπέρογκο ποσό, ύψους 20 έως 30 εκατομμυρίων ευρώ έκαστη, στις αρχές της Ολλανδίας και του Λουξεμβούργου αντίστοιχα. Τα επιλεκτικά φορολογικά πλεονεκτήματα αφορούν στη θυγατρική της Fiat στο Λουξεμβούργο, Fiat Finance and Trade, και της Starbucks στην Ολλανδία, Starbucks Manufacturing. Η Κομισιόν κατηγορεί τις δύο εταιρίες ότι πραγματοποίησαν ενδοομιλικές συναλλαγές που επέτρεψαν στη Starbucks να μεταφέρει τα κέρδη σε θυγατρικές της στο εξωτερικό και στη Fiat να πληρώνει φόρους για «υποτιμημένα κέρδη». Μάλιστα, τα φορολογήσιμα κέρδη της θυγατρικής της Fiat στο Λουξεμβούργο θα ήταν -σε κανονικές συνθήκες αγοράς- 20 φορές υψηλότερα. Παρόλο που οι διάρκειες 15 μηνών έρευνες γίνονται από την Κομισιόν κατά των κρατών που χορηγούν παράνομα τα φορολογικά προνόμια, είναι οι ίδιες οι εταιρίες που σηκώνουν το οικονομικό βάρος επιστρέφοντας τα ποσά που έπρεπε να είχαν καταβάλει ως φόρο. Η πρακτική της κερδοσκοπίας μέσω της εγκατάστασης θυγατρικών σε ευρωπαϊκούς φορολογικούς παραδείσους έχει χαρακτηριστεί ως «επιθετική φοροαποφυγή».

Πρόκειται για ένα «παγκοσμιοποιημένο φορολογικό σύστημα εσόδων και δαπανών» με αποκλειστικό στόχο την πληρωμή λιγότερων φόρων. Σε αυτό το φορολογικό ταξίδι συμμετέχουν και χώρες της Ε.Ε. Για παράδειγμα η ευνοϊκή μεταχείριση στην Ολλανδία συνίσταται στο γεγονός, ότι τα έσοδα από άυλα αγαθά που σχετίζονται με τέλη

⁹³ <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/26309>

ή δικαιώματα υπόκεινται σε πολύ χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή. Με το «ολλανδικό μοντέλο» πολλές επιχειρήσεις κάνουν διπλή οικονομία: Πρώτον, πληρώνουν στο ολλανδικό Δημόσιο, μέσω των θυγατρικών τους στην Ολλανδία, πολύ λιγότερα χρήματα από όσα θα πλήρωναν π.χ. στο γερμανικό Δημόσιο για αντίστοιχα έσοδα από άυλα αγαθά, όπως άδειες χρήσεως σημάτων ή διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Και, δεύτερον, οι δαπάνες αυτές εκπίπτουν από τα φορολογητέα έσοδά τους. Επίσης, το Λουξεμβούργο διαθέτει παρόμοιο φορολογικό μοντέλο για έσοδα που σχετίζονται με άυλα αγαθά. Αλλά και οι Βρετανοί καθιέρωσαν το αποκαλούμενο patent box, το οποίο φορολογεί τα έσοδα από διπλώματα ευρεσιτεχνίας με χαμηλότερο συντελεστή.

Στη μάχη κατά των πολυεθνικών, οι οποίες εκμεταλλεύονται «παραθυράκια» στην νομοθεσία ή επιλέγουν να φορολογηθούν σε χώρες με τους χαμηλότερους συντελεστές, ο ΟΟΣΑ προτείνει να περιοριστεί η δημιουργική λογιστική⁹⁴. Ζητά, επίσης, την κατάργηση του κανόνα που επιτρέπει σε εταιρίες με μεγάλες αποθήκες σε μια χώρα να μην καταβάλλουν εκεί φόρους. Με τον τρόπο αυτό, οι πολυεθνικές διαδικτυακού εμπορίου κατάφεραν μόνο το 2013 να διοχετεύσουν στο Λουξεμβούργο έσοδα από πωλήσεις σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, ύψους 15 δισεκατομμυρίων ευρώ. Παράλληλα ο διεθνής οργανισμός προτείνει για εταιρίες Ίντερνετ που διαθέτουν «σημαίνουσα διαδικτυακή παρουσία» σε μια συγκεκριμένη χώρα, να φορολογούνται εκεί.

⁹⁴ <http://www.avgi.gr/article/10811/5383839/e-demiourgike-logistike-ton-polyethnikon#>
Τριποταμιανός Γ. (2015) Η δημιουργική λογιστική των πολυεθνικών.

6.2 Παράδειγμα Εμπορικής Εταιρίας-Τριγωνική Συναλλαγή/Τιμολόγηση

Οι μεγάλες εταιρίες καταλήγουν να αποδίδουν φόρους στα κράτη που εδρεύουν, πολύ μικρότερους από ότι στην πραγματικότητα θα όφειλαν να αποδώσουν, με τον τρόπο που αναλύεται παρακάτω. Υποτίθεται ότι η εταιρία (Α) είναι ο προμηθευτής εμπορευμάτων, πρώτων υλών ή υπηρεσιών, η εταιρία (Β) είναι ο πραγματικός παραλήπτης αυτών και η εταιρία (Γ) συμφερόντων της εταιρίας (Β), μεσολαβεί ως τυπικός παραλήπτης αυτών των εμπορευμάτων, πρώτων υλών ή υπηρεσιών. Η (Α) ως προμηθευτής πωλεί εμπόρευμα αξίας 2.000 ευρώ και η (Β), δηλαδή ο πραγματικός παραλήπτης του εμπορεύματος, μεταπωλεί αυτό το εμπόρευμα στον τελικό πελάτη με τιμή 3.000 ευρώ. Η (Β) οφείλει φόρο για κέρδος $3.000,00 - 2.000,00 = 1.000,00$. Με ένα φορολογικό συντελεστή π.χ. 30%, ο φόρος που αναλογεί είναι 300 ευρώ.

Αν όμως, μεσολαβήσει μία ενδιάμεση εταιρία, η (Γ), η οποία θα αγοράσει το εμπόρευμα από την (Α) για 2.000 ευρώ και πωλήσει αυτό το εμπόρευμα στη (Β) προς 2.990 ευρώ, τότε η φορολογική υποχρέωση της (Β) πωλώντας το εμπόρευμα πάλι 3.000 ευρώ θα αφορά κέρδος $3.000 - 2.990 = 10$ ευρώ. Ο φόρος της έτσι αντί για 300€ θα πέσει στα 3 ευρώ. Ουσιαστικά δε η φορολογική υποχρέωση της συναλλαγής μεταφέρεται στη (Γ) η οποία αγοράζει προς 2.000 ευρώ από την (Α), πωλεί προς 2.990 ευρώ στην (Β) και συνεπώς φορολογείται για τα 990 ευρώ του κέρδους της. Το ουσιαστικό εδώ είναι η φορολογική υποχρέωση της (Γ), η οποία κατά κανόνα έχει έδρα σε «φορολογικό παράδεισο». Επομένως η (Γ) απαλλάσσεται από τη φορολογία, αφού απολαμβάνει το καθεστώς του φορολογικού παραδείσου της συγκεκριμένης χώρας. Οπότε, η συνολική φορολογία για τις (Β) και (Γ) είναι σχεδόν μηδενική, ενώ το ελληνικό κράτος αδυνατεί να εισπράξει φόρους, γιατί όλες οι συναλλαγές γίνονται νομότυπα.

Η ευρωπαϊκή νομοθεσία έχει αφήσει ένα μικρό, απολύτως ασφαλές παραθυράκι, για τη διεξαγωγή τέτοιων συναλλαγών, επιτρέποντας π.χ. στην Κύπρο όπου ο φορολογικός συντελεστής είναι χαμηλός, να εξακολουθεί να συναλλάσσεται με εταιρίες σε τέτοια κράτη

φορολογικούς παραδείσους. Συνεπώς, με τη μεσολάβηση μίας κυπριακής εταιρίας, που για την ευρωπαϊκή νομοθεσία δεν θεωρείται μη συνεργάσιμη και ταυτόχρονα με τη μεσολάβηση μίας τέταρτης εταιρίας (σ.σ. πάλι συμφερόντων της εταιρίας Β του παραδείγματός) σε μία χώρα - φορολογικό παράδεισο, ο τελικός φορολογικός συντελεστής για την προμήθεια εμπορευμάτων, πρώτων υλών και υπηρεσιών, μπορεί να είναι ακόμα και μηδενικός. Πρακτικά, οι μεσολαβούσες εταιρίες είναι στην ουσία εταιρίες με χαμηλό κόστος λειτουργίας, που ουσιαστικά είναι ένα μικρό πάγιο έξοδο για τη διεκπεραίωση λογιστικών εργασιών (τιμολόγια, πληρωμές, αλληλογραφία) την οποία συχνά αναλαμβάνουν δικηγορικά γραφεία, έναντι μίας μικρής αμοιβής, σχετικά με τον όγκο του τζίρου που διακινούν και τη φορολογητέα ύλη που τελικά δε φορολογείται. Τα δε εμπορεύματα, οι πρώτες ύλες ή οι υπηρεσίες, παραδίδονται απευθείας από τους προμηθευτές στους τελικούς παραλήπτες, δηλαδή στο παράδειγμά αυτό από την (Α) στη (Β).

6.3 Παραδείγματα Τριγωνικών Συναλλαγών Στα Πλαίσια Ενδοκοινοτικού Εμπορίου

1) Το πιο κάτω παράδειγμα⁹⁵ επεξηγεί καλύτερα τις τριγωνικές συναλλαγές, στα πλαίσια του ενδοκοινοτικού εμπορίου. Η Εταιρία Β στο Κράτος Μέλος 2, λαμβάνει εντολή από την Εταιρία Γ στο Κράτος Μέλος 3, για πώληση αγαθών. Για να ανταποκριθεί η Εταιρία Β στην εντολή, παραγγέλλει τα αγαθά από την εταιρία Α, στο Κράτος Μέλος 1 και της ζητά να αποστείλει τα αγαθά απευθείας στη Γ, στο Κράτος Μέλος 3. Αν η εταιρία είναι η Α, στο Κράτος Μέλος 1 (αρχικός προμηθευτής), θα πρέπει:

⁹⁵ <http://kilkistoday.gr/efee-kilkis/34975-oi-trigonikes-sunallages-stis-epicheiriseis> Ένωση Φοροτεχνών Κύκλις (2015)

α) Να επιβάλει το μηδενικό συντελεστή ΦΠΑ κάτω από τις προϋποθέσεις που αναφέρονται παρακάτω.

β) Να εκδώσει τιμολόγιο προς την Β, του Κράτους Μέλους 2 καταχωρίζοντας τους αριθμούς εγγραφής ΦΠΑ, τόσο το δικό της όσο και της Β.

γ) Να καταχωρίσει την παράδοση στον Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα, με τα στοιχεία του πελάτη Β του Κράτους Μέλους 2 και την αξία μόνο στη στήλη που αφορά την «Αξία Ενδοκοινοτικών Παραδόσεων». Χωρίς να καταχωρίσει οτιδήποτε στη στήλη που αφορά την «Αξία Τριγωνικών Συναλλαγών».

Αν η εταιρία είναι η Β, στο Κράτος Μέλος 2 (ενδιάμεσος προμηθευτής), θα πρέπει:

Να εγγραφεί στο Μητρώο ΦΠΑ του Κράτους Μέλους στο οποίο μεταφέρονται τα αγαθά (Κράτος Μέλος 3) και να αποδώσει το ΦΠΑ για τη συναλλαγή σε εκείνο το Κράτος Μέλος ή Να εφαρμόσει την απλοποιημένη διαδικασία φορολόγησης η οποία επεξηγείται παρακάτω.

Αν η εταιρία είναι η Γ, στο Κράτος Μέλος 3 (πελάτης), δεν θα προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια εκτός αν ο ενδιάμεσος προμηθευτής επιλέξει να εφαρμόσει την απλοποιημένη διαδικασία φορολόγησης. Στην περίπτωση αυτή, η εταιρία θα πρέπει να μεταχειριστεί τη λήψη των αγαθών, ως ενδοκοινοτική απόκτηση για σκοπούς ΦΠΑ. Χωρίς να υπάρχουν οποιεσδήποτε υποχρεώσεις. Η απλοποιημένη διαδικασία φορολόγησης επιτρέπει στον ενδιάμεσο προμηθευτή των αγαθών, να μην εγγραφεί στο Μητρώο ΦΠΑ του Κράτους Μέλους, στο οποίο παραδίδονται τα αγαθά. Μπορεί όμως να εφαρμοστεί μόνο όταν πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) Ο ενδιάμεσος προμηθευτής, είναι ήδη εγγεγραμμένος σε Μητρώο ΦΠΑ ενός Κράτους Μέλους της ΕΕ.

β) Δεν είναι εγγεγραμμένος ούτε είναι υπόχρεος για εγγραφή στο Μητρώο ΦΠΑ του Κράτους Μέλους, στο οποίο τα αγαθά παραδίδονται.

γ) Ο πελάτης είναι εγγεγραμμένος στο Μητρώο ΦΠΑ του Κράτους Μέλους, στο οποίο παραδίδονται τα αγαθά.

Αν πληρούνται οι πιο πάνω προϋποθέσεις και ο ενδιάμεσος προμηθευτής αποφασίσει να εφαρμόσει την απλοποιημένη διαδικασία φορολόγησης, τότε θα πρέπει να προβεί σε όλες τις παρακάτω ενέργειες:

α) Να δώσει τον αριθμό εγγραφής του στο Μητρώο ΦΠΑ στον αρχικό προμηθευτή (Εταιρία Α στο Κράτος Μέλος 1), για να του επιτρέψει να επιβάλει το μηδενικό συντελεστή στην παράδοση των αγαθών.

β) Να εκδώσει φορολογικό τιμολόγιο στον πελάτη (Εταιρία Γ στο Κράτος Μέλος 3) το οποίο να περιέχει, εκτός από τις λεπτομέρειες που αφορούν τις ενδοκοινοτικές παραδόσεις και την ακόλουθη φράση «ΦΠΑ: Εκ Άρθρο 28 Απλοποιημένο Τιμολόγιο».

γ) Να καταχωρίσει στον Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα τα στοιχεία του πελάτη (Εταιρία Γ στο Κράτος Μέλος 3) και την αξία της παράδοσης στη στήλη που αφορά την «Αξία Τριγωνικών Συναλλαγών».

2) Η εταιρία ⁹⁶ΑΒΓ ΑΒΕΕ (Ελληνική) παραγγέλλει εμπορεύματα αξίας 100.000€ σε προμηθευτή της στην Ισπανία. Ο Ισπανός προμηθευτής δίνει εντολή σε Πολωνική επιχείρηση να σταλούν τα παραγγελθέντα εμπορεύματα απ' ευθείας στην Ελλάδα. Ακολούθως ο Ισπανός προμηθευτής τιμολογεί την εταιρία ΑΒΓ ΑΒΕΕ. Η εταιρία ΑΒΓ ΑΒΕΕ (Ελληνική) είναι ο τελικός παραλήπτης. Σύμφωνα με το άρθρο 15 του κώδικα ΦΠΑ 2859/2000 η αποδεδειγμένη φυσική διακίνηση αγαθών στην Ελλάδα από άλλο κράτος-μέλος θεωρείται ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών με υποχρέωση απόδοσης του ΦΠΑ στο εσωτερικό της χώρας. Ο φόρος που αναλογεί στις πράξεις των ενδοκοινοτικών αποκτήσεων αποτυπώνεται λογιστικά, χωρίς στην ουσία να καταβάλλεται, με τη μέθοδο της χρεοπίστωσης.

⁹⁶ Taxpress.gr

α) Λογιστικές εγγραφές :

		ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
20.01.01	Ενδοκοινοτικές αγορές.	100.000	
50.95	Προμηθευτές Ενδοκοινοτικοί.		100.000
54.00.20.44	ΦΠΑ εισροών ενδοκοινοτικών αποκτήσεων Χ/ΕΦΚ.	24.000	
54.00.80.44	ΦΠΑ εισροών ενδοκοινοτικών αποκτήσεων Χ/ΕΦΚ.		24.000

β) Συμπλήρωση Περιοδικής δήλωσης ΦΠΑ :

ΚΩΔ 303 :100.000	ΚΩΔ 364 : 100.000
ΚΩΔ 333 : 24.000	ΚΩΔ 384: 24.000

γ) Ανακεφαλαιωτικός Πίνακας Ενδοκοινοτικών Αποκτήσεων (από Ισπανία).

δ) Δήλωση INTRASTAT Άφιξης (από Πολωνία).

3) Η ΑΒΓ ΑΒΕΕ (ελληνική) αγοράζει προϊόντα από αγγλική εταιρία και δίνει εντολή να παραδοθούν σε επιχείρηση στην Κύπρο. Ακολούθως εκδίδει τιμολόγιο αξίας 90.000 ευρώ προς την Κυπριακή εταιρία ενώ δέχεται ένα τιμολόγιο αξίας 80.000 ευρώ από την Αγγλική εταιρία. Η ΑΒΓ ΑΒΕΕ (Ελληνική) είναι το ενδιάμεσο πρόσωπο μεταξύ αγοραστή-προμηθευτή. Αγοράζει αγαθά από προμηθευτή εγκατεστημένο σε ένα κράτος-μέλος και χωρίς να τα παραλάβει τα μεταπωλεί σε πελάτη της άλλου κράτους-μέλους. Η συναλλαγή αυτή θεωρείται ενδοκοινοτική παράδοση, χωρίς υποχρέωση απόδοσης ΦΠΑ στο εσωτερικό της χώρας και φορολογείται το κράτος-μέλος του αγοραστή σαν ενδοκοινοτική απόκτηση.

α) Λογιστικές εγγραφές :

		ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
20.01.01	ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ	80.000	
50.95	ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ		80.000
30.10	ΠΕΛΑΤΕΣ ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ	90.000	
70.60	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΜΠ/ΤΩΝ ΣΕ Ε.Ε		90.000

β) Συμπλήρωση Περιοδικής: ΚΩΔ 342: 190.000

γ) Ανακεφαλαιωτικός Πίνακας Ενδοκοινοτικών Αποκτήσεων από Αγγλία, Παραδόσεων προς Κύπρο.

δ) Δεν υποβάλλει INTRASTAT ούτε άφιξης ούτε αποστολής επειδή δεν υπήρξε φυσική μετακίνηση εμπορευμάτων προς ή από την Ελλάδα.

4) Η ΑΒΓ Α.Β.Ε.Ε. πωλεί εμπορεύματα 150.000 € σε πελάτη της εγκατεστημένο στην Γαλλία. Τα εμπορεύματα αποστέλλονται κατ' εντολή και για λογαριασμό της Γαλλικής Εταιρίας από την Ελλάδα απευθείας σε εταιρία εγκατεστημένη στο Βέλγιο. Η συναλλαγή είναι ενδοκοινοτική παράδοση χωρίς υποχρέωση απόδοσης ΦΠΑ στο εσωτερικό της χώρας, διότι φορολογείται το κράτος- μέλος του αγοραστή σαν ενδοκοινοτική απόκτηση. Η ελληνική εταιρία είναι ο αρχικός αποστολέας.

α) Λογιστικές εγγραφές:

		ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
30.10	ΠΕΛΑΤΕΣ ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ	150.000	
70.60	ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ Ε.Ε.		150.000

β) Συμπλήρωση Περιοδικής: ΚΩΔ. 342 : 150.000

γ) Ανακεφαλαιωτικός Πίνακας Ενδοκοινοτικών Παραδόσεων προς Γαλλία.

δ) Δήλωση INTRASTAT Αποστολής (Βέλγιο).

6.4 Το «Ριφιφί» Της Eldorado Gold: Από Την Ελλάδα Στα Μπαρμπέιντος Μέσω Ολλανδίας

Οι υποστηρικτές της εξόρυξης χρυσού στα αρχαία δάση της Χαλκιδικής δεν έπαψαν να επικαλούνται ένα και μοναδικό επιχείρημα: τα οικονομικά οφέλη για τη χώρα. Η έρευνα⁹⁷ της ολλανδικής ΜΚΟ SOMO, όμως, αποδεικνύει πως αυτό δεν ισχύει. Ο επενδυτής, η канаδική Eldorado, έχει φτιάξει ένα τούνελ με το οποίο τα κέρδη «εξορύσσονται» προς εξωτικούς φορολογικούς παραδείσους. Τον Απρίλιο του 2013, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την προσφυγή εναντίον της εξόρυξης χρυσού από την Eldorado Gold και την ελληνική θυγατρική της, την Ελληνικός Χρυσός, των εταιριών δηλαδή που

⁹⁷ www.thepressproject.gr/luxleaks/details.php?aid=69975 Λεοντόπουλος Ν, Εφήμερος Κ.

εκμεταλλεύονται τα κοιτάσματα στη Χαλκιδική. Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά ευρήματα της ΜΚΟ SOMO, η Eldorado Gold χρησιμοποιεί μια σειρά από ολλανδικές εταιρίες-θυρίδες (mailbox companies) για να φοροαποφεύγει στην Ελλάδα. Με τον όρο εταιρία-θυρίδα εννοούνται οι θυγατρικές εταιρίες που ιδρύονται ώστε να αποτελέσουν αγωγό-διάλυτο εισοδήματος όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Οι εταιρίες αυτού του τύπου χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά κεφαλαίων από τα κράτη όπου γίνεται η επένδυση στα κράτη με πολύ χαμηλή φορολογία. Στην προκαταρκτική της έκθεση, η ολλανδική ΜΚΟ SOMO (Κέντρο για την Έρευνα των Πολυεθνικών Εταιριών) διαπιστώνει ότι η χρήση εταιριών-θυρίδων με έδρα την Ολλανδία είναι μια προσφιλή τακτική των εταιριών εξόρυξης ώστε να αποφεύγουν τους φόρους. Παρότι η Ολλανδία δεν αποτελεί φορολογικό παράδεισο, όπως η Ελβετία ή τα νησιά Κάϋμαν, στην ουσία λειτουργεί ως ένας ιδιότυπος φορολογικός μεσάζων: Διευκολύνει τη φοροαποφυγή των πολυεθνικών εταιριών μέσω της χρήσης εταιριών-θυρίδων οι οποίες διοχετεύουν κεφάλαια με ενδιάμεσο σταθμό την Ολλανδία προς δικαιοδοσίες με χαμηλό ή μηδενικό φόρο επί του εταιρικού εισοδήματος. Υπάρχουν παραθυράκια στους νόμους της Ε.Ε., όπως για παράδειγμα η ευρωπαϊκή οδηγία για τη σχέση μητρικής - θυγατρικής εταιρίας αλλά και η οδηγία τα δικαιώματα (royalties), που ενθαρρύνουν τη φοροαποφυγή: Επιτρέπουν τη μεταφορά κεφαλαίων με τη μορφή παθητικού εισοδήματος (μερίσματα, δικαιώματα, τόκοι και υπεραξίες) από ένα κράτος-μέλος της Ε.Ε. μέσω της Ολλανδίας προς έναν φορολογικό παράδεισο χωρίς όμως να φορολογούνται.

Το σχήμα λαμβάνει χώρα σε δύο φάσεις: Αρχικά, η απουσία φόρων παρακράτησης εντός της Ε.Ε. επιτρέπει την αφορολόγητη μεταφορά των κερδών στην Ολλανδία. Στη συνέχεια, η απουσία φόρου παρακράτησης στην Ολλανδία επιτρέπει στα κεφάλαια αυτά να βγουν από τη χώρα χωρίς να φορολογηθούν, μέσω δηλαδή μίας εταιρίας-θυρίδας. Το μόνο που χρειάζεται μια εταιρία-θυρίδα είναι μια ταχυδρομική διεύθυνση. Αντιθέτως, δεν χρειάζεται προσωπικό, ούτε φυσική παρουσία. Οι υπηρεσίες που αυτή η εταιρία παρέχει καλύπτονται στην ουσία από ειδικά γραφεία που αναλαμβάνουν τέτοιες δουλειές για εκατοντάδες ανάλογες εταιρίες-θυρίδες. Με αυτό τον τρόπο αποφεύγονται οι φόροι που θα οφείλονταν αν η μεταφορά κεφαλαίων γινόταν απευθείας προς το φορολογικό παράδεισο. Οι εταιρίες όπως η Eldorado κερδίζουν εκατομμύρια και τα κράτη όπως η Ελλάδα χάνουν εκατομμύρια. Η Ολλανδία φυσικά δεν είναι η μόνη χώρα που διευκολύνει

τη φοροαποφυγή. Η Κύπρος, το Λουξεμβούργο, η Αυστρία αλλά και διάφορες εξωχώριες ευρωπαϊκές δικαιοδοσίες χρησιμοποιούνται για τον ίδιο σκοπό⁹⁸.

Η θυγατρική της Eldorado Gold, η Eldorado Gold Greece, είναι η ενδιάμεση εταιρία (με έδρα στην Ολλανδία) που μέσω της ελληνικής Ελληνικός Χρυσός κατέχει τα ορυχεία χρυσού και χαλκού στην Ελλάδα. Μέσω αυτής διαπιστώθηκε ότι διοχετεύεται εισόδημα σε φορολογικούς παραδείσους ώστε αυτό να μην φορολογηθεί ούτε στην Ελλάδα (όπου λαμβάνει χώρα η εξόρυξη) ούτε στον Καναδά, όπου η μητρική Eldorado Gold έχει την έδρα της. Η έκθεση της SOMO αναφέρει ότι υπάρχουν και άλλες ολλανδικές θυγατρικές που σχετίζονται με τις δραστηριότητες της Eldorado Gold στην Ελλάδα. Υπάρχουν 9 τέτοιες εταιρίες με συνολικά κεφάλαια ύψους 1,85 δισ., με βάση τα ετήσια στοιχεία για το 2013. Με εξαίρεση μία, οι υπόλοιπες δημιουργήθηκαν τα τελευταία τρία χρόνια.

Παρότι οι συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας είναι διμερείς, η χρήση εταιριών - θυρίδων επιτρέπει στις πολυεθνικές εταιρίες να επωφελούνται από αυτές ακόμη και αν δεν δραστηριοποιούνται οικονομικά σε μία από τις δύο χώρες που υπογράφουν τις συμφωνίες. Η πρακτική αυτή ονομάζεται “αγορά συμβάσεων” (treaty shopping). Όλο και περισσότερα είναι τα στοιχεία του ΟΗΕ, του ΟΟΣΑ και του ΔΝΤ που δείχνουν πως οι συμφωνίες διπλής φορολόγησης έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην είσπραξη εσόδων σε εθνικό επίπεδο.

Η Eldorado απέκτησε τις περισσότερες από τις θυγατρικές της στην Ολλανδία όταν εξαγόρασε την European Goldfields το 2012. Η European Goldfields ήδη από το 2001 είχε συστήσει στην Ολλανδία ένα πλέγμα εταιριών για τις επενδύσεις της στην Ελλάδα σε μια περίοδο που δεν υπήρχε συμφωνία διπλής φορολόγησης μεταξύ Ελλάδας και Καναδά. Αυτό συνέβη λίγο καιρό αφότου η Ολλανδία μείωσε την παρακράτηση φόρου και παρείχε τη δυνατότητα για συμφωνίες προέγκρισης τιμολόγησης με τις οποίες δηλαδή οι φορολογικές αρχές προσυμφωνούν ένα καθεστώς τιμολόγησης των ενδοομιλικών συναλλαγών. Οι φορολογικοί συντελεστές στην Ελλάδα ανέρχονταν στο 35%. Η

⁹⁸ Παπαδάτος Γ, (2013) Κόλαση για την Ευρώπη οι φορολογικοί παράδεισοι, εφημερίδα :Τύπος της Κυριακής

ελληνοολλανδική σύμβαση αποφυγής διπλής φορολογίας προέβλεπε φορολόγηση αρκετά χαμηλότερη: 10% επί των τόκων και 7% επί των δικαιωμάτων. Αυτό έδωσε στην European Goldfields ένα πλεονέκτημα της τάξης του 25% στους τόκους που έφευγαν από την Ελλάδα, παρότι δεν είχε υπαρκτή δραστηριότητα στην Ολλανδία.

Το 2011 συνάφθηκε η σύμβαση μεταξύ Καναδά και Ελλάδα, η οποία περιλάμβανε συντελεστή της τάξης του 10%. Όμως, η χρήση ολλανδικών εταιριών-θυρίδων οδήγησε σε ακόμη μικρότερη φορολόγηση και αυτό γιατί το 2009 που εφαρμόστηκε η ευρωπαϊκή οδηγία για τους Τόκους και τα Δικαιώματα κατήγησε την παρακράτηση φόρων επί των τόκων και των δικαιωμάτων. Στην Ελλάδα και τις άλλες χώρες του Νότου δόθηκε μεταβατική περίοδος 5 ετών εντός της οποίας μπορούσαν να παρακρατούν 5% και ο φορολογικός συντελεστής ήταν μόλις 5%. Τελικά, το 2013, ο φόρος καταργήθηκε πλήρως με αποτέλεσμα οι τόκοι να είναι ουσιαστικά αφορολόγητοι. Εξαιτίας αυτού το ελληνικό δημόσιο έχει χάσει σχεδόν 1 εκατομμύριο ευρώ από την Eldorado Gold τα τελευταία 5 χρόνια. Πάνω από το μισό αυτού του ποσού χάθηκε μέσα στο 2013.

Ο βασικός αντίλογος της εταιρίας έναντι αυτών των διαπιστώσεων είναι πως η απώλεια εσόδων είναι πολύ μικρή. Ο λόγος που το νούμερο είναι πράγματι τόσο μικρό είναι πως στη Χαλκιδική στην ουσία η εξόρυξη χρυσού (ως τελικού προϊόντος μεταλλουργίας) είναι ακόμα σε φάση ανάπτυξης. Όμως, το σχήμα φοροαποφυγής είναι ήδη εν ισχύ. Η έρευνα αυτή για τις πρακτικές φοροαποφυγής της Eldorado αποτελεί πολύ σοβαρή υπόθεση φοροαποφυγής (αφού αφορά μία από τις μεγαλύτερες εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα) και ως τέτοια είναι πολύτιμη για να συμπληρώσει το παζλ των πολυεθνικών εταιριών που ενώ δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, κοστίζουν στο ελληνικό δημόσιο πολλές εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ σε διαφυγόντα έσοδα. Όμως, η περίπτωση της Eldorado αποκαλύπτει ότι εκτός από το Λουξεμβούργο ως κατ' εξοχήν φορολογικό παράδεισο στην καρδιά της Ευρώπης, υπάρχει και η Ολλανδία ως ο πιο σημαντικός φορολογικός μεσάζων στην Ευρώπη και ίσως στον κόσμο. Το βασικό εργαλείο φοροαποφυγής είναι οι mailbox companies. Επίσημως, σκοπός ύπαρξης τέτοιων συμφωνιών και αποφάσεων είναι να παράσχουν σιγουριά στην φορολογούμενη εταιρία ότι το φορολογικό καθεστώς είναι σαφές και ξεκάθαρο και πως δεν πρόκειται να αλλάξει. Τα

σχήματα φοροαποφυγής που προσφέρονται δεν θα τεθούν σε αμφισβήτηση ούτε θα διωχθούν νομικά με τη συνενοχή φυσικά των αρχών του κράτους που τα εγκρίνει.

6.5 Η Cosco, Ο Ο.Λ.Π. Και Τα Panama Papers

Οι στενές σχέσεις της κινεζικής εταιρίας στην οποία πέρασε ο έλεγχος του ΟΛΠ, της γνωστής Cosco, με την περιβόητη πλέον Mossack Fonseca, την παναμέζικη νομική εταιρία και οι παράτυπες πρακτικές βρέθηκαν στο επίκεντρο της επικαιρότητας με τα Panama Papers.⁹⁹ Ανάμεσα στα 11,5 εκατομμύρια έγγραφα που διέρρευσαν στην γερμανική εφημερίδα Sueddeutsche Zeitung και στη Διεθνή Σύμπραξη Ερευνητών Δημοσιογράφων (ICIJ) εντοπίζεται μία απόρρητη συμφωνία που αφορά μέχρι και το λιμάνι του Πειραιά: Τον Μάρτιο του 2014 η Cosco (HK) Group, που πρόσφατα ήρθε σε συμφωνία με την ελληνική κυβέρνηση για το 67% του ΟΛΠ, υπέγραψε με την Mossack Fonseca απόρρητο συμφωνητικό στο οποίο περιλαμβάνονται ειδικές υπηρεσίες «ανωνυμίας» έτσι ώστε να κρύβονται οι πραγματικοί δικαιούχοι. Το βασικό ερώτημα που προκύπτει είναι τι μπορεί να χρειάζεται ένας κολοσσός τέτοιου είδους υπηρεσίες «ανωνυμίας» που χρησιμοποιούνται τόσο για την προστασία εμπορικών μυστικών όσο και για την απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων ή την παράνομη διακίνηση «ωφέλιμων» πληρωμών. Σημειώνεται ότι τα τελευταία δύο χρόνια, από ελέγχους που διενεργήθηκαν στις εταιρίες του κινεζικού κρατικού ομίλου εντοπίστηκαν κρούσματα διαφθοράς τα οποία έφταναν μέχρι υψηλόβαθμα στελέχη. Όμως, η Cosco HK Group δεν είναι η μόνη που συνεργάζεται στενά με την Mossack Fonseca. Ήδη τα προηγούμενα χρόνια άλλες θυγατρικές του κολοσσού, όπως η Cosco Pacific, που συνδέεται με την «Σταθμός Εμπορευματοκιβωτίων Πειραιά

⁹⁹ www.protagon.gr/epikairota/china-test-oxi-gia-dimosiefsi-44341122719 Καρανίκας Χ. (2016)

ΑΕ», αλλά και η εταιρία συμμετοχών «Cosco International Holdings» είχαν αποκτήσει το ρόλο μεσάζοντα/πελάτη της Mossack Fonseca για τη δημιουργία offshore.

Σχεδόν δύο χρόνια πριν από την συμφωνία για τον ΟΛΠ, η Cosco (Hong Kong) Group υπέγραψε μία άλλη σύμβαση. Αυτή τη φορά, αντισυμβαλλόμενο μέρος ήταν η Mossack Fonseca. Οι αποκαλύψεις της μεγαλύτερης δημοσιογραφικής συνεργασίας μέχρι σήμερα, δείχνουν πώς μια παγκόσμια βιομηχανία μυστικότητας «πωλεί» υπηρεσίες οικονομικού απορρήτου σε πολιτικούς, δισεκατομμυριούχους, διασημότητες και αστέρες του αθλητισμού. Στο επίκεντρο όλων αυτών των αποκαλύψεων βρίσκεται και ο ρόλος της παναμέζικης Mossack Fonseca και των παραρτημάτων της ανά τον πλανήτη: ανάμεσα στα εκατομμύρια email, τραπεζικούς λογαριασμούς και στοιχεία πελατών που διέρρησαν εντοπίζονται και μερικά που παρέχουν αποδείξεις ότι η δικηγορική εταιρία πρόθυμα ενεργούσε ως «φρουρός» των μυστικών των πελατών της, ακόμη και κάποιων που συμμετείχαν σε απάτες που σχετίζονταν με την Μαφία, ήταν σε λίστες διεθνών κυρώσεων ή εμπλέκονταν σε υποθέσεις πολιτικής διαφθοράς και φοροδιαφυγής.

Η συμφωνία μεταξύ Cosco (Hong Kong) Group και το παράρτημα της Mossack Fonseca στις Βρετανικές Παρθένους Νήσους αφορούσε την σύσταση offshore εταιριών και υπογράφηκε από την πλευρά της Cosco στις 11 Μαρτίου 2014. Ανάμεσα σε άλλα, η Mossack Fonseca δεσμευόταν να παρέχει υπηρεσίες «management οποιουδήποτε είδους εταιρίας», «γραμματειακή υποστήριξη», «εγγεγραμένου πράκτορα», αλλά και «διοικητικού συμβουλίου και μετόχων». Όσον αφορά το τελευταίο, πρόκειται για ανθρώπους από την πλευρά της δικηγορικής εταιρίας, οι οποίοι εμφανίζονται ως διευθυντές ή μέτοχοι offshore. Επιπλέον στο συμφωνητικό αναφερόταν ότι η Mossack Fonseca θα παρέχει βοήθεια σε κάθε υπεράκτια να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις συμμόρφωσής της απέναντι στους νόμους των Βρετανικών Παρθένων Νήσων, μέσω συμβουλευτικών υπηρεσιών. Η σύμβαση και οι όροι της σε ξεχωριστή παράγραφο χαρακτηρίζονταν απόρρητοι: «Η ύπαρξη και το περιεχόμενο της παρούσης συμφωνίας δεν θα πρέπει να γίνονται γνωστά σε κανέναν, με εξαίρεση τη διεύθυνση της Mossack Fonseca Βρετανικών Παρθένων Νήσων, τον πελάτη και τους επαγγελματίες συμβούλους τους, εκτός κι αν έχει υπάρξει αμοιβαία συμφωνία (για το αντίθετο)».

Στο επίκεντρο των ερευνών για την υπόθεση βρέθηκε μία offshore: η Florens Container Holdings, για την οποία οι ελεγκτές βρήκαν σειρά παρατυπιών και παραβάσεων. Η Florens Container ήταν θυγατρική της Cosco Pacific Ltd. και το 2012 ανέφερε έσοδα ύψους 336 εκατομμυρίων δολαρίων, δηλαδή περίπου τα μισά από το σύνολο των εσόδων της μητρικής της. Στα Panama Papers υπάρχει μόνο μία αναφορά στη Florens Container: το όνομά της περιλαμβάνεται σε έγγραφα ελέγχου που διεξήχθησαν το 2009 για συνδεδεμένες εταιρίες με την Cosco (Hong Kong) Shipping και την Cosco (Hong Kong) Group. Οι έρευνες των κινέζων ελεγκτών επεκτάθηκαν σύμφωνα με πληροφορίες και στην περίοδο 2007-2010. Σημειώνεται ότι η Cosco Pacific Ltd. είναι η εταιρία που εισέφερε στα τέλη του 2008 το μετοχικό κεφάλαιο σε μετρητά ύψους 3 εκατομμυρίων ευρώ κατά την σύσταση της ανώνυμης μονοπρόσωπης εταιρίας «Σταθμός Εμπορευματοκιβωτίων Πειραιά ΑΕ». Στο σχετικό Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης αναφέρεται ότι η Cosco Pacific Ltd. έχει «συσταθεί νόμιμα, σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Εταιριών νόμου 1981 των Νήσων Βερμούδων» και ότι η αρχική της επωνυμία ήταν «Florens Group Limited».

Από τα έγγραφα των Panama Papers φαίνεται ότι, πέρα από την Cosco (Hong Kong) Group, «πελάτης» της Mossack Fonseca είχε χαρακτηριστεί και η Cosco Pacific Ltd. Στην σχετική καρτέλα πελάτη, η οποία δημιουργήθηκε το 2000, η Cosco Pacific φέρεται να έχει την ιδιότητα του μεσάζοντα για την σύσταση offshore. Ρόλος των μεσαζόντων στην υπεράκτια βιομηχανία είναι αυτοί που μεσολαβούν για την δημιουργία υπεράκτιων ανάμεσα στους πραγματικούς δικαιούχους και στους εγγεγραμμένους πράκτορες των offshore (registered agents), που στην συγκεκριμένη περίπτωση ήταν η Mossack Fonseca. Αν κάποιος θέλει να συστήσει μεγάλο αριθμό offshore για τον εαυτό του, όπως ισχύει για παράδειγμα στην περίπτωση της Cosco που έχει μεγάλο αριθμό πλοίων και ακίνητη περιουσία, θεωρείται συμφέρον να καταστεί ο ίδιος μεσάζοντας για τη δημιουργία αυτών των υπεράκτιων εταιριών. Η Cosco Pacific Ltd περιλαμβανόταν στα αρχεία ως μία από τις δεκάδες εταιρίες-μεσολαβητές, ωστόσο δεν εμφανίζονταν κάποιες ενεργές offshore στην κατοχή της τις οποίες είχε συστήσει για λογαριασμό της η παναμέζικη δικηγορική εταιρία.

Σχέσεις μεσάζοντα (intermediary) με τη Mossack Fonseca δεν είχαν μόνο οι δύο προαναφερόμενες εταιρίες του ομίλου της Cosco. Στα εσωτερικά έγγραφα του παναμέζικου δικηγορικού γραφείου φαίνεται ότι η Cosco International Holdings Ltd, η εταιρία συμμετοχών του ομίλου, είναι πελάτης και μεσάζοντας για την σύσταση υπεράκτιων από το 2002 με 5 ενεργές offshore. Επίσης, η Cosco (Hong Kong) Property Development Ltd από το 2005 με 3 ενεργές υπεράκτιες εταιρίες, ενώ το 2009 είχε πραγματοποιηθεί συνάντηση με την Mossack Fonseca για την ενημέρωση στελέχους της κινεζικής εταιρίας σχετικά με τα προνόμια 7 φορολογικών παραδείσων όπου δραστηριοποιείται η παναμέζικη δικηγορική εταιρία. Από το 2009, σχέση μεσάζοντα/πελάτη με την Mossack Fonseca εμφανίζει και η Cosco (Hong Kong) Shipping Co. Ltd με μία ενεργή offshore. Τελικά, υπάλληλος του παραρτήματος στο Χονγκ Κονγκ παρακαλεί τους συναδέλφους του από το τμήμα συμμόρφωσης στις Βρετανικές Παρθένους Νήσους να μην επιμείνουν σε αιτήματα εγγράφων προς την Cosco International Holdings για τα στοιχεία του γραμματέα της συνδεόμενης offshore με την επωνυμία Winner Pacific Ltd.....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Μια αθέατη αυτοκρατορία, αχανής και οικονομικά πανίσχυρη, που επηρεάζει την παγκόσμια οικονομία, την πολιτική, ελέγχει κυβερνήσεις και σε μεγάλο βαθμό την καθημερινότητά, ένας ολόκληρος κόσμος έντεχνα κρυμμένος μέσα στον κόσμο των υπεράκτιων κέντρων. Περισσότερο από το μισό παγκόσμιο εμπόριο εκτιμάται πως περνάει, τουλάχιστον στα χαρτιά, μέσα από φορολογικούς παραδείσους. Πάνω από το ήμισυ των τραπεζικών στοιχείων ενεργητικού και το 1/3 των άμεσων ξένων επενδύσεων από πολυεθνικές εταιρίες περνούν μέσα από τα εξωχώρια κέντρα. Περίπου το 85% των διεθνών τραπεζικών συναλλαγών και της έκδοσης ομολόγων διεξάγεται σε μια υπεράκτια ζώνη άνευ εθνικότητας και ηθικότητας. Ωστόσο, δεν υπάρχει τίποτα το μεμπτό στη σύσταση μιας εξωχώριας. Εξ' ορισμού μια τέτοια εταιρία υφίσταται σε κάποια χώρα διαφορετική από τη μόνιμη κατοικία ενός φυσικού πρόσωπού ή από την έδρα της συνδεδεμένης με αυτή επιχείρηση. Ουσιαστικά η ιδέα της εξωχώριας αντικατοπτρίζει το έντονα διεθνοποιημένο περιβάλλον που έχει κυριαρχήσει τα τελευταία χρόνια.

Χρηματιστήρια, τράπεζες, αμοιβαία κεφάλαια, παραδοσιακοί τρόποι μεταφοράς συναλλάγματος, εταιρίες-βιτρίνες και τεχνικές χρησιμοποιούνται από το διεθνές έγκλημα για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ανά τον κόσμο. Μια δραστηριότητα εξίσου παγκοσμιοποιημένη με τις νόμιμες αγορές κεφαλαίου. «Οι επαγγελματίες που ξεπλένουν βρώμικο χρήμα δε διαφέρουν και πολύ από τους επαγγελματίες διαχειριστές κεφαλαίου»,

τονίζει η έκθεση¹⁰⁰ του αμερικανικού Υπουργείου Εξωτερικών (1997) για το ξέπλυμα χρήματος. Έτσι δημιουργείται διεθνώς μία δραστηριότητα όπου εμπλέκονται σχεδόν όλες οι χώρες του κόσμου και τα τραπεζικά τους συστήματα. Ξέπλυμα χρήματος και παράνομες εγκληματικές δραστηριότητες δεν είναι, βέβαια, κάτι καινούριο. Με την παγκοσμιοποίηση ωστόσο και τον τραπεζικό και κυρίως τον φορολογικό ανταγωνισμό, λύθηκαν ακόμη περισσότερο τα χέρια του διεθνούς οικονομικού εγκλήματος, αφού δεκάδες χώρες διαθέτουν ανεπαρκή τραπεζική νομοθεσία, ενώ έχουν επιπλέον τις «πόρτες» τους ορθάνοιχτες στην εισροή αγνώστου προελεύσεως κεφαλαίων.

Για τους ομίλους εταιριών η σύσταση εξωχώριων αποτελεί πάγια τακτική στο δρόμο της μεγιστοποίησης κερδών, η οποία εξασφαλίζεται μέσα από την αποφυγή καταβολής των απαιτούμενων φόρων. Για την επίτευξη αυτού, οι όμιλοι προβαίνουν στη σύσταση θυγατρικών σε διαφορετικές επικράτειες, με χαμηλούς ή μηδενικούς φορολογικούς συντελεστές και έτσι δομούν ένα ολόκληρο υπεράκτιο δίκτυο, από συνδεδεμένες, με τη μητρική, εταιρίες. Η σύσταση θυγατρικών πραγματοποιείται με στόχο τη φαινομενική ή μη μεσολάβηση τους στην ενδιάμεση διαδικασία πριν το τελικό προϊόν πωληθεί από τη μητρική στον τελικό καταναλωτή. Η μεσολάβηση αυτή εξυπηρετεί τους ομίλους καθώς επιβαρύνεται το κόστος του προϊόντος με αποτέλεσμα να εμφανίζουν μικρότερο περιθώριο κέρδους, ενώ στις οικονομικές καταστάσεις του ομίλου μειώνεται το φορολογητέο ποσό. Πρακτικά, όμως, το κόστος που εμφανίζεται να δημιουργείται από τη μεσολάβηση των θυγατρικών είναι κέρδος για τον όμιλο. Ο βασικότερος τρόπος που συντελεί στην υλοποίηση αυτού είναι οι ενδοομιλικές συναλλαγές και άρα το μεγαλύτερο πρόβλημα που δημιουργούν οι υπεράκτιες εταιρίες είναι αυτό της υπερτιμολόγησης των προϊόντων και υπηρεσιών. Η υπερτιμολόγηση ή υποτιμολόγηση των μεταφερόμενων προϊόντων ή των παρεχόμενων υπηρεσιών, είναι καθοριστικής σημασίας προκειμένου η συσσώρευση των κερδών να πραγματοποιείται σε επικράτειες, όπου οι φορολογικοί συντελεστές επί των κερδών είναι κατά το δυνατό ανύπαρκτοι.

¹⁰⁰ www.nssarchive.us/NSSR/1998.pdf The White House, (1997). A National Security Strategy for a New Century Washington, DC: The White House

Διαπιστώνεται ότι η αδυναμία συντονισμού και συνεννόησης και πρωτίστως των αντικρουόμενων συμφερόντων των κρατών δημιούργησε ένα κλίμα ανοχής, με αποτέλεσμα τα υπεράκτια κέντρα να διατηρούν τη θέση και τα πλεονεκτήματά τους έναντι άλλων κρατών. Ιδιαίτερος, αναφέρεται ότι τα κέντρα δικαιοδοσίας δεν προσφέρουν κατά αποκλειστικότητα φορολογικά κίνητρα και εχεμύθεια ως προς την ταυτότητα των συναλλασσόμενων, αλλά επεκτείνονται και σε πιο εξειδικευμένες επιχειρηματικές ενέργειες. Μάλιστα, η διαφήμιση και η προώθηση των προσφερόμενων υπηρεσιών τους, έχουν κάνει περισσότερο προσιτή τη χρήση τους. Ιδιάζουσας σημασίας είναι το γεγονός ότι οι υπηρεσίες που προσφέρουν τα υπεράκτια κέντρα δεν απευθύνονται αποκλειστικά σε μεγάλες εταιρίες ή μεγαλοεπενδυτές, αλλά και σε άτομα με πιο περιορισμένα εισοδήματα τα οποία θέλουν είτε να αποφύγουν την πολύ υψηλή φορολόγηση, είτε να προστατέψουν τα κεφάλαια τους από την αστάθεια των αγορών, είτε να αντισταθμίσουν απώλειες σε απαξιωμένα χρηματοοικονομικά προϊόντα χωρών υψηλής φορολόγησης.

Προφανώς, ο τρόπος λειτουργίας του υπεράκτιου δικτύου δεν είναι τόσο απλοϊκός όσο, ενδεχομένως, φαίνεται. Είναι δυνατό, πολλά και διαφορετικά είδη εξωχώριων εταιριών να αποτελούν μέρη αυτού. Τα δίκτυα αυτά εξελίσσονται διαρκώς και γίνονται ολοένα και πιο πολύπλοκα προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι οι αρμόδιες ελεγκτικές αρχές θα είναι απίθανο να τους κατηγορήσουν για κάποιου είδους παράβαση. Ακόμη κι αν καταφέρουν να τους ενοχοποιήσουν ως εταιρίες, είναι αδύνατο να τους στοχοποιήσουν ως φυσικά πρόσωπα. Για την αντιμετώπιση τέτοιου είδους φαινομένων οι ελεγκτικές αρχές έχουν λάβει τα μέτρα τους, υποχρεώνοντας τους ομίλους να τηρούν την αρχή των ίσων αποστάσεων στις ενδοομιλικές συναλλαγές. Σύμφωνα με την αρχή αυτή θα πρέπει οι συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων μερών του ομίλου να πραγματοποιούνται σε τιμές που θα επικρατούσαν, για την ίδια συναλλαγή, μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων στα πλαίσια λειτουργίας μιας ελεύθερης αγοράς.

Προκειμένου να μπορεί να διαπιστωθεί η τήρηση της αρχής των ίσων αποστάσεων, υπάρχουν ορισμένοι κοινά αποδεκτοί τρόποι ενδοομιλικής τιμολόγησης οι οποίες χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τις παραδοσιακές μεθόδους και τις άλλες συναλλακτικές μεθόδους που βασίζονται στο κέρδος. Κάθε μία από τις κατηγορίες αυτές περιλαμβάνει τις δικές τις μεθόδους προσδιορισμού των τιμών των ενδοομιλικών

συναλλαγών. Ο κάθε όμιλος ανάλογα με το τομέα δραστηριοποίησης του επιλέγει την πλέον συμφέρουσα μέθοδο την οποία θα ακολουθήσει. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα του νόμου φαίνεται κυρίως στο κομμάτι της αναγνώρισης των δαπανών με βάση φορολογικά στοιχεία τα οποία προέρχονται από υπεράκτιες δραστηριότητες. Ένα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι πολλές ελληνικές επιχειρήσεις ίδρυσαν υπεράκτιες εταιρίες παροχής υπηρεσιών, από τις οποίες αντλούσαν δαπάνες για να χρηματοδοτήσουν τις επιχειρήσεις τους στον ελλαδικό χώρο. Για τις περιπτώσεις αυτές, οι ελεγκτικοί φορείς έχουν αναπτύξει αποτελεσματικούς μηχανισμούς για τον έγκαιρο εντοπισμό τους. Οι κατευθυντήριες οδηγίες του ΟΟΣΑ με την αρχή των ίσων αποστάσεων, αποτελούν σήμερα το νομοθετικό πλαίσιο εφαρμογής για την τιμολόγηση των ενδοομιλικών συναλλαγών διεθνώς. Πιο συγκεκριμένα, έχει διαμορφωθεί ένα σαφές πλαίσιο τεκμηρίωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών, ενώ προβλέπονται και διεθνείς συμβάσεις για την αποφυγή και επίλυση των διαφορών που προκύπτουν από τις ενδοομιλικές συναλλαγές. Παρά το γεγονός ότι πολλές χώρες παγκοσμίως έχουν υιοθετήσει τις κατευθυντήριες οδηγίες, η αποτελεσματικότητά τους έχει τεθεί υπό αμφισβήτηση και ασκείται έντονη κριτική. Η βασική ένσταση έγκειται στο γεγονός ότι δεν είναι δυνατό να διαχωριστεί η πραγματική συμμετοχή του κάθε υποκαταστήματος στα συνολικά έσοδα του ομίλου, καθώς είναι πολύ δύσκολο να εφαρμοστούν στην πράξη οι μέθοδοι προσδιορισμού των τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών.

Η παρούσα μελέτη πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια βιβλιογραφικής έρευνας και δεν έχουν χρησιμοποιηθεί εμπειρικά δεδομένα για την εκπόνησή της. Οι περιορισμοί που προέκυψαν για την εμπειρική έρευνα έγκεινται στην έλλειψη επαρκών πρωτογενών στοιχείων η μελέτη των οποίων θα μπορούσε να συνεισφέρει ερευνητικά.

Το θέμα των υπεράκτιων είναι πιο έντονα από ποτέ στην επικαιρότητα και καθημερινά έρχονται στο φως νέα στοιχεία σχετικά με τη χρήση τους, τη δράση τους και τον τρόπο που χρησιμοποιούνται. Δυστυχώς, το κύκλωμα των υπεράκτιων εταιριών, του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και του transfer pricing θα εξακολουθεί να λειτουργεί λόγω αυξημένων απαιτήσεων συγκάλυψης παράνομων δραστηριοτήτων και όχι μόνο. Οι υπηρεσίες που προσφέρει το κύκλωμα αυτό είναι τόσες πολλές και καλύπτουν ακόμα και τους απαιτητικούς επιχειρηματίες που θέλουν είτε να φοροδιαφύγουν, είτε να ξεπλύνουν

βρώμικο χρήμα. Οι νόμοι που ψηφίζουν διαρκώς οι κυβερνήσεις δεν επαρκούν, αλλά αποτελούν σίγουρα ένα βήμα προς τη συρρίκνωση του φαινομένου, στο βαθμό βέβαια που είναι εφικτό. Θα πρέπει οι ελεγκτικοί μηχανισμοί να δρουν αποτελεσματικά και με αμεροληψία, έτσι ώστε σε συνδυασμό με τη συνεργασία των κρατών ανά τον κόσμο να περιοριστεί το φαινόμενο αυτό που προκαλεί κραδασμούς στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και στην παγκόσμια οικονομία.

Συνεχώς ανακαλύπτονται νέες τεχνικές μεταφοράς κεφαλαίων σε φορολογικούς παραδείσους. Το ηλεκτρονικό σύστημα διατραπεζικών συναλλαγών, αποτελεί μια σύγχρονη μέθοδο μεταφοράς και ολοκλήρωσης της διαδικασίας νομιμοποίησης των παράνομων κεφαλαίων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, η οποία πραγματοποιείται με τη δημιουργία ενδιάμεσων λογαριασμών πληρωμής. Το σύστημα αυτό έχει πολύ μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον γι' αυτό δεν κρίθηκε αναγκαίο να αναπτυχθεί στην παρούσα μελέτη, λόγω της μεγάλης έκτασης του θέματος, αλλά, αποτελεί πρόταση για περαιτέρω εμβάθυνση. Επιπλέον, από ελέγχους που πραγματοποιούνται από τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές προκύπτουν περιπτώσεις ομίλων εταιριών όπου πραγματοποιούσαν ενδοομιλικές τιμολογήσεις μη τηρώντας την αρχή των ίσων αποστάσεων. Οι υπεράκτιες εταιρίες, οι δραστηριότητες τους και οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται μεταξύ εταιριών του ίδιου ομίλου είναι θέματα που απασχολούν, κατεξοχήν την κοινή και επιστημονική γνώμη τα τελευταία χρόνια. Η προσεκτική συλλογή και μελέτη των στοιχείων που προκύπτουν καθημερινά θα μπορούσε, επίσης, να αποτελέσει μια μελλοντική εμπειρική έρευνα η οποία θα μπορούσε να επικεντρωθεί στον τρόπο με τον οποίο ελέγχονται οι όμιλοι εταιριών και πιο συγκεκριμένα στον τρόπο που ο έλεγχος αυτός γίνεται στην ελληνική επικράτεια.

Συνοψίζοντας, όλα τα παραπάνω στοιχεία αποδεικνύεται περίτρανα πως αυτή η «μαύρη τρύπα» που αντιπροσωπεύεται από τον εξωχώριο χρηματοπιστωτικό πλούτο είναι πολύ μεγαλύτερη από ότι έχει προσδιοριστεί και από ότι πιστεύεται. Δυστυχώς, έχει διευρυνθεί αρκετά ώστε να έχει ισχυρό αντίκτυπο στην κοινωνικό-οικονομική ανισότητα, στην κατανομή του φορολογικού βάρους, στα δημόσια οικονομικά και την πολιτική επιρροή σε όλη την υφήλιο. Έχει σχεδιαστεί, λειτουργεί και υπερασπίζεται πολιτικά από μια σημαίνουσα, καλά οργανωμένη παγκόσμια τραπεζική βιομηχανία που υφίσταται για να εξυπηρετήσει όλες τις προθέσεις και τους σκοπούς φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής

και δραστηριοποιείται πέρα από την αποτελεσματική πρόσβαση των κυβερνήσεων και των φορολογικών αρχών. Εν ολίγοις, αυτή η τεράστια, μυστικοπαθής υπεράκτια βιομηχανία έχει γίνει πραγματικά η σκοτεινή πλευρά της παγκοσμιοποίησης. Όλοι έχουμε μια συλλογική ευθύνη, τώρα, να εντείνουμε τις προσπάθειές μας για να την ελέγξουμε....

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αγγελόπουλος Π., (2005) Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Εκδόσεις Σταμούλη.
2. Αντωνόπουλος Δ, Κατούδης Η, (2004) Φορολογία εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.
3. Γκόρτσος Χ., (2011) Εισαγωγή στο διεθνές χρηματοπιστωτικό δίκαιο: το διεθνές τραπεζικό δίκαιο μέσα στο σύστημα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη
4. Δεληγιάνη Δημητράκου Χρ., (1998) «Trust και καταπίστευση», εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη (Center for International Legal Studies, Offshore Trusts, Kluwer, 1996)
5. Δουβής Π., (2003) Offshore δραστηριότητες, Εκδόσεις PRESS LINE, Αθήνα
6. Δούβλης Β, (1996) Η ελληνική νομοθεσία για τις εξωχώριες (offshore) επιχειρήσεις, ανάπτυπο από την Επιθεώρηση Τραπεζικού, Αξιογραφικού και Χρηματιστηριακού Δικαίου
7. Ζησιάδης Ι. Β., (2012) Η Οικονομική Εγκληματικότητα: Το Ουσιαστικό Και Δικονομικό Οικονομικό Ποινικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη
8. Κακαράς Α., (2008) OffShore αγάπη μου, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
9. Καραγιώργος Θ., (2007) Η μετάλλαξη των Offshore εταιριών σε εταιρίες αντιπροσώπευσης και εταιρίες διεθνών δραστηριοτήτων, Περιοδικό Φοροτεχνική και Θρακική Προσέγγιση.
10. Κουτρούλης Κ., (2006) Το πρόβλημα του “transfer pricing” στη φορολόγηση των Πολυεθνικών, Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, εκδ. Σάκκουλα

11. Κυριακόπουλος Π., Γκόρτσος Χ., Στεφανίδης Θ., Παναγιωτίδης Β., (2006), Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, Τεύχος 47 Ελληνική Ένωση Τραπεζών.
12. Λεοντάρης Μ., (2004), Έννοια της εξωχώριας εταιρίας, Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα
13. Λίτσης Μ, (2001) Πλυντήρια και φορολογικοί παράδεισοι, άρθρο από την εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», ειδικό αφιέρωμα με τίτλο «Χρήμα», Αθήνα
14. Μάλλιου Αν. Κ. & Σαββαΐδου Κ. Κ., (2007) Η πρακτική του καθορισμού της τιμής των συναλλαγών (transfer pricing), ως μέθοδος περιορισμού της φοροδιαφυγής ή/και της φοροαποφυγής, αναφορικά με τα άυλα αγαθά και δικαιώματα στο ελληνικό φορολογικό δίκαιο, ΔΦΝ
15. Μελάς Δ. (2008), Διδακτορική Διατριβή: Η τοποθέτηση Ελληνικών Κεφαλαίων Σε Υπεράκτιες Δραστηριότητες, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
16. Μπεζαντάκος Α., (2014), Offshore εταιρίες, νομικές οντότητες και σχηματικά παραδείγματα απεικόνισης των δραστηριοτήτων τους στην Ελληνική οικονομία, Υπουργείο Οικονομικών Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος.
17. Μπώλος Π. Α (2013) Οι εξωχώριες (offshore companies) και η Ελληνική Έννομη τάξη, Νομικό Βήμα.
18. Παπαδάτος Γ, (2013) Κόλαση για την Ευρώπη οι φορολογικοί παράδεισοι, εφημερίδα, Τύπος της Κυριακής
19. Παμπούκης Π. Χ. (2001), Οι υπεράκτιες (offshore) εταιρίες στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, ανάτυπο από το ΔΕΕ (Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών), τεύχος 10, Αθήνα
20. Παπανεοφύτου Α., (2012) Ποινική ευθύνη νομικών προσώπων: Μια κατασκευή ποινικής ασυλίας του επιχειρηματία – δράστη;, Νομική Βιβλιοθήκη
21. Ρόκας Ν. (1992) Εμπορικές Εταιρίες, Αθήνα-Κομοτηνή
22. Τραγάκης Εμμ. Γ., (1996) Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος

- (Money laundering), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
23. Τριπιδάκης Ι.,(2002) Η έννοια της «μονίμου εγκαταστάσεως» στο διεθνές φορολογικό δίκαιο, εκδ. Αντ. Σάκκουλα.
 24. Τσιρίκος Μ., Ζαφειρόπουλος Π., (2004), Ρύθμιση θεμάτων transfer pricing στο Ελληνικό και Διεθνές Φορολογικό Δίκαιο – Νομοθετικές προσεγγίσεις και πρακτικές εφαρμογές, ΕΕ
 25. Τσουρουφλής Α., (2010), Η Ενδοομιλική Τιμολόγηση, Νομική Βιβλιοθήκη.
 26. Φινοκαλιώτης Κ., Μπάρμπας Ν, (2013) Πρακτικά Θέματα Φορολογικού Δικαίου Κατάλογος Εκδόσεων Νομικής Βιβλιοθήκης 2η Έκδοση.
 27. Φορτσάκης Θ., (2016) Φορολογική Νομοθεσία (Τσέπης) Κατάλογος Εκδόσεων Νομικής Βιβλιοθήκης Ενημέρωση μέχρι τον Ν 4415/2016 Σειρά: Κώδικες Τσέπης Νομικής Βιβλιοθήκης
 28. Φωτόπουλος Ι, (2001) Υπεράκτιες Εταιρείες.
 29. Φωτόπουλος Ι. Γ. & Φωτόπουλος Γ. Ι., (2001), Υπεράκτιες Εταιρείες – Χρήσεις, Φορολογικά Προβλήματα, Προοπτικές.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1. Atkinson, A. A. (2012). Management Accounting: Information for Decision Making and Strategy Execution-6/E.
2. Botis, S. (2014). Features and Advantages of Using Tax Havens. Bulletin of the Transilvania University of Brasov. Economic Sciences. Series V, 7(2), 181.
3. Buckley, P. J., Sutherland, D., Voss, H., & El-Gohari, A. (2015). The economic geography of offshore incorporation in tax havens and offshore financial centres:

- the case of Chinese MNEs. *Journal of Economic Geography*, 15(1), 103-128.
4. Bustos, S., Pomeranz, D., & Zucman, G. (2015). Evaluating Transfer Pricing Reform: Evidence from a Natural Experiment in Chile.
 5. CGMA, J. (2013). Transfer pricing and its effect on financial reporting. *Journal of Accountancy*, 216(4), 50.
 6. Chan, K. H., Lo, A. W., & Mo, P. L. (2015). An empirical analysis of the changes in tax audit focus on international transfer pricing. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 24, 94-104.
 7. Cravens, K. S. (1997). Examining the role of transfer pricing as a strategy for multinational firms. *International Business Review*, 6(2), 127-145.
 8. Eden, L. (2001). Taxes, transfer pricing, and the multinational enterprise. *The Oxford Handbook in International Business*, Oxford University Press: Oxford, 591-619.
 9. Feinschreiber, R. (2004). *Transfer pricing methods: An applications guide*. John Wiley & Sons.
 10. Ferreira, A and Madeira, J. (2010), "Tax Havens: Politics, Market and Democracy", Working Paper for SGIR Stockholm Conference 2010.
 11. Francis, L. (1999). *Paradis fiscaux et opérations internationales: pays et privilégiée, mesures anti-évasion*. France: Levallois-Perret.
 12. Ge, W., Kim, J. B., Li, T., & Li, Y. (2016). Offshore operations and bank loan contracting: Evidence from firms that set up subsidiaries in offshore financial centers. *Journal of Corporate Finance*, 37, 335-355.
 13. Göx, R. F. (2000). Strategic transfer pricing, absorption costing, and observability. *Management Accounting Research*, 11(3), 327-348.
 14. Henry, J. S. (2012). The price of offshore revisited. Tax Justice Network, http://www.taxjustice.Net/cms/upload/pdf/Price_of_Offshore_Revisited_120722.pdf.
 15. Horngren, C. T., Bhimani, A., Srikant M., Datar, Foster, G., & Horngren, C. T.

- (2002). Management and cost accounting. Harlow: Financial Times/Prentice Hall.
16. Jackson, J. K. (2009). The OECD Initiative on Tax Havens. Congressional Research Service, Library of Congress.
 17. Markides, C. C., & Berg, N. (1988). Manufacturing offshore is bad business. *Harvard Business Review*, 66(5), 113-120.
 18. Mary Alice Young (2013) «The exploitation of offshore financial centers: Banking confidentiality and money laundering» Alice M.Y. (2013), “The exploitation of offshore financial centers”, *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 16 Iss 3 pp.198-208
 19. Murphy, R. (2008). Finding the Secrecy World: Rethinking the language of ‘offshore’. London: Tax Research LLP. Retrieved February, 22, 2013.
 20. Murphy, R. (2011). Tax havens report. PCS.
 21. Onyshko, S. V., & Novitskyi, V. A. (2015). Evaluation of offshore influence on the economy: general approaches and guidelines. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*, (1), 226-232.
 22. Palan, R. (2006). The offshore world: sovereign markets, virtual places, and nomad millionaires. Cornell University Press.
 23. Richardson, G., Taylor, G., & Lanis, R. (2013). Determinants of transfer pricing aggressiveness: Empirical evidence from Australian firms. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 9(2), 136-150.
 24. Rubin R. (2014), “Companies' offshore profits keep piling up”, Bloomberg
 25. Sharman, J. (2010), “Shopping for Anonymous Shell Companies: An Audit Study of Anonymity and Crime in the International Financial System”, *Journal of Economic Perspectives*, Vol. 24, pp. 127–140.
 26. Singh, S., Haldar, N., & Bhattacharya, A. (2016). Offshore manufacturing contract design based on transfer price considering green tax: a bilevel programming approach. *International Journal of Production Research*, 1-25.

27. Tang, R. Y. (1993). Transfer pricing in the 1990s: tax and management perspectives. Praeger Pub Text

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

1. www.accountancygreece.gr/ Δημητρίου Δ. (2014) Υπεράκτιες (offshore) εταιρίες και φορολογία
2. www.avgi.gr/article/10811/5383839/e-demiourgike-logistike-ton-polyethnikon# Τριποταμιανός Γ. (2015) Η δημιουργική λογιστική των πολυεθνικών.
3. www.efsyn.gr/arthro/i-ypokrisia-ton-forologikon-paradeison Μπάμπης Μ. (2015)
4. www.el.wikipedia.org/wiki/Χαρίσης-Στάμος, (2010), Οι ναυτιλιακές εταιρίες - εταιρίες εν τοις πράγμασι.
5. www.epixeirisi.gr/actions/lemma/?item_id=4762611
6. www.ethnos.gr/diethni/arthro/h_epitropos_kynigos_ton_polyethnikon-64274384/ Πανσεληνά Ε. (2015) ΕΘΝΟΣ
7. www.greek-leaks.blogspot.gr/2016/10/offshore.html Περιοδικό Nexus, άρθρο του Γ.Στάμκου (2016)
8. www.kathimerini.gr/757457/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/oi-forologikoi-paradeiso-i-se-olo-ton-kosmo Διεθνής Οικονομία (2014)
9. www.kilkistoday.gr/efee-kilkis/34975-oi-trigonikes-sunallages-stis-epicheiriseis Ένωση Φοροτεχνών Κιλκίς (2015)
10. www.lefteria-news.blogspot.gr/2013/08/2012-16580-345-10.html
11. www.nssarchive.us/NSSR/1998.pdf The White House, (1997). A National Security Strategy for a New Century Washington, DC: The White House

12. www.protagon.gr/epikairoτητα/china-test-oxi-gia-dimosiefsi-44341122719
Καρανίκας Χ. (2016)
13. www.taxcoach.gr/wp-content/uploads
14. www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/18495
15. www.taxlaw.gr/el/idika-themata/471-forologisi-offshore-etaireiwn
16. www.Taxpress.gr
17. www.theguardian.com/business/2007/nov/06/12
18. www.thepressproject.gr/luxleaks/details.php?aid=69975 Λεοντόπουλος Ν,
Εφήμερος Κ.
19. www.tovima.dolnet.gr Γεωργιάδης Στ. Α, Η αλήθεια για τη φορολόγηση των offshore, (2002), αρχείο εκδόσεων, εφημερίδα Το Βήμα
20. www.tovima.gr/files/1/2012/09/27/elbetikeskata8eseis27.pdf Μπόλος, Α.,
Christian Arnold (2012) Το ζήτημα των ελληνικών καταθέσεων στην Ελβετία, το
ελβετικό τραπεζικό απόρρητο, η διασυνοριακή ανταλλαγή τραπεζικών
πληροφοριών και η φορολόγηση των ελληνικών καταθέσεων σε πιστωτικά
ιδρύματα της Ελβετίας, Τεύχος 4.
21. www.transferpricing.gr/ «Μέθοδοι Τεκμηρίωσης με βάση τις Οδηγίες του ΟΟΣΑ
– Μη Παραδοσιακές Μέθοδοι ».

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

1. 1999 έκθεση από τον ΟΟΣΑ για την εφαρμογή της ΣυμβΟΟΣΑ
2. OECD (2001), (2009) και International Tax Institute
3. OECD Report, p.23

4. OECD Report, p.27 49
5. OECD Report, p.28
6. OECD, Draft Double Taxation Convention on Income and Capital, 1963
7. OECD, Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue, 1998
8. OECD, Model Double Taxation Convention on Income and Capital, 1977
9. OECD, Review Of Comparability And Of Profit Methods, Chapter 1, D.1
Comparability analysis
10. OECD, Review of Comparability and of Profit Methods, Chapter 1, D.1.2 Factors
determining comparability.
11. OECD, Review Of Comparability And Of Profit Methods, Chapter 2, Part III, B.
Transactional net margin method